

191125 persoonallisuus- (häiriöt)- esitys

Yl juha kemppinen

*Ida Kemppinen
2001 (8v)*

MY FAMILY

Juha KT Kemppinen, aikuispsykiatrisen avohoidon ylilääkäri
Etelä-Karjalan hyvinvointialue; Curiosus oy
päihdepsykiatri, LL,YTM (pääaine sosiologia), FT (tuotantotalous)
psykiatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri,
päihdelääketieteen erityispätevyys
Erityistason ratkaisukeskeinen psykoterapiakoulutus
Hallinnon pätevyys (SPYn mt-johtamisen kurssi)

Juha.kemppinen@ekhva.fi

www.juhakemppinen.fi

19.11.2025

191125 SCID II-persoonallisuus(häiriöt)

- Agenda:

- 1) SCID II- kysymykset (126 kysymystä) ja yhteenvetotaulukko
- 2) Mitä persoonallisuus(häiriöt) ovat?
- 3) Persoonallisuushäiriöt parisuhteessa -Hullun rakas-kirja
- 4) Persoonallisuushäiriöiden diagnostiset kriteerit
- 5) Persoonallisuushäiriöiden hoito
- 6) Persoonallisuushäiriöt – kertausta ja tulevaa
- 7) Persoonallisuushäiriöiden kognitiivinen malli
- 8) Persoonallisuushäiriöt ikäihmisillä
- 9) PDQ-4 persoonallisuushäiriökysely ja sen tulkinta

1) SCID II- kysymykset (126 kysymystä) ja yhteenvetotaulukko

Yl juha kemppinen

Ohjeet

Nämä kysymykset käsittelevät sitä, millainen ihminen olette tavallisesti – kuinka olette tavallisesti käyttäytynyt tai tuntenut viime vuosina. Vastatkaa ”kyllä” mikäli kysymys täysin tai suurimmaksi osaksi pitää paikkansa Teidän suhteenne tai vastatkaa ”ei” mikäli se ei pidä paikkaansa Teidän suhteenne. Jos ette ymmärrä kysymystä tai ette ole varma vastauksestanne, jättäkää vastaamatta.

1. Oletteko välttänyt töitä tai tehtäviä jotka edellyttivät paljon kanssakäymistä ihmisten kanssa?	ei	kyllä
2. Vältättekö kanssakäymistä ihmisten kanssa ellette ole varma että he pitävät Teistä?	ei	kyllä
3. Onko Teistä vaikeaa olla ”avoin” jopa Teille läheisten ihmisten kanssa?	ei	kyllä
4. Oletteko usein huolissanne siitä, että Teitä arvosteltaisiin tai moitittaisiin tilanteissa, joissa on läsnä useampia ihmisiä (sosiaalisissa tilanteissa)?	ei	kyllä
5. Oletteko usein hiljainen tavatessanne uusia ihmisiä?	ei	kyllä
6. Uskotteko että ette ole yhtä hyvä, fiksu tai viehättävä kuin useimmat muut ihmiset?	ei	kyllä
7. Pelkäättekö kokeilla uusia asioita?	ei	kyllä
8. Tarvitsetteko paljon neuvoja tai tukea toisilta ennen kuin voitte tehdä jokapäiväisiä päätöksiä – kuten mitä panna päälle (kuinka pukeutua) tai mitä tilata ravintolassa?	ei	kyllä
9. Tukeudutteko toisiin (ihmisiin) tärkeissä elämäännne koskevilla ratkaisuihin kuten raha-asioissa, lastenhoitoasioissa tai asumisjärjestelyissä?	ei	kyllä
10. Onko Teidän vaikea olla eri mieltä ihmisten kanssa vaikka ajattelisittekkin heidän olevan väärässä?	ei	kyllä
11. Onko Teidän vaikea aloittaa tehtäviä tai työskennellä jos kukaan ei ole auttamassa Teitä?	ei	kyllä
12. Oletteko usein tarjoutunut tekemään epämiellyttäviä asioita?	ei	kyllä
13. Tunnetteko yleensä olonne epämiellyttäväksi yksin (ollessanne)?	ei	kyllä
14. Kun läheinen ihmissuhde päättyy, tuntuu Teistä että Teidän täytyy välittömästi löytää joku muu huolehtimaan Teistä?	ei	kyllä
15. Oletteko usein huolissanne siitä, että jäisitte yksin huolehtimaan itsestänne?	ei	kyllä

16. Oletteko sellainen henkilö (ihminen), joka keskittyy yksityiskohtiin, järjestykseen ja organisaatioon tai joka mielellään tekee listoja ja aikatauluja?	ei	kyllä
17. Onko Teillä vaikeuksia tehtävien loppuun saattamisessa koska kulutatte niin paljon aikaa yrittämällä saada asiat juuri oikein?	ei	kyllä
18. Oletteko niin omistautunut työlle (tai koulunkäynnille) - joko omasta tai toisten mielestä - että Teille ei jää aikaa kenellekään muulle tai hauskanpidolle?	ei	kyllä
19. Onko Teillä hyvin tarkat käsitykset siitä mikä on oikein ja mikä on väärin?	ei	kyllä
20. Onko Teidän vaikea heittää pois tavaroita koska ne saattaisivat osoittautua tarpeellisiksi jonakin päivänä?	ei	kyllä
21. Onko Teidän vaikea antaa toisten auttaa elleivät he suostu toimimaan juuri niin kuin Te haluatte?	ei	kyllä
22. Onko Teidän vaikea kuluttaa rahaa itsenne tai toisten tarpeisiin vaikka sitä olisi riittävästi?	ei	kyllä
23. Oletteko usein niin varma siitä että olette oikeassa että ei ole väliä mitä muut sanovat?	ei	kyllä
24. Onko Teille sanottu että olette itsepäinen tai jäykkä?	ei	kyllä
25. Kun Teitä pyydetään tekemään jotakin mitä ette halua, sanotteko ”kyllä” mutta työskentelette sitten hitaasti tai huonosti?	ei	kyllä
26. Mikäli ette halua tehdä jotakin, ”unohdatteko” vain usein koko asian?	ei	kyllä
27. Tuntuuko Teistä usein että toiset eivät ymmärrä Teitä tai eivät arvosta sitä kuinka paljon teette?	ei	kyllä
28. Murjotatteko usein ja joudutte riitoihin?	ei	kyllä
29. Oletteko huomannut, että useimmat esimiehistänne, opettajistanne, neuvonantajistanne, lääkäreistänne ja muista joiden tulisi tietää mitä tekevät eivät todellisuudessa tiedä mitä tekevät?	ei	kyllä
30. Ajatteletteko usein että ei ole reilua että toisilla ihmisillä on enemmän kuin Teillä?	ei	kyllä
31. Valitatteko usein että Teille on sattunut enemmän kuin oman osuutenne verran pahoja asioita?	ei	kyllä
32. Kieltäydyttekö usein vihaisesti tekemästä mitä toiset haluavat ja Teistä tuntuu myöhemmin pahalta ja pyydätte anteeksi?	ei	kyllä

33. Tunnetteko itsenne tavallisesti onnettomaksi tai tuntuuko Teistä että elämä ei ole mukavaa?	ei	kyllä
34. Uskotteko että olette pohjimmiltanne puutteellinen henkilö ettekä usein ajattele hyvää itsestänne?	ei	kyllä
35. Halveksitteko usein itseänne?	ei	kyllä
36. Ajatteletteko jatkuvasti menneisyydessä tapahtuneita pahoja asioita tai oletteko huolissanne pahoista asioista joita saattaisi tapahtua tulevaisuudessa?	ei	kyllä
37. Arvosteletteko usein toisia ankarasti ja löydätte heistä helposti vikoja?	ei	kyllä
38. Ajatteletteko että useimmat ihmiset eivät ole pohjimmiltaan hyviä?	ei	kyllä
39. Odotatteko melkein poikkeuksetta asioiden päättyvän huonosti?	ei	kyllä
40. Tunnetteko usein syyllisyyttä asioista joita olette tehnyt tai jättänyt tekemättä?	ei	kyllä
41. Täytyykö Teidän usein olla varuillanne estääksenne ihmisiä käyttämästä Teitä hyväkseen tai loukkaamasta Teitä?	ei	kyllä
42. Pohditteko paljon voitteko luottaa ystäviinne tai työtovereihinne?	ei	kyllä
43. Oletteko sitä mieltä, että on parasta olla antamatta toisten ihmisten tietää paljon Teistä, koska he käyttävät tietojaan Teitä vastaan?	ei	kyllä
44. Havaitsetteko usein kätkeytyjä uhkauksia tai loukkauksia toisten sanomisista tai tekemisistä?	ei	kyllä
45. Oletteko sellainen henkilö, joka kantaa kaunaa tai jolta menee kauan antaa anteeksi ihmisille, jotka ovat loukanneet tai petkuttaneet Teitä?	ei	kyllä
46. Onko paljon ihmisiä, joille ette voi antaa anteeksi koska he tekivät tai sanoivat jotakin Teille kauan sitten?	ei	kyllä
47. Suututteko tai menetättekö malttianne usein jos joku arvostelee tai loukkaa Teitä jollakin tavoin?	ei	kyllä
48. Oletteko usein epäillyt, että puolisonne tai partnerinne on ollut uskoton?	ei	kyllä
49. Ollessanne ihmisten seurassa ja näette heidän keskustelevan, tuntuuko Teistä usein, että he puhuvat Teistä?	ei	kyllä
50. Tuleeko Teille usein tunne, että asiat joilla ei ole mitään erityistä merkitystä useimmille ihmisille on todella tarkoitettu viestiksi Teille?	ei	kyllä
51. Tuleko Teille usein tunne, että Teitä katsotaan tai tuijotetaan kun olette ihmisten joukossa?	ei	kyllä

52. Onko Teistä koskaan tuntunut että saisitte asioita tapahtumaan vain toivomalla tai ajattelemalla?	ei	kyllä
53. Onko Teillä ollut henkilökohtaisia kokemuksia yliluonnollisesta?	ei	kyllä
54. Uskotteko että Teillä on ”kuudes aisti” jonka avulla tiedätte ja voitte ennustaa asioita, joita muut eivät?	ei	kyllä
55. Vaikuttaako usein siltä että esineet tai varjot ovat todellisuudessa ihmisiä tai eläimiä tai melu on itse asiassa ihmisten ääniä?	ei	kyllä
56. Onko Teillä ollut tunnetta, että joku ihminen tai jokin voima on ympärillänne, vaikka ette voi nähdä ketään?	ei	kyllä
57. Näettekö usein auran tai energiakentän ihmisten ympärillä?	ei	kyllä
58. Onko Teillä vain hyvin harvoja läheisiä ihmisiä perheenne lisäksi?	kyllä	ei
59. Oletteko usein hermostunut ollessanne ihmisten seurassa?	ei	kyllä
60. Onko Teille yhdentekevää onko Teillä yhtään läheistä ihmissuhdetta?	kyllä	ei
61. Tekisittekö melkein aina mieluummin asioita yksin kuin toisten kanssa?	kyllä	ei
62. Voisitteko olla tyytyväinen vaikka Teillä ei olisi koskaan sukupuolisuhdetta toisen ihmisen kanssa?	ei	kyllä
63. Onko todella hyvin vähän asioita jotka tuottavat Teille mielihyvää?	ei	kyllä
64. Onko Teille yhdentekevää, mitä toiset Teistä ajattelevat?	ei	kyllä
65. Tuntuuko Teistä että mikään ei saa Teitä todella onnelliseksi tai surulliseksi?	ei	kyllä
66. Oletteko mielellänne huomion keskipisteenä?	ei	kyllä
67. Flirttailetteko paljon?	ei	kyllä
68. Huomaatteko ”lähentelevänne” usein toisia ihmisiä?	ei	kyllä
69. Yritätkö kiinnittää huomiota itsenne pukeutumisellanne tai ulkonäöllänne?	ei	kyllä
70. Herätättekö usein huomiota olemalla dramaattinen ja värikäs?	ei	kyllä
71. Vaihdatteko usein mielipiteitänne seurastanne riippuen tai sen perusteella mitä olette juuri lukenut tai nähnyt TV:ssä?	ei	kyllä
72. Onko Teillä paljon läheisiä ystäviä?	ei	kyllä

73. Jäävätkö ihmisiltä usein huomaamatta erityiset kykynne tai saavutuksenne?	ei	kyllä
74. Onko Teille sanottu että Teillä on liian korkea käsitys itsestänne?	ei	kyllä
75. Ajatteletteko paljon valtaa, mainetta tai tunnustusta jota saatte vielä jonakin päivänä?	ei	kyllä
76. Ajatteletteko paljon täydellistä rakkaussuhdetta jonka koette jonakin päivänä?	ei	kyllä
77. Kun Teillä on ongelma, vaaditteko melkein aina päästä johtajan puheille?	ei	kyllä
78. Onko Teistä tärkeää viettää aikaa vaikutusvaltaisten ja huomattavien ihmisten seurassa?	ei	kyllä
79. Onko Teistä tärkeää että ihmiset kiinnittävät Teihin huomiota tai ihailevat Teitä jollakin tavalla?	ei	kyllä
80. Ajatteletteko että ei ole välttämätöntä noudattaa tiettyjä sääntöjä tai tapoja jos niistä on Teille haittaa?	ei	kyllä
81. Tuntuuko Teistä, että olette henkilö joka ansaitsee erityiskohtelun?	ei	kyllä
82. Onko usein välttämätöntä astua muutamille varpaille jotta saatte mitä haluatte?	ei	kyllä
83. Onko Teidän usein asetettava omat tarpeenue muiden tarpeiden edelle?	ei	kyllä
84. Odotatteko usein toisten tekevän kyselemättä mitä pyydätte koska olette kuka olette?	ei	kyllä
85. Oletteko kiinnostumaton toisten ongelmista tai tunteista?	ei	kyllä
86. Ovatko ihmiset valittaneet Teille, että ette kuuntele heitä tai välitä heidän tunteistaan?	ei	kyllä
87. Oletteko usein kateellinen toisille?	ei	kyllä
88. Tuntuuko Teistä, että toiset usein kadehtivat Teitä?	ei	kyllä
89. Oletteko sitä mieltä, että vain hyvin harvat ansaitsevat huomionne ja aikaanne?	ei	kyllä
90. Oletteko usein mennyt poissa tolaltanne ajatellessanne, että joku josta todella välitätte on aikeissa jättää Teidät?	ei	kyllä
91. Ovatko suhteenue ihmisiin joista todella välitätte täynnä äärimmäisiä nousuja ja laskuja?	ei	kyllä
92. Oletteko yhtäkkiä muuttanut tunnettanne siitä kuka olette ja minne olette suuntaamassa?	ei	kyllä

93. Muuttuuko tunteenne siitä kuka olette usein äkillisesti?	ei	kyllä
94. Oletteko erilainen eri ihmisten seurassa tai eri tilanteissa, niin että ette joskus tiedä kuka todella olette?	ei	kyllä
95. Onko Teillä ollut paljon äkillisiä muutoksia päämäärissänne, ammatinvalinnassanne, uskonnollisissa käsityksissänne jne.?	ei	kyllä
96. Oletteko usein tehnyt asioita mielijohteesta, impulsiivisesti?	ei	kyllä
97. Oletteko yrittänyt vahingoittaa tai tappaa itseänne tai uhannut tehdä niin?	ei	kyllä
98. Oletteko koskaan viiltänyt, polttanut tai naarmuttanut itseänne tarkoituksella?	ei	kyllä
99. Onko Teillä paljon äkillisiä mielialan vaihteluja?	ei	kyllä
100. Tunnetteko itsenne usein tyhjäksi sisältä?	ei	kyllä
101. Saatteko usein kiukunpuuskia tai tuletteko niin vihaiseksi että menetätte itsehillintänne?	ei	kyllä
102. Lyöttekö toisia tai heitättekö esineitä ollessanne vihainen?	ei	kyllä
103. Tuletteko hyvin vihaiseksi jopa pikkuasioista?	ei	kyllä
104. Kun olette kovan paineen alaisena, tuletteko epäluuloiseksi toisten suhteen tai tunnetteko olonne erityisen oudoksi, ”pihalla olevaksi”?	ei	kyllä
105. Ollessanne alle 15, kiusasitteko ja uhkailitteko toisia lapsia?	ei	kyllä
106. Ollessanne alle 15, aloititteko tappeluja?	ei	kyllä
107. Ollessanne alle 15, vahingoititteko tai uhkasitteko jotakin toista jollakin aseella, kuten mailalla, tiiliskivellä, rikkinäisellä pullolla tai ampuma-aseella?	ei	kyllä
108. Ollessanne alle 15, kidutitteko tarkoituksella jotakin toista tai aiheutitteko fyysistä kipua ja kärsimystä?	ei	kyllä
109. Ollessanne alle 15, kidutitteko tai vahingoititteko eläimiä tarkoituksella?	ei	kyllä
110. Ollessanne alle 15, ryöstittekö tai mukiloititteko jonkun tai pakotitteko uhkailemalla jonkun antamaan jotakin Teille?	ei	kyllä
111. Ollessanne alle 15, pakotitteko jonkun sukupuoliyhdyntään, riisuutumaan edessänne tai koskettamaan Teitä seksuaalisesti?	ei	kyllä
112. Ollessanne alle 15, sytytittekö tulipaloja?	ei	kyllä
113. Ollessanne alle 15, särjittekö tarkoituksellisesti toisten tavaroita?	ei	kyllä

114. Ollessanne alle 15, murtauduitteko taloihin, muihin rakennuksiin tai autoihin?	ei	kyllä
115. Ollessanne alle 15, valehtelitteko paljon tai huijasitteko ihmisiä?	ei	kyllä
116. Ollessanne alle 15, varastitteko tai näpistelittekö joskus tai väärensittekö jonkun nimikirjoituksen?	ei	kyllä
117. Ollessanne alle 15, karkasitteko kotoa yön yli?	ei	kyllä
118. Ollessanne alle 13, olitteko joskus hyvin myöhään ulkona, paljon myöhempään kuin Teillä olisi ollut lupa viipyä?	ei	kyllä
119. Ollessanne alle 13, pinnasitteko usein koulusta?	ei	kyllä
120. Oletteko tehnyt lainvastaisia tekoja - jättäpä kiinni tai ette -kuten varastanut, käyttänyt tai myynyt huumeita, kirjoittanut katteettomia sekkejä tai myynyt seksiä ?	ei	kyllä
121. Tuntuuko teistä usein, että teidän on valehdeltava saadaksenne mitä haluatte ?	ei	kyllä
122. Teettekö usein jotakin hetken mielijohteesta ajattelematta kuinka se vaikuttaa Teihin tai muihin ihmisiin ?	ei	kyllä
123. Täytettyänne 15 vuotta, oletteko ollut tappeluissa ?	ei	kyllä
124. Oletteko koskaan ajanut autoa humalassa tai huumeissa ?	ei	kyllä
125. Kuinka suuren osan ajasta viimeisten viiden vuoden aikana olette ollut ilman työsuhdetta ?	ei	kyllä
126. Miltä Teistä tuntuu ajatellessanne epäsosiaalisia tekoja, tuntuuko Teistä, että tekonne olivat jollakin tapaa väärin ?	ei	kyllä

SCID-II- YHTEENVETO

Yleinen tiedon laatu ja täydellisyys:

1= huono, 2= tyydyttävä, 3 = hyvä, 4= erinomainen

Haastattelun kesto (minuuteissa) _____

Persoonallisuushäiriö

”3” luokiteltujen kriteerien määrä
(alleiviivatut numerot merkitsevät diagnoosin vaatimaa kynnystä)

DSM-IV											ICD-10
301.82 Estynyt	1	2	3	<u>4</u>	5	6	7				F60.6
301.60 Riippuvainen	1	2	3	4	<u>5</u>	6	7	8			F60.7
301.40 Vaativa	1	2	3	<u>4</u>	5	6	7	8			F60.5
301.90 Passiivis-vihamielinen	1	2	3	<u>4</u>	5	6	7				F60.8
301.90 Depresiivinen	1	2	3	4	<u>5</u>	6	7				F60.8
301.00 Epäluuloinen	1	2	3	<u>4</u>	5	6	7				F60.0
301.22 Psykoosipiirteinen	1	2	3	4	<u>5</u>	6	7	8	9		F21
301.20 Eristäytyvä	1	2	3	<u>4</u>	5	6	7				F60.1
301.50 Huomionhakuinen	1	2	3	4	<u>5</u>	6	7	8			F60.4
301.81 Narsistinen	1	2	3	4	<u>5</u>	6	7	8	9		F60.8
301.83 Epävakaa	1	2	3	4	<u>5</u>	6	7	8	9		F60.31
301.70 Antisosiaalinen	1	2	<u>3</u>	4	5	6	7				F60.2
301.90 Tarkemmin määrittelemätön	<u>1</u>										F60.9

II-AKSELIN PÄÄDIAGNOOSI (siis persoonallisuushäiriö, jonka tulisi olla kliinisen huomion pääkohteena): _____

	1	2	3	4	5	6	7					
	8	9	10	11	12	13	14	15				
	16	17	18	19	20	21	22	23	24			
	25	26	27	28	29	30	31	32				
	33	34	35	36	37	38	39	40				
	41	42	43	44	45	46	47	48				
	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	
	60	61	62	63	64	65						
	66	67	68	69	70	71	72					
	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84
	85	86	87	88	89							
	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101
	102	103	104									
	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116
	117	118	119									
	120	121	122	123	124	125	126					

Persoonallisuuskysely SCID II yhteenvertotaulukko

Informaation laatu ja täydellisyys 1 (heikko) 2 (kohtalainen) 3 (hyvä) 4 (erinomainen)

Haastattelun kesto ____ min Potilas _____ Haastattelija _____

Kysymykset pisteytys:

1 = ei, väärä

2 = kynnysarvo

3 = on, tosi

? = ei tietoa

Saman

kriteerin

kysymykset

Tarvittavat
Dg-kriteerit
diagnoosille

F60.6 Estynyt	1	2	3	4	5	6	7							➤ 4/7
F60.7 Riippuvainen	8	9	10	11	12	13	14	15						➤ 5/8
F60.5 Vaativa	16	17	18	19	20	21	22	23	24					➤ 4/8
F60.8 Passiivis- aggressiivinen	25	26	27	28	29	30	31	32						➤ 4/7
F60.8 Depressiivinen	33	34	35	36	37	38	39	40						➤ 5/7
F60.0 Epäluuloinen	41	42	43	44	45	46	47	48						➤ 4/7
F60.8 Psykoosi- piirteinen (F21)	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	+4,5,6,7 tarkkailu		➤ 5/9
F60.1 Eristäytyvä	60	61	62	63	64	65		+5 krit	ei us	kottuja	ystävi	ä		➤ 4/7
F60.4 Huomionhakuinen	66	67	68	69	70	71	72	+3 krit +5 krit	tuntee puhe	pinnal ympär	nopea pyöre	vaihtel ei-det		➤ 5/8
F60.8 Narsistinen	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84		➤ 5/9
F60.8 Narsistinen (jatkuu)	85	86	87	88	89									➤ 5/9
F60.3x Tunne-elämältään epävakaa	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101		➤ 5/9
F60.3x Tunne-elämältään epävakaa (jatkuu)	102	103	104											➤ ASP:
F60.2 Epäsosiaalinen Kriteeri C <2 (krit. B>18-v)	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116		(C,B,A)
F60.2 Epäsosiaalinen Kriteeri C <15v (C jatkuu)	117	118	119											➤ 2/15
F60.2 Epäsosiaalinen Kriteeri A > 15v	120	121	122	123	124	125	126							➤ 3/7
														➤ 3/7

Pääasiallinen Akseli II diagnoosi (kliinisen huomion pääasiallinen persoonallisuushäiriö) F ____.

päivämäärä ____/____ 200__

**ARE YOU ONE
OF THESE?**

<http://www.lasbo.org/2010handouts/Handouts-CopingWithDifficultPeople.pdf>

STRUCTURED CLINICAL INTERVIEW
FOR DSM-IV PERSONALITY DISORDERS

SCID-II

Michael B. First, M.D.

Miriam Gibbon, M.S.W.

Robert L. Spitzer, M.D.

Janet B. Williams, D.S.W.

Biometrics Research Institute
New York State Psychiatric Institute
Department of Psychiatry
Columbia University
New York, New York

Lorna Smith Benjamin, Ph.D.

Department of Psychology
University of Utah
Salt Lake City, Utah

Michael B. First, Miriam Gibbon,
Robert L. Spitzer, Janet B. W. Williams, Lorna Benjamin.
Structured Clinical Interview for DSM-IV Axis II
Personality Disorders (SCID-II).
Amer Psychiatric Pr. 1997.

Haastateltava: _____ Syntymäaika tai ht: _____

Haastattelija: _____ Haastattelijan numero tai koodi: _____

Haastattelun päivämäärä: _____

Tietolähteet:
(merkitse kaikki joita on käytetty)

- ☐ Haastateltava
- ☐ Perhe/ ystävät/ tuttavat/ työtoverit
- ☐ Terveystietokentän henkilöstö/ sairauskertomus/ lähete
- ☐ SCID- II- persoonallisuuskysely

19.11.2025

SCID-5-PD Diagnostic Summary Score Sheet

Page 1

SCID-5-PD DIAGNOSTIC SUMMARY SCORE SHEET

Overall quality and completeness of information: 1 = Poor 2 = Fair 3 = Good 4 = Excellent

Duration of interview (minutes) _____

ICD-10-CM code	Personality Disorder	Categorical criteria met?*	If criteria not met, are there clinically significant features?***	Dimensional profile Based on sum of ratings (0, 1, and 2)
Cluster C Personality Disorders				
F60.6	Avoidant	NO YES (4 of 7) (page 8)	NO YES (pages 7–8)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14
F60.7	Dependent	NO YES (5 of 8) (page 11)	NO YES (pages 9–11)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16
F60.5	Obsessive-Compulsive	NO YES (4 of 8) (page 14)	NO YES (pages 12–14)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16
Cluster A Personality Disorders				
F60.0	Paranoid	NO YES (4 of 7 and Crit B**) (page 17)	NO YES (pages 15–17)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14
F21	Schizotypal	NO YES (5 of 9 and Crit B**) (page 21)	NO YES (pages 18–21)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18
F60.1	Schizoid	NO YES (4 of 7 and Crit B**) (page 24)	NO YES (pages 22–24)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14
Cluster B Personality Disorders				
F60.4	Histrionic	NO YES (5 of 8) (page 26)	NO YES (pages 25–26)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16
F60.81	Narcissistic	NO YES (5 of 9) (page 29)	NO YES (pages 27–29)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18
F60.3	Borderline	NO YES (5 of 9) (page 33)	NO YES (pages 30–33)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18
F60.2	Antisocial	NO YES (3 of 7 [page 39] and 2+ Conduct sx [page 36])	NO YES (pages 34–39)	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14
Other Specified Personality Disorder				
F60.89	Other Specified	NO YES (page 40)	—	If non-DSM-5 personality disorder, indicate name: _____

*Page numbers refer to the SCID-5-PD pages where the categorical diagnosis of the disorder is made.

**Criterion B: Does not occur exclusively during the course of Schizophrenia, a Bipolar Disorder or Depressive Disorder With Psychotic Features, another Psychotic Disorder, or Autism Spectrum Disorder. (Note: Autism Spectrum Disorder is not included among the excluded conditions in Paranoid Personality Disorder.)

***Clinically significant features as described in Criterion C, "General Personality Disorder Criteria That Should Be Considered When Making a Rating of '2'": The features have a negative impact on the person's social interactions, ability to form and maintain close relationships, and/or the ability to function effectively at work, school, or home.

PRINCIPAL PERSONALITY DISORDER DIAGNOSIS (i.e., the Personality Disorder that is, or should be, the main focus of clinical attention):

Enter ICD-10-CM code number from left of diagnosis above: F _____

(Note: Leave blank if no Personality Disorder.)

yl juha kemppinen

17

Persoonallisuushäiriöiden psykiatrinen tutkiminen

- SCID II DSM-IV persoonallisuushäiriöt, arvioidaan kategorisesti ja/tai dimensionaalisesti
- Puolistrukturoitu kliininen haastattelu, jossa on 126 seulontakysymystä (kyllä - ei)
- Jokainen kriteeri : 1= puuttuu tai väärä, 2=kynnystasolla, 3= kynnysarvo tai totta, tai ? = riittämätön informaatio
- SCID II manual (First MB et al, 1997) Manuaali on hyvin organisoitu ja tarjoaa lyhyitä kommentteja jotta ymmärtäisi paremmin jokaisen persoonallisuushäiriön kriteerin.
- **SCID web-sivu:** <http://www.dialogix.org:8080/Demos/servlet/Dialogix?schedule=Demos/WEB-INF/schedules/SCID-II.jar&DIRECTIVE=START>
- opetusvideo ja tietokoneohjelma on saatavissa

OHJEET

Tämän kyselyn tarkoituksena on auttaa sinua hoitavia henkilöitä ymmärtämään paremmin sinun luonnettasi.

Luonnetta koskevat kysymykset eivät kartoita sinun tämänhetkistä vointiasi. *Kun vastaat kysymyksiin, ajattele miten olet tuntenut, ajatellut ja toiminut useamman viimeisen vuoden aikana.*

Jokaisesta kysymyksestä ruksaa (X) joko ”Kyllä” tai ”Ei” -vaihtoehto.

- ”Kyllä”-vaihtoehto tarkoittaa että kysymyksen väittämä on suurimmaksi osaksi totta sinun kohdallasi.
- ”Ei”-vaihtoehto tarkoittaa että kysymyksen väittämä ei suurimmaksi osaksi ole totta sinun kohdallasi.
- Jos et ole jostakin vaihtoehdosta ihan varma, valitse silti jompi kumpi vaihtoehto.
- Jos et ole varma siitä, mitä kysymys tarkoittaa, laita vastauksesi per kysymys- /smys-merkki (?).

Pyri vastaamaan kysymyksiin mahdollisimman totuudenmukaisesti.

Kysymyksiin ei ole oikeita tai vääriä vastauksia.

Voit käyttää vastaamiseen niin paljon aikaa, haluat halut.

2) Mitä persoonallisuus(häiriöt) ovat?

Yl juha kemppinen

Persoonallisuuden ja sen häiriöiden käsitteellistämisen periaatteita :

T.Millon et al, Disorders of Personality DSM-IV and beyond, 2nd ed, 1996, s 7

Periaate 1: Persoonallisuushäiriöt eivät ole sairauksia.(ei: lääketieteellinen malli)

Periaate 2: Persoonallisuushäiriöt ovat sisäisesti erilaistuneita toiminnallisia ja rakenteellisia systeemejä, eivät sisäisesti homogeenisia yksiköitä.

Periaate 3: Persoonallisuushäiriöt ovat dynaamisia systeemejä, eivät staattisia, elottomia yksiköitä.

Periaate 4: Persoonallisuus koostuu useita yksiköistä eri datatasolla.

Periaate 5: Persoonallisuus esiintyy jatkumona, ei ole selvää rajaa normaalin ja patologian välillä.

Periaate 6: Persoonallisuuden patologia ei ole lineaarinen, vaan sarjallisesti interaktiivinen ja jakaantuu koko systeemin alueelle.

Periaate 7: Persoonallisuuden kriteerit, jolla patologiaa arvioidaan tulisi loogisesti yhdistyä systeemimalliin itseensä.

Periaate 8: Persoonallisuushäiriöitä voi arvioida, muttei diagnosoida.

Periaate 9: Persoonallisuushäiriöt vaativat strategisesti suunnitellun ja taktisia interventioita yhdistelevän mallin.

Persoonallisuus(häiriöt) - tiivistys

- Persoonallisuushäiriöt johtavat eri tavoilla poikkeavaan käyttäytymiseen ja samalla haittaavat toimintakykyä, sosiaalisia suhteita ja selviytymistä ammatillisissa tehtävissä.
- Persoonallisuushäiriöihin liittyy aina mm. huomattavaa ahdistusta, sosiaalista haittaa, päivittäisen toimintakyvyn heikkenemistä ja päihteidenkäyttöä.
- Persoonallisuushäiriöpotilaat eivät yleensä tule vastaanotolle persoonallisuuteensa liittyvien ongelmallisten piirteiden vuoksi vaan tuovat yleensä esille muita oireita kuten masentuneisuutta ja ahdistuneisuutta, elämäntilannekriisejä, parisuhdeongelmia ja päihteidenkäyttöön liittyviä ongelmia.
- Persoonallisuushäiriölle tyypilliset oireet ja ongelmat tulevat esiin myös potilas-lääkärisuhteessa ja erilaisissa hoitosuhteissa, jopa tavallisissa vuorovaikutussuhteissa.
- Eräille persoonallisuushäiriöisten potilaiden hoitosuhteille on tyypillistä voimakkaiden keskinäisten tunnetilojen esiintyminen ja nopea vaihtelu.

Persoonallisuushäiriön yleiset diagnostiset kriteerit A,B,C:

Kestävä sisäinen kokemus ja käyttäytyminen,
yksilön kulttuurista poikkeava >2 tavalla:

A. An enduring pattern of inner experience and behavior that deviates markedly from the expectations of the individual's culture. This pattern is manifested in two (or more) of the following areas:

- cognition (i.e., ways of perceiving and interpreting self, other people and events)
 - affectivity (i.e., the range, intensity, lability and appropriateness of emotional response)
 - interpersonal functioning
 - impulse control
- Kognitio
-Affektiivisuus
-Vuorovaikutuksellinen toiminta
-Impulssikontrolli

B. The enduring pattern is inflexible and pervasive across a broad range of personal and social situations.

Joustamaton ja ilmenee monissa eri henkilökohtaisissa ja sosiaalisissa tilanteissa

C. The enduring pattern leads to clinically significant distress or impairment in social, occupational, or other important areas of functioning.

Jatkuvana käyttäytymisenä aiheuttaa kliinisesti merkittävää haittaa ja/tai toimintakyvyn laskua sosiaalisissa, työhön ja muihin tärkeisiin elämän-alueisiin liittyvässä toiminnassa

Persoonallisuushäiriön yleiset diagnostiset kriteerit D,E,F (jatkuu):

D. The pattern is stable and of long duration and its onset can be traced back at least to adolescence or early adulthood.

Käyttäytymismuoto on pysyvä ja pitkäkestoinen, alkanut jo lapsuudessa/nuoruudessa tai varhaisessa aikuisuudessa

E. The enduring pattern is not better accounted for as a manifestation of another mental disorder.

Käyttäytymismuoto on pysyvä ja pitkäkestoinen, joka ei ole paremmin selitettävissä muulla mielenterveysongelmalla

F. The enduring pattern is not due to the direct physiological effects of a substance (e.g., a drug of abuse, a medication) or a general medical condition (e.g., head trauma)

Käyttäytymismuoto on pysyvä ja pitkäkestoinen, joka ei ole johdu päihteistä, lääkityksestä tai muusta lääketieteellistä tilasta (esim. päänvamma).

Persoonallisuushäiriön yleiset diagnostiset kriteerit

- A. **Pysyväisluonteinen sisäinen kokemus- ja käyttäytymistapa**, joka poikkeaa selvästi henkilön kulttuuriympäristön odotuksista ja ilmenee vähintään kahdella seuraavista alueista:
 - kognitio (tavat havainnoida ja tulkita itseä, muita henkilöitä ja tapahtumia)
 - affektiivisuus (emotionaalisten reaktioiden laajuus, voimakkuus, labiilius ja asianmukaisuus)
 - vuorovaikutuskyky
 - impulssikontrolli
- B. Käyttäytymistapa on **joustamaton ja ulottuu moniin** henkilökohtaisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin.
- C. Käyttäytymistapa johtaa **kliinisesti merkittävään kärsimykseen tai haittaan** sosiaalisella, ammatillisella tai muulla tärkeällä toiminnan alueella.
- D. Käyttäytymistapa on **vakaa ja pitkäaikainen**, ja se on alkanut jo nuoruudessa tai varhaisaikuisuudessa.
- E. Käyttäytymistapa **ei ole paremmin tulkittavissa muun** mielenterveyden häiriön ilmenemismuodoksi tai seuraukseksi.
- F. Käyttäytymistapa **ei johdu minkään** kemiallisen aineen (esim. huumeen tai lääkkeen) suorasta fysiologisesta vaikutuksesta tai sairaudesta.

Erityiset kriteerit - Esimerkki spesifistä yksittäisestä persoonallisuushäiriöstä DSM-5:

RYHMÄ B Epäsosiaalinen persoonallisuus 301 . 7 (F60.2)

- A. Laaja-alainen käyttäytymistapa, joka ei huomioi toisia ja loukkaa heidän oikeuksiaan. Alkaa ennen 15 vuoden ikää ja esiintyy vähintään kolmella seuraavista tavoista:
 - 1) epäonnistuminen sosiaalisiin normeihin sopeutumisessa liittyen lainvastaiseen käyttäytymiseen, joka ilmenee toistuvina pidätykseen johtavina tekoina
 - 2) vilpillisyys, joka ilmenee toistuvana valehteluna, väärällä nimellä esiintymisenä tai toisten petkuttamisena hyötytarkoituksessa tai huvikseen
 - 3) impulsiivisuus tai kyvyttömyys suunnitella asioita etukäteen
 - 4) ärtyisyys ja aggressiivisuus, joka ilmenee toistuvina tappeluina tai päälle- karkauksina
 - 5) piittaamattomuus omasta ja muiden turvallisuudesta
 - 6) jatkuva vastuuttomuus, joka ilmenee toistuvana töiden ja taloudellisten velvollisuuksien laiminlyömisenä
 - 7) katumattomuus, joka ilmenee välinpitämättömyytenä toisille aiheutetuista vahingoista tai rationalisaationa.
- B. Vähintään 18 vuoden ikä. (*oma lisäys: voidaan diagnosoida vasta 18-vuotiaana*)
- C. Näyttöä käytöshäiriöstä, joka on alkanut ennen 15 vuoden ikää. (*oma lisäys: CD, ODD*)
- D. Epäsosiaalista käyttäytymistä ei esiinny ainoastaan skitsofrenian tai maanisen jakson aikana.
 - (*oma lisäys: ei johdu somaattisesta sairaudesta eikä päihteidenkäytöstä*)

Ref: DSM-5 suomeksi

Persoonallisuushäiriöt

Persoonallisuushäiriöiden piirteet ja esiintyvyys (Volkert ym, 2018).

Persoonallisuushäiriö	Tyypillisiä piirteitä	Esiintyvyys
Epäluuloinen persoonallisuus	Epäluuloisuus Herkkyyys vastoinkäymisille Kyvyttömyys antaa anteeksi loukkauksia Taipumus kokemusten vääristymiseen	3,0 % (1,1–5,3 %) Miehillä yleisempi
Eristäytyvä persoonallisuus	Vetäytyminen sosiaalisista suhteista, erakoituminen Yksinäiset harrastukset, Rajoittunut tunneilmaisu Rajoittunut kyky kokea mielihyvää	2,8 % (0,6–6,6 %) Miehillä yleisempi
Epäsosiaalinen persoonallisuus	Piittaamattomuus sosiaalisista velvollisuuksista ja normeista Välinpitämättömyys toisten tunteista Alhainen turhaumien sietokyky Taipumus moittia muita selkkauksista normien kanssa Taipumus toistuvaan rikollisuuteen	3,1 % (2,1–4,2 %) Miehillä yleisempi

Persoonallisuushäiriöt

Persoonallisuushäiriöiden piirteet ja esiintyvyys (Volkert ym, 2018). (jatkuu)

Persoonallisuushäiriö	Tyypillisiä piirteitä	Esiintyvyys
Tunne-elämältään epävakaa persoonallisuus	Tunne-elämän epävakaus Taipumus toimia hetken mielohteesta Ennalta arvaamaton mielialan vaihtelu Hallitsemattomat tunteenpurkaukset Taipumus riitaisuuteen	1,9 % (0,9–3,3 %) Naisilla yleisempi
Huomionhakuinen persoonallisuus	Tarve olla huomion keskipisteenä olemalla eloisa, dramaattinen, flirttaileva Taipumus liioitella ihmissuhteidensa läheisyyttä tai intiimiyttä Suurieleinen, teennäinen esiintyminen	0,8 % (0,4–1,5 %) Ei sukupuolieroa
Narsistinen persoonallisuus	Suuruusmielikuvien sävyttämä kuva itsestä ja omasta tärkeydestä Omien kykyjen yliarvointi Muiden vähättely ja hyväksikäyttö Odottaa tulevansa kohdelluksi ainutlaatuisena, ylivertaisena Kyky aitoon myötätuntoon heikentynyt	1,2 % (0,4 - 2,4 %) Miehillä yleisempi

Persoonallisuushäiriöt

Persoonallisuushäiriöiden piirteet ja esiintyvyys (Volkert ym, 2018). (jatkuu)

Persoonallisuushäiriö	Tyypillisiä piirteitä	Esiintyvyys
Vaativa persoonallisuus	Täydellisyyden tavoittelu Liiallinen tunnollisuus Pikkutarkkuus, huolellisuus, kontrolloivuus Joustamattomuus, itsepäisyys	4,3 % (2,2–7,2 %) Miehillä yleisempi
Estynyt persoonallisuus	Jännityksen, pelon, epävarmuuden, alemmuuden tunteet Hyväksynnän, kiintymyksen tarve Yliherkkyys hylkäämiselle ja arvostelulle	2,8 % (1,7–4,1 %) Ei sukupuolieroa
Riippuvainen persoonallisuus	Laaja-alainen, alistuva tukeutuminen toisiin Voimakas hylätyksi tulemisen pelko Avuttomuuden ja kyvyttömyyden tunne Alistuva mukautuminen muiden toiveisiin Heikko kyky vastata arjen vaatimuksiin	0,8 % (0,4–1,4 %) Ei sukupuolieroa

3) Persoonallisuushäiriöt parisuhteessa -Hullun rakas-kirja

Yl juha kemppinen

W. Brad Johnson • Kelly Murray

HULLUN RAKAS

Näin selviät kumppanisi
persoonallisuushäiriöstä

FINN LECTURA

19.11.2025

yl juha kempinen

KÄYTTÄYTYYKÖ KUMPPANISI OUDOSTI?

Onko puolisesi etäinen, ailahtelevainen, sulkeutunut tai epäluuloinen? *Hullun rakas* -kirjassa esitellään kaksitoista erilaista persoonallisuushäiriötä ja selvitetään, kuinka ne vaikuttavat parisuhteeseen.

Tunnistatko läheisesi esimerkiksi näistä tyypeistä:

- Epäilevä kumppani – Epäluuloinen persoonallisuus
- Etäinen kumppani – Eristäytyvä persoonallisuus
- Vaarallinen kumppani – Epäsosiaalinen persoonallisuus
- Myrskyisä kumppani – Epävakaa persoonallisuus
- Teatraalinen kumppani – Huomionhakuinen persoonallisuus
- Pelokas kumppani – Estynyt persoonallisuus
- Takertuva kumppani – Riippuvainen persoonallisuus
- Joustamaton kumppani – Vaativa persoonallisuus

Hullun rakas auttaa tunnistamaan vinoutuneen persoonallisuuden ja antaa käytännöllisiä ohjeita tilanteen ratkaisemiseksi.

“Viimeinkin kirja, jota voin suositella persoonallisuushäiriöisten ihmisten kumppaneille. Korvaamaton, lukijaystävällinen apu. Suosittelen suuresti.”

– Len Sperry, LT, FT

“Pakollista lukemista kaikille, jotka haluavat terveen parisuhteen, ja teos, jonka tulisi löytyä jokaisen terapeutin lainahyllystä.”

– Mary Guindon, FT

“Erinomainen työkalu persoonallisuushäiriöisen terapeutille, perheenjäsenelle, ystävälle, aviopuolisolle tai seurustelukumppanille.”

– Patricia Watson, FT

FINN LECTURA
www.finnlectura.fi

ISBN 978-951-792-520-4

14.8

9 789517 925204

31

EPÄILEVÄ KUMPPANI

Epäluuloinen persoonallisuus

Kuinka tunnistaa epäluuloinen persoonallisuus

- ✓ Hän epäilee, että vahingoitat, käytät hyväksi tai jollain tapaa petät häntä.
- ✓ Hän vaikuttaa jatkuvasti mieltivän, oletko todella uskollinen ja luotettava.
- ✓ Hän epäröi uskoutua sinulle ja pelkää kuinka hänen henkilökohtaisia tietojaan käytetään.
- ✓ Hän löytää halventavia tai pahaenteisiä merkityksiä sanomistasi asioista – jopa silloinkin kun vilpittömänä tarkoituksenasi on kehua.
- ✓ Tuntiessaan itsensä loukatuksi tai halveksutuksi (mitä tapahtuu usein) hän vaikuttaa kantavan kaunaa ikuisesti.
- ✓ Hän tuntee herkästi itsensä väärinkohdelluksi tai hyökkäyksen kohteeksi, ja hänen pikaisena vastareaktionaan on suuttumus tai vastahyökkäys.
- ✓ Hän vaikuttaa jatkuvasti epäilevän uskollisuuttasi ja kyseenalaistavan lojaalisuuttasi.

ETÄINEN KUMPPANI

Schizoid

Eristäytyvä persoonallisuus

Kuinka tunnistaa eristäytyvä persoonallisuus

- ✓ Hän ei kaipaa läheisiä ihmissuhteita eikä nauti niistä, ja saattaa vaikuttaa suhtautuvan apaattisesti teidänkin suhteeseen.
- ✓ Hän tavallisesti valitsee yksinäisiä aktiviteetteja ja suosii niitä enemmän kuin ajanviettoa sinun kanssasi.
- ✓ Hän osoittaa hyvin vähän tai ei ollenkaan kiinnostusta seksiin.
- ✓ Hyvin harvat aktiviteetit tai kokemukset vaikuttavat tuovan hänelle nautintoa.
- ✓ Perheenjäsenten lisäksi hänellä ei ole ollenkaan läheisiä ystäviä tai uskottuja.
- ✓ Hän vaikuttaa välinpitämättömältä muiden ihmisten kehujen ja kritiikin suhteen.
- ✓ Häntä voisi parhaiten kuvailla "kylmäksi", "etäiseksi" ja "tunteettomaksi".

OUTO KUMPPANI

Schizotypal

Skitsotyyppinen persoonallisuus

Kuinka tunnistaa skitsotyyppinen persoonallisuus

- ✓ Hänen ajatuksiaan voitaisiin useimmiten parhaiten kuvailla kummallisiksi – ystäväsi ja perheesi sanovat häntä "oudoksi".
- ✓ Hän uskoo, että neutraaleilla tapauksilla tai sattumanvaraisilla tapahtumilla on erityistä merkitystä tai painoarvoa hänelle.
- ✓ Hänellä on outo tapa hahmottaa asioita, ja hämmennyt joskus siitä mitä hän kertoo nähneensä tai kokeneensa.
- ✓ Hänellä on välillä omituinen tapa puhua ja huomaat, että toiset hämmentyvät tai pelästyvät asioista, joita hän tekee tai sanoo.
- ✓ Hän muuttuu välillä epäluuloiseksi.
- ✓ Hänen tunteensa vaikuttavat usein asiaankuulumattomilta tai oudoilta.
- ✓ Hänen vaatteensa ja olemuksensa ovat usein omituisia.
- ✓ Hänellä on hyvin vähän läheisiä ystäviä parisuhteenne ulkopuolella.
- ✓ Hän tuntee olonsa usein epämukavaksi sosiaalisissa tilanteissa sen vuoksi miten muut reagoivat hänen outoon käytökseensä.

VAARALLINEN KUMPPANI

Epäsosiaallinen Persoonallisuus

Kuinka tunnistaa epäsosiaallinen persoonallisuus

- ✓ Hän ryhtyy laittomuuksiin, on saattanut joutua pidätetyksi, tai hänellä on ollut ongelmia lain kanssa.
- ✓ Hän on valehdellut, pettänyt tai huijannut sinua edistääkseen omaa nautintoaan tai tarpeitaan.
- ✓ Hän on impulsiivinen, ei suunnittele etukäteen eikä mieti seurauksia.
- ✓ Hän on ollut fyysisesti aggressiivinen, hyökkäävä tai ärtyisä sinua kohtaan.
- ✓ Hän on osoittanut röyhkeää välinpitämättömyyttä turvallisuuttasi tai hyvinvointiasi kohtaan.
- ✓ Hän ei ole pystynyt hankkimaan pysyvää työtä eikä kunnioittamaan taloudellisia velvollisuuksia.
- ✓ Hän osoittaa katumuksen puutetta ja välinpitämättömyyttä, tai järkeilee käytöstään kun satuttaa sinua, kohtelee sinua väärin tai varastaa sinulta.

MYRSKYISÄ KUMPPANI

Epävakaa persoonallisuus

Kuinka tunnistaa epävakaa persoonallisuus

- ✓ Hän pelkää äärimmäisen paljon hylkäämistä, ja usein tulkitsee käytösesi torjuvaksi.
- ✓ Hänellä on ollut useita kiihkeitä, epävakaita ja ailahtelevia suhteita.
- ✓ Hänellä on hyvin hauras minäkäsitys.
- ✓ Hänellä on taustalla impulsiivista käytöstä (esim. äkillistä rahan tuhlausta, seksiä, aineiden käyttöä, holtitonta ajamista, ahmimista).
- ✓ Hän on käyttäytynyt itsetuhoisesti tai viillellyt itseään.
- ✓ Hänellä on voimakkaita mielialanvaihteluita (esim. masennuksen, ahdistuksen ja suuttumuksen välillä).
- ✓ Hän tuntee jatkuvasti olonsa "tyhjäksi" ja tylsistyneeksi.
- ✓ Hän saattaa suuttua asiaankuulumattomasti ja hyökätä verbaalisesti tai fyysisesti.

TEATRAALINEN KUMPPANI

Huomionhakuinen persoonallisuus

Kuinka tunnistaa huomionhakuinen persoonallisuus

- ✓ Hän tuntee olonsa epämukavaksi tilanteissa, joissa ei ole huomion keskipisteenä.
- ✓ Hän on usein muita kohtaan seksuaalisesti viettelevä tai provosoiva.
- ✓ Hänellä on taipumusta pinnalliseen käytökseen, joka vaihtelee nopeasti.
- ✓ Hän käyttää hyväkseen fyysistä ulkomuotoa vetääkseen huomion itseensä.
- ✓ Hänen puheensa on vaikutusaltista eikä kovin yksityiskohtaista.
- ✓ Hänen käytöksensä on usein kovin dramaattista, liioiteltua ja teatraalista.
- ✓ Hän on hyvin altis vaikutuksille.
- ✓ Hän uskoo, että hänen ihmissuhteensa ovat läheisempiä ja kiihkeämpiä kuin ne oikeasti ovatkaan.

ITSEKESKEINEN KUMPPANI

Narsistinen persoonallisuus

Kuinka tunnistaa narsistinen persoonallisuus

- ✓ Hänellä on liioiteltu kuva omasta tärkeydestään ja hän usein suurentelee omia lahjojaan ja saavutuksiaan.
- ✓ Hänellä on jatkuvasti mielessä menestykseen, valtaan, kauneuteen tai ihanteelliseen rakkauteen liittyvät fantasiat.
- ✓ Hän uskoo olevansa "erityinen" ja että häntä voivat ymmärtää tai hänen tulisi olla tekemisissä vain toisten erityisten, lahjakkaiden tai kuuluisien ihmisten kanssa.
- ✓ Hän vaatii, että tarjoat ylenmääräistä ja jatkuvaa ihailua.
- ✓ Hän tuntee vahvasti olevansa oikeutettu; hän odottaa saavansa muilta erityiskohtelua tai muiden automaattisesti noudattavan hänen toiveitaan.
- ✓ Hän hyödyntää muita ihmisiä, usein käyttäen hyväksi sinua ja muita omien pyrkimystensä toteuttamiseksi.
- ✓ Hän ei vaikuta tuntevan myötätuntoa, ei tunnista muiden tunteita tai tarpeita eikä vastaa niihin.
- ✓ Hän kadehtii usein muita tai uskoo, että muut kadehtivat häntä.
- ✓ Hänen asenteensa ja käytöksensä on usein ylimielistä.

JÄYTÄVÄ KUMPPANI

Passiivis-aggressiivinen persoonallisuus

Vanha nimitys: Negativistinen persoonallisuus

Kuinka tunnistaa passiivis-aggressiivinen persoonallisuus

- ✓ Hän passiivisesti kieltäytyy suorittamasta rutiininomaisia tehtäviä ja sosiaalisia velvoitteita.
- ✓ Hän valittaa, että muut ymmärtävät hänet väärin eivätkä arvosta häntä.
- ✓ Hän on usein juro ja riidanhaluinen.
- ✓ Hän vaikuttaa suhteettoman vihaiselta ja kriittiseltä auktoriteetti-hahmoja kohtaan.
- ✓ Hän tuntee usein kateutta tai kaunaa niitä kohtaan, jotka ovat onnekkaampia tai menestyneempiä kuin hän.
- ✓ Hän liioittelee tai valittaa omaa epäonneaan.
- ✓ Hän vuorottelee passiivisen myöntymisen ja vihamielisen uhman välillä.
- ✓ Hänen käytöksensä alkaa jäytää omaa onnellisuuttasi ja menestystäsi.

PELOKAS KUMPPANI

Estynyt persoonallisuus

Kuinka tunnistaa estynyt persoonallisuus

- ✓ Hän välttelee työhön liittyviä toimintoja, joihin kuuluu paljon kontaktia muiden ihmisten kanssa, koska pelkää arvostelua, paheksuntaa tai torjuntaa.
- ✓ Hän ei halua tutustua muihin ihmisiin ellei ole varma, että hänestä pidetään.
- ✓ Hän ei herkästi kerro asioistaan läheisessä tai intiimissä suhteessa pelosta, että hänet nolataan tai häntä ivataan.
- ✓ Sosiaalisissa tilanteissa hän miettii jatkuvasti arvostellaanko häntä tai torjutaanko hänet.
- ✓ Hän on estynyt ja vaivautunut uusissa sosiaalisissa tilanteissa, koska tuntee itsensä riittämättömäksi.
- ✓ Hän pitää omia sosiaalisia taitojaan puutteellisina, pitää itseään henkilökohtaisesti vastenmielisenä ja sosiaalisesti alempiarvoisempana.
- ✓ Hän on usein vastahakoinen ottamaan henkilökohtaisia riskejä tai osallistumaan uusiin aktiviteetteihin, koska ne saattavat olla liian nolostuttavia.

TAKERTUVA KUMPPANI

Riippuvainen persoonallisuus

Kuinka tunnistaa riippuvainen persoonallisuus

- ✓ Hänellä on vaikeuksia tehdä jokapäiväisiä päätöksiä ilman neuvoja ja vakuuttelua sinulta ja muilta.
- ✓ Hän haluaa sinun tai jonkun muun ottavan vastuun useimmista hänen elämänsä osa-alueista.
- ✓ Hänellä on vaikeuksia olla eri mieltä tai ottaa vastakkainen mielipide muihin pelosta, että häntä paheksutaan tai häntä ei tueta.
- ✓ Hänellä on vaikeuksia aloittaa projekteja tai tehdä asioita itse, koska hän ei luota taitoihinsa tai arvostelukykyynsä.
- ✓ Hän näkee paljon vaivaa saadakseen hoivaa ja tukea muilta, ja joskus jopa tarjoutuu tekemään epämiellyttäviä asioita ruokkiakseen tätä tarvetta.
- ✓ Hän usein tuntee olonsa epämukavaksi ja avuttomaksi ollessaan yksin, koska hän pelkää suuresti ettei ~~kykene~~ huolehtimaan itsestään.
- ✓ Hän etsii pikaisesti ja hätäisesti uusia suhteita saadakseen hoivaa ja tukea kun läheinen ihmissuhde päättyy.
- ✓ Hän syventyy epärealistisen paljon pelkoihinsa, että joutuu huolehtimaan itsestään.

JOUSTAMATON KUMPPANI

Vaativa persoonallisuus

Kuinka tunnistaa vaativa persoonallisuus

- ✓ Hän miettii niin paljon yksityiskohtia, sääntöjä, listoja, järjestystä ja aikatauluja, että toiminnan tarkoitus ja nautinto katoavat.
- ✓ Hän on niin täydellisyyttä tavoitteleva, että tehtävät eivät tule tehdyksi.
- ✓ Hän liiallisesti omistautuu työlle ja tuotteliaisuudelle ihmissuhteiden, hauskanpidon ja vapaa-ajan aktiviteettien kustannuksella.
- ✓ Hän on ylittunnollinen ja joustamaton moraalien ja eettisten sääntöjen suhteen.
- ✓ Hän ei pysty heittämään pois vanhoja, kuluneita tai arvottomia esineitä edes silloin kun niillä ei ole mitään tunnearvoa.
- ✓ Hän ei pidä tehtävien tai työn delegoinnista muille, ellei työtä tehdä juuri hänen tavallaan.
- ✓ Hän käyttää rahaa nuukasti itseensä ja muihin.
- ✓ Hän on joustamaton ja itsepäinen, ja hänellä on vahva kontrolloinnin tarve.

APEA KUMPPANI

Ei voi asettaa dg,
jos on samaan aikaan
masennus

Depressiivinen Persoonallisuus

Kuinka tunnistaa depressiivinen persoonallisuus?

- ✓ Hänen peruskäytöstään määrittää apeus, ilottomuus ja onnettomuus.
- ✓ Hänen minäkuvaansa määrittää riittämättömyyden, arvottomuuden ja heikon itsetunnon tuntemukset.
- ✓ Hän on kriittinen, syyttelevä ja negatiivinen itseään kohtaan.
- ✓ Hänellä on taipumus synkistellä ja murehtia.
- ✓ Hän on negatiivinen, kriittinen ja tuomitseva sinua ja muita kohtaan.
- ✓ Hän suhtautuu pessimistisesti melkein kaikkeen.
- ✓ Hänellä on taipumus tuntea syyllisyyttä ja katumusta.

4) Persoonallisuushäiriöiden diagnostiset kriteerit

Yl juha kemppinen

Persoonallisuushäiriöiden DSM-IV-tr- ja ICD-10 -diagnoosiluokittelut

Ryhmä A : - tietty outous ja erikoisuus

- 1. Epäluuloinen persoonallisuus**
- 2. Eristäytyvä persoonallisuus**
- 3. Psykoosi- tai psykoosi-tyyppinen persoonallisuus**

Ryhmä B : - dramaattisia, emotionaalisia ja epävakaita

- 4. Epäsosiaalinen persoonallisuus**
- 5. Epävakaa persoonallisuus**
- 6. Huomionhakuinen persoonallisuus**
- 7. Narsistinen persoonallisuus**

Ryhmä C : - ahdistuneita ja pelokkaita

- 8. Estynyt persoonallisuus**
- 9. Riippuvainen persoonallisuus**
- 10. Pakko-oireinen (obsessiivis-kompulsiivinen) persoonallisuus**
- 11. Passiivis-aggressiivinen persoonallisuus**
- 12. Depressiivinen persoonallisuus**

- [F60 Persoonallisuushäiriöt](#)
- [F60.0 Epäluuloinen persoonallisuus](#)
- [F60.1 Eristäytyvä \(skitsoidi\) persoonallisuus](#)
- [F60.2 Epäsosiaalinen persoonallisuus](#)
- [F60.3 Tunne-elämältään epävakaa persoonallisuus](#)
- [F60.4 Huomionhakuinen persoonallisuus](#)
- [F60.5 Vaativa persoonallisuus](#)
- [F60.6 Estynyt persoonallisuus](#)
- [F60.7 Riippuvainen persoonallisuus](#)
- [F60.8 Muu persoonallisuushäiriö](#)
- [F60.9 Määrittämätön persoonallisuushäiriö](#)
- [F21 Skitsotyyppinen häiriö \(psykoosi-tyyppinen persoonallisuus\)](#)
- [F61 Sekamuotoiset ja muut persoonallisuushäiriöt](#)
 - [F61.0 Sekamuotoiset persoonallisuushäiriöt](#)
 - [F61.1 Häiritsevä persoonallisuusmuutos](#)
- [F07 Aivosairauden, aivovaurion ja aivojen toimintahäiriön aiheuttamat persoonallisuus- ja käytöshäiriöt](#)
 - [F07.0 Elimellinen persoonallisuushäiriö](#)
- [F62 Pitkäaikaiset persoonallisuuden muutokset, jotka eivät aiheudu aivovauriosta tai aivosairaudesta](#)
 - [F62.0 Tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos](#)
 - [F62.1 Vakava mielenterveyden häiriötä seuraava pitkäaikainen persoonallisuuden muutos](#)
 - [F62.8 Muu pitkäaikainen persoonallisuuden muutos](#)
 - [F62.9 Määrittämätön pitkäaikainen persoonallisuuden muutos](#)

Persoonallisuushäiriöiden luokittelu (DSM IVtr) :

Ryhmä A : - *tietty outous ja erikoisuus*

1. Epäluuloinen persoonallisuus (paranoid)
2. Eristäytyvä persoonallisuus (schizoid)
3. Psykoosiin taipuva persoonallisuus (Schizotypal , IDC-10 psychotic)

Ryhmä B : - *dramaattisia, emotionaalisia ja epävakaita*

4. Epäsosiaalinen persoonallisuus (Antisocial)
5. Epävakaa persoonallisuus (Borderline)
6. Huomionhakuinen persoonallisuus (Histrionic)
7. Narsistinen persoonallisuus (Narsissistic , ei ICD-10)

Ryhmä C : - *ahdistuneita ja pelokkaita*

8. Estynyt persoonallisuus (Avoidant)
9. Riippuvainen persoonallisuus (Dependent)
10. Vaativa persoonallisuus (Obsessive-compulsive)
11. Passiivis-aggressiivinen (negativistinen) persoonallisuus (Passive-Aggressive)
12. Depressiivinen persoonallisuus (Depressive)

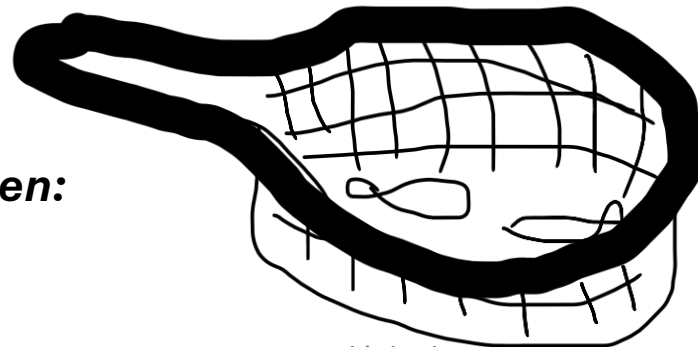

Persoonallisuushäiriöiden sensitiivinen kriteeri (sensitiivinen = seulonta; spesifinen = dg-kriteerit)

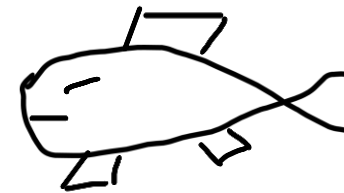
- **Epäluuloinen:** Eivät luota, epäilevät toisia ja tulkitsevat helposti toisten aikeet pahantahtoisiksi
- **Eristäytyvä:** Ei nauti sosiaalista suhteista, rajoittuneet emootiot ja tunteet sosiaalisessa vuorovaikutuksessa
- **Psykoosiipiirteinen:** Ei nauti sosiaalisista vuorovaikutustilanteista, kokee ne epämiellyttävinä, kognitiivisia ja havaintovääristymiä ja outoa käyttäytymistä.

Näyttöön perustuva psykiatria:
Evidence-Based psychiatry

- **Sensitiivinen:**
Seulonta
kuin haavi

yl juha kemppinen

- **Spesifinen:**
Mitä haavissa
oikeasti oli?

Persoonallisuushäiriöiden sensitiivinen kriteeri (sensitiivinen = seulonta; spesifinen = dg-kriteerit)

- **Epäsosiaalinen:** Alle 15-vuotiaana rikkoo muiden rajoja ja sosiaalisia sääntöjä. Käytöshäiriö todettu nuorena. Yli 15-vuotiaana ylenkatsoo ja rikkoo muiden oikeuksia eri tilanteissa.
- **Epävakaa:** Komplisoitu kuva epästabiileista impulsiivisista tilanteista kahdenkeskisessä vuorovaikutuksessa, mielialojen ja omakuvan vaihteluita.
- **Huomionhakuinen:** Emotionaalisesti ylipursuva ja huomionhakuinen käyttäytyminen
- **Narsistinen:** Suuruuskuvitelmia itsestään (todellisia tai kuviteltuja), ei kykene empatiaan, kaipaa toisten ihailua

Persoonallisuushäiriöiden sensitiivinen kriteeri (sensitiivinen = seulonta; spesifinen = dg-kriteerit)

- **Estynyt:** Sosiaalisesti estynyt, yliherkkä arvostelulle ja kritiikille, tuntee itsensä riittämättömäksi.
- **Riippuvainen:** Haluaa että hänestä pidetään huolta, tarrautuu ihmisiin, alistuvaa käyttäytymistä ja pelkää yksinolemista.
- **Vaativa:** Keskittyy kontrolliin, järjestykseen ja täydellisyyteen tehokuuden, joustavuuden ja avoimuuden kustannuksella
- **Passiivis-aggressiivinen:** Mielenäpahoittaja, kohtuuttomasti arvostelee ja ylenkatsoo auktoriteetteja.
- **Depressiivinen:** Mielialaa hallitsee apeus, synkkyys, lohduttomuus, ilottomuus, onnettomuus.

Ryhmä A: *Epäluuloinen Persoonallisuus (Paranoid Personality Disorders)*
= *Laaja-alainen muihin kohdistuva epäluulo ja epäily, että toisten tarkoitus-
perät ovat pahoja. Alkaa varhaislapsuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä
>4 seuraavista tavoista :*

1. Epäilee perusteetta toisten vahingoittavan tai pettävän tai käyttävän hyväksi
(myöntää piirteen ja väh 1 esim)

2. Epäilee jatkuvasti ystävien ja työtoverien luotettavuutta ja lojaalisuutta
(myöntää että tämä on tyypillistä melkein kaikissa ihmissuhteissa)

3. Haluton luottamaan muihin, koska pelkää perusteetta tietoja käytettävän itseään vastaan
(myöntää että haluttomuus luottaa muihin johtuu epäluuloisuudesta)

4. Tulkitsee viattomat huomautukset tai tapahtumat uhkaavia tai halventavia piilomerkityksiä sisältäviksi
(myöntää piirteen ja väh 1 esim)

*Diagnoosi :
vähintään 4
kriteeriä
täyttyy*

5. Kantaa pysyvästi kaunaa, henkilö ei anna loukkauksia, haavoittamista tai huiputusta anteeksi
(myöntää piirteen ja väh 1 esim)

6. henkilö on huomaavinaan, että hänen persoonaansa tai mainettaan vastaan hyökätään ja on hanakka suuttumaan tai hyökkäämään takaisin
(myöntää piirteen ja väh 1 esim)

7. Toistuvasti perusteettomat epäilyt puolison tai seksuaalikumppanin uskottomuudesta
(myöntää piirteen ja esimerkkejä useiden partnerien suhteen tai useasti saman partnerin suhteen)

Ryhmä A: *Eristäytyvä Persoonallisuus (Schizoid Personality Disorders)*
= *Laaja-alainen etäisyys sosiaalisista suhteista ja rajoittunut tunteiden ilmaiseminen ihmissuhteissa. Alkaa varhaislapsuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä >4 seuraavista tavoista :*

1. Ei halua läheisiin ihmissuhteisiin eikä koe myöskään mielihyvää niistä, perheeseen kuulumisen mukaan luettuna (myöntää piirteen)

2. Lähes aina valitsee yksin suoritettavia toimia (myöntää piirteen)

3. Vain vähän, jos lainkaan kiinnostusta seksuaalisiin kokemuksiin toisen henkilön kanssa (myöntää piirteen)

4. Ei saa mielihyvää juuri mistään toiminnasta, koskee erityisesti aisti- ja fyysisiä sekä ihmissuhdekokemuksia (myöntää piirteen)

*Diagnoosi :
vähintään 4
kriteeriä
täyttyy*

5. Ei ystäviä tai uskottuja lähi-sukulaisten lisäksi (myöntää piirteen)

6. Ei välitä muiden kehuista tai arvostelusta (kertoo olevansa välinpitämätön sekä kiitoksen että arvostelun suhteen)

7. Osoittaa emotionaalista kylmyyttä, etäisyyttä tai tunteiden latteutta (ei esiinny yksinomaan mielialahäiriön aikana)

Ryhmä A:

Psykoosi-irteinen Persoonallisuus (Schizotypal Personality Disorders)
= Laaja-alaista sosiaalista ja ihmissuhteisiin liittyvää vajavuutta, johon kuuluvat heikentynyt kyky läheisiin ihmissuhteisiin ja viihtymättömyys niissä. Alkaa varhaislapsuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä >5 seuraavista tavoista :

1. Kohdistumiskuvitelmia, kohdistumisharhaluulot pois luettuna (useita esimerkkejä)

2. Oudot uskomukset tai maaginen ajattelu, joka vaikuttaa käyttäytymiseen ja on ristiriidassa kulttuuri-normeihin nähden (esim. taikausko, usko selvänäköön, telepatiaan tai ”kuudenteen aistiin”; lapsilla ja nuorilla eriskummalliset fantasiat tai mielen täyttävät ajatukset) (us.esimerkkejä)

3. Epätavalliset havaintokokemukset, ruumiilliset illuusiot mukaan luettuina (useita esim epätavallisista aistikokemuksista, jotka eivät ole huumeiden, lääkkeiden, alkoholin tai fyysisen sairauden aiheuttamia)

4. Eriskummalliset ajatukset ja puheen outous (esim. epämääräinen, seikkaperäinen, vertauskuvallinen, hyperkorrekti tai kaavamainen)

Diagnoosi :
vähintään 5
kriteeriä
täyttyy

5. Epäluuloisuus tai paranoidisia ideoita

6. Asiaankuulumattomat tai rajoittuneet affektit

7. Erikoinen, outo tai kummallinen käytös tai ulkonäkö

8. Ei ystäviä tai uskottuja lähisukulaisten lisäksi (ei läheisiä ystäviä)

9. Liiallinen sosiaalinen ahdistuneisuus, joka ei vähene tuttuuden myötä ja johon liittyy enemmänkin paranoidisia pelkoja kuin negatiivista itsearviointia (myöntää liiallisen ahdistuneisuuden, joka johtuu epäluuloisuudesta toisten ihmisten motiivien suhteen)

Tarkkaillaan haastattelun aikana 4,6,7 ja luokittele 5 3:ksi, jos 1,2,3,4 tai 7 on 3.

19.11.2025

yl juha kemppinen
160524 juha kemppinen

Ryhmä B: *Epäsosiaalinen Persoonallisuus (Antisocial Personality Disorders) ASP I*
= Henkilö on vähintään 18-vuotias. On näyttöä käytöshäiriöstä, joka on alkanut Ennen 15-vuoden ikää ja josta on osoituksena vähintään >2 seuraavista :

1. (alle 15-vuotiaana) usein sorti, uhkaili tai pelotteli muita

2. (alle 15-vuotiaana) aloitti usein tappeluja

3. (alle 15-vuotiaana) käytti asetta, jolla voi aiheuttaa pahoja fyysisiä vammoja (esim. mailaa, kiveä, rikkiäistä pulloa, veistä, ampuma-asetta)

4. (alle 15-vuotiaana) oli fyysisesti julma ihmisille

5. (alle 15-vuotiaana) oli fyysisesti julma eläimille

6. (alle 15-vuotiaana) ryösti uhkaamalla uhria (esim. mukilointi, lompakon sieppaaminen, kiristys, aseellinen ryöstö)

7. (alle 15-vuotiaana) pakotti jonkun seksuaaliseen toimintaan

8. (alle 15-vuotiaana) sytytti tahallaan tulipalon tarkoituksena vakavien vahinkojen aiheuttaminen

*Diagnoosi :
vähintään 2
kriteeriä
täyttyy
(C-kriteeri)*

9. (alle 15-vuotiaana) tuhosi tahallaan toisten omaisuutta (muulla tavalla kuin polttamalla)

10. (alle 15-vuotiaana) murtautui jonkun toisen kotiin, rakennukseen tai autoon

11. (alle 15-vuotiaana) valehteli usein saadakseen tavaroita tai palveluksia tai välttääkseen velvollisuuksia (esim. huijasi toisia)

12. (alle 15-vuotiaana) varasti arvokkaita tavaroita uhkaamatta uhria (esim. myymälä-varkaus, varkaus ilman murtoa, väärennös)

13. (alle 15-vuotiaana) karkasi ainakin kahdesti kotoa yön yli asuessaan vanhempien tai muiden holhoojien luona (tai kerran pidemmäksi aikaa)

14. (alle 13-vuotiaana) oli usein ulkona myöhään vanhempien määräyksistä huolimatta

15. (alle 13-vuotiaana) pinnasi usein koulusta

Ryhmä B: *Epäsosiaalinen Persoonallisuus (Antisocial Personality Disorders) ASP II*
= Henkilö on vähintään 18-vuotias. Laaja-alainen käyttäytymistapa, joka ei huomioi toisia ja loukkaa heidän oikeuksiaan, 15 ikävuoden jälkeen, josta on osoituksena vähintään >3 seuraavista :

1. Epäonnistuminen sosiaaliin normeihin sopeutumisessa liittyen lainvastaiseen käyttäytymiseen, joka ilmenee toistuvina tekoina, jotka ovat pidätyksen aihe (useita esimerkkejä)

2. Vilpillisyys, joka ilmenee toistuvana valehteluna, väärällä nimellä esiintymisenä tai toisten petkuttamisena hyötytarkoituksessa tai huvikseen (useita esimerkkejä)

3. Impulsiivisuus tai kyvyttömyys suunnitella asioita etukäteen (useita esimerkkejä)

4. Ärtisyys ja aggressiivisuus, joka ilmenee toistuvina tappeluina tai päällekkarkauksina (useita esimerkkejä)

*Diagnoosi :
vähintään 3
kriteeriä
täyttyy
(A-kriteeri)*

*On 18-vuotias
(B-kriteeri)*

5. Piittaamattomuus omasta ja muiden turvallisuudesta (useita esimerkkejä)

6. Jatkuva vastuuttomuus, joka ilmenee toistuvana epäonnistumisena pysyvän työn säilyttämisessä ja taloudellisten velvollisuuksien laiminlyöntinä (useita esimerkkejä)

7. Katumattomuus, joka ilmenee välinpitämättömyytenä tai rationalisointina toisille aiheutetusta kärsimyksestä, pahoinpitelystä tai varkaudesta (katumattomuus useiden epäsosiaalisten tekojen suhteen)

8. (alle 15-vuotiaana) sytytti tahallaan tulipalon tarkoituksena vakavien vahinkojen aiheuttaminen

(Ryhmä B) ***Psykopaattinen Persoonallisuus (Psychopathic Personality Disorders)***
The Hare PCL-R (1991) arviointikaavake erottelee psykopaatit epäsosiaalisista persoonallisuushäiriöistä: 0=ei, 1=ehkä, 2=kyllä,X=puuttuu

1. Lipevyys/

pinnallinen charmikkuus (kaikki 0-2 p)

2. Grandioottinen
omanarvontunne

3. Stimulaation tarve/
taipumus pitkästyä

4. Patologinen valehtelu

5. Huijaava/ manipulatiivinen
käyttäytyminen

6. Katumuksen ja syyllisyyden
puuttuminen

7. Pinnallinen tunne-elämä

8. Tunteettomuus / empatian
puuttuminen

9. Toisten kustannuksella
eläminen

***PCL-R diagnoosi :
yli 25-26 pistettä
ei keskusteluhoitoa,
interventio, heikentää
ennustetta***

11. Promiskuiteetti

12. Varhaiset käyttäytymisongelmat

13. Realististen pitkäntähtäimen
suunnitelmien puute

14. Impulsiivisuus

15. Vastuuttomuus

16. Kyvyttömyys hyväksyä vastuuta

17. Useat lyhytaikaiset
aviolliset suhteet
(<30v 0=0,1=2,2=3+;
>30v 0=0, 1=3,2=4+)

18. Nuorisorikollisuus
0=ei,1=vähäinen,2=merkittävä,X=puuttuu

19. Ehdonalaisen vapauden
menetys
0=ei,1=vähäinen,2=merkittävä,X=puuttuu

20. Monimuotoinen rikollisuus
0=0-3, 1=4-5, 2=6+,x=puuttuu

Ryhmä B: Epävakaa Persoonallisuus (Borderline Personality Disorders)

= Laaja-alaista ihmissuhteisiin, minäkuvaan ja affekteihin liittyvää epävakautta ja huomattavaa impulsiivisuutta. Alkaa varhaislapsuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä >5 seuraavista tavoista :

- Impulsiivinen
- Rajatila

1. Kiihkeitä yrityksiä välttää todelliselta tai kuvitellulta hyljätyksi tulemiselta

2. Epävakaita ja intensiivisiä ihmissuhteita, joita luonnehtii äärimmäisen ihannoinnin ja vähättelyn vaihtelu (joko yksi pitkä tai useampia lyhyitä suhteita, joihin on liittynyt väh kahdesti ihannoinnin tai vähättelyn vaihtelu)

3. Identiteettihäiriö, merkittävästi ja jatkuvasti epävakaa minäkuva tai kokemus itsestä, ei normaali nuoruusikäisen epävarmuus (myöntää piirteen)

4. Impulsiivisuus >2 potentiaalisesti itselle vahingollisella alueella: tuhlaaminen, seksi, päihteiden käyttö, holtiton autoilu, ahminen (us esim jotkaa viittaavat impulsiiviseen käyttäytymiseen, jotka eivät välttämättä rajoitu em:hin)

*Diagnoosi :
vähintään 5
kriteeriä
täyttyy*

5. Toistuva itsetuhoinen käytös, siihen viittaavat eleet tai uhkaukset tai itsensä viiltely ym. vahingoittaminen (>2 tapausta muulloin kuin vakavan masennuksen aikana)

6. Affektiivinen epävakaus, joka johtuu mielialan merkittävästä reaktiivisuudesta (esim. intensiivinen jaksottainen dysforia, ärtyneisyys tai ahdistuneisuus, joka tavallisesti kestää muutamia tunteja ja vain harvoin muutamaa päivää kauemmin) (myöntää piirteen)

7. Krooniset tyhjyyden tuntemukset (myöntää piirteen)

8. Asiaankuulumaton, voimakas suuttumus vaikeus kontrolloida suuttumusta (esim toistuva äkkipikaisuus, jatkuva vihaisuus, toistuva tappeleminen) (myöntää piirteen ja väh 1 esim)

9. Ohimenevä, stressiin liittyvä paranoidinen ajattelu tai vakava dissosiativinen oireilu (us esim, jotka eivät esiinny vain psykoottisen häiriön tai psykoottisen mielialahäiriön aikana)

Ryhmä B: Huomionhakuinen Persoonallisuus (Histrionic Personality Disorders)
= Laaja-alaista korostunutta emotionaalisuutta ja huomion hakemista. Alkaa varhaislapsuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä >5 seuraavista tavoista :

1. Henkilö tuntee olonsa epämukavaksi, jos ei ole huomion keskipisteenä (myöntää piirteen)

2. Vuorovaikutusta toisten kanssa luonnehtii usein asiaankuulumaton seksuaalisesti houkutteleva tai provosoiva käytös (myöntää valitetun, kuvaa asiaankuulumatonta käytöstä tai käyttäytyä näin haastattelun aikana)

3. Tunteiden osoittaminen on nopeasti vaihtelevaa ja pinnallista (tarkkaillaan haastattelun aikana)

4. Kiinnittää jatkuvasti huomiota ulkonäöllään (antaa esimerkin ja myöntää käyttäytymisen toistuvan)

*Diagnoosi :
vähintään 5
kriteeriä
täyttyy*

5. Puhetapa korostuneen yleistävä ”ympäripyöreä” ja yksityiskohdista piittaamaton (tarkkaillaan haastattelun aikana)

6. Dramatisointi, teatraalisuus ja liioiteltu tunneilmaisuus (myöntää piirteen ja väh 1 esim)

7. Suggeroituvuus, eli on helposti toisten ihmisten tai olosuhteiden ohjattavissa (myöntää piirteen ja väh 1 esim)

8. Ihmissuhteiden kokeminen läheisemmiksi kuin ne todellisuudessa ovat (väittää itsellään olevan paljon useampia ystävyys-suhteita kuin vaikuttaa uskottavalta)

Ryhmä B: *Narsistinen Persoonallisuus (Narcissistic Personality Disorders)*
= Laaja-alaisia suuruuskuvitelmia (fantasian tai käytöksen tasolla, ihailun tarvetta ja empatian puutetta. Alkaa varhaislapsuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä >5 seuraavista tavoista :

1. Henkilöllä on suuret käsitykset itsestään (esim. liioittelee lahjojaan ja saavutuksiaan, odottaa perusteettomasti muiden pitävän häntä ylivertaisena (>1 esimerkki grandiositeetista)

2. Keskittyy ajatuksissaan jatkuvasti mielikuviin rajattomasta menestyksestä, voimasta, kauneudesta tai suuresta rakkaudesta (paljon aikaa kuluu haaveiluun ja epärealistisiin tavoitteisiin)

3. Uskoo olevansa erikoinen ja ainutlaatuinen, ja kokee, että häntä voivat ymmärtää vain muut huomattavat henkilöt (tai instituutiot) joiden kanssa hänen tulisi olla tekemisissä (myöntää piirteen ja väh 1 esim)

4. Vaatii korostunutta ihailua osakseen (myöntää piirteen ja väh 1 esim)

*Diagnoosi :
vähintään 5
kriteeriä
täyttyy*

5. Kokee olevansa erikoisasemassa, oikeutettu erikoiskohteluun ja saamaan automaattisesti toiveensa täytetyiksi (useita esimerkkejä)

6. Käyttää häikäilemättä toisia hyväkseen saavuttaakseen omat tavoitteensa (useita esimerkkejä toisten hyväksikäytöstä)

7. Empaattisuuden puute, haluttomuus huomata toisten tunteita ja tarpeita tai eläytyä niihin (myöntää piirteen tai useita esimerkkejä)

8. henkilö on usein kateellinen muille tai uskoo muiden kadehtivan häntä (myöntää piirteen ja väh 1 esim)

9. Ylimielisiä ja kopeita asenteita tai käytöstä (myöntää piirteen tai havaittavissa haastattelun aikana)

Ryhmä C: *Estynyt Persoonallisuus (Avoidant Personality Disorders)*
= Laaja-alaista sosiaalista estoisuutta, riittämättömyden tunteita ja yliherkkyyttä kielteistä arviointia kohtaan. Alkaa varhaisaikuisuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä >4 seuraavista tavoista :

1.Välttelee arvostelun, paheksunnan tai torjunnan pelossa ammatillisia toimintoja, joihin liittyy merkittävästi kanssakäymistä ihmisten kanssa (> 2 esimerkkiä)

2.Ei halua olla tekemisissä ihmisten kanssa, ellei ole varma, että hänestä pidetään (tuskin koskaan tekee aloitetta sosiaaliseen kanssakäymiseen)

3.On varautunut läheisissä ihmissuhteissa, koska pelkää häpeää tai naurunalaiseksi joutumista (pitää paikkansa melkein kaikissa ihmissuhteissa)

*Diagnoosi :
vähintään 4
kriteeriä täyttyy*

4.Pelkää jatkuvasti tulevansa kritisoiduksi tai torjutuksi sosiaalisissa tilanteissa (murehtii runsaasti sosiaalisia tilanteita)

5.On estynyt uusissa ihmissuhteissa riittämättömyyden tunteen takia (myöntää piirteen ja monia esimerkkejä)

6.Kokee itsensä ihmissuhteissa typeräksi, henkilönä epäkiinnostavaksi tai muita huonommaksi (myöntää uskovansa näin)

7.On epätavallisen vastahakoinen ottamaan henkilökohtaisia riskejä tai osallistumaan uusiin toimintoihin, koska ne voisivat johtaa noloon tilanteeseen (useita esimerkkejä sellaisista toimintojen välttämisestä, joissa pelkää noloistuvansa)

Ryhmä C: Riippuvainen Persoonallisuus (*Dependent Personality Disorders*)

= *Laaja-alainen ja korostunut huolenpidon kohteeksi tulemisen tarve, joka johtaa alistuvaan ja takertuvaan käyttäytymiseen ja pelkoihin eroon joutumisesta. Alkaa varhaisaikuisuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä >5 seuraavista tavoista :*

1. Vaikeuksia tehdä tavallisia arkielämän päätöksiä ilman muiden huomattavaa apua ja vakuuttelua (useita esimerkkejä)

2. Tarvitsee toisten vastuunottoa useimmilla tärkeillä elämän alueilla (useita esimerkkejä)

3. Vaikeus ilmaista eriäviä mielipiteitä koska pelkää menettävänsä toisen tuen tai hyväksynnän (myöntää piirteen tai useita esim.)

4. Kokee vaikeaksi ryhtyä uusiin hankkeisiin tai tehdä asioita itsenäisesti , syynä enemmän heikko itseluottamus kuin motivaation tai tarmon puute (myöntää piirteen)

*Diagnoosi :
vähintään 5
kriteeriä
täyttyy*

5. Menee huomattavan pitkälle, jopa suostuu vapaaehtoisesti epämiellyttäviin asioihin, saadakseen toisilta huolenpitoa ja tukea (myöntää piirteen ja >1 esim)

6. Tuntee olonsa epämukavaksi tai avuttomaksi ollessaan yksin; syynä liioiteltu pelko kykenemättömyydestä huolehtia itsestään (myöntää piirteen)

7. Läheisen ihmissuhteen päättyessä etsii kiireesti uuden hoivaa ja tukea antavan suhteen (käy useampien läheisten ihmissuhteiden päättyessä)

8. Jatkuvasti pelkää epärealistisesti tulevansa jätetyksi yksin huolehtimaan itsestään (jatkuvaa epärealistista huolehtimista)

Ryhmä C: *Vaativa Persoonallisuus (Obsessive-Compulsive Personality Disorders)*
= *Laaja-alainen korostunut pyrkimys järjestykseen, täydellisyyteen sekä elämysten ja vuorovaikutussuhteiden kontrollointiin joustavuuden, avoimuuden ja tehokkuuden kustannuksella. Alkaa varhaisaikuisuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä >4 seuraavista tavoista :*

1.Keskittyy niin korosteisesti yksityiskohtiin, sääntöihin, luetteloihin, järjestykseen, organisointiin tai aikatauluihin, että toiminnan päätarkoitus kärsii (myöntää piirteen ja vähintään yksi esimerkki)

2.Osoittaa taipumusta pyrkiä täydellisyyteen, joka haittaa häiritsee tehtävien loppuunsaattamista (useita esim tehtävistä, joita ei saa tehdyksi loppuun tai ne viivästyvät huomattavasti täydellisyyden tavoittelun vuoksi)

3.Äärimmäisen omistautunut työlle tai tuottavuudelle niin, että vapaa-ajan harrastukset ja ystävyys-suhteet jäävät pois (myöntää piirteen ja toiset ovat tätä mieltä)

*Diagnoosi :
vähintään 4
kriteeriä
täytyy*

4.On ylitunnollinen, pikkutarkka ja joustamaton moraalisisissa, eettisissä tai arvoasioissa (useita esim, joissa vaatii jäykästi itseltään ja muilta korkeaa moraalialia)

5.Ei kykene heittämään loppuun käytettyjä tai arvottomia esineitä pois, vaikka niillä ei olisi tunnearvoakaan (johtaa ahdettuun asuinympäristöön)

6.On haluton delegoimaan tehtäviä tai työskentelemään toisten kanssa, elleivät nämä suostu toimimaan täsmälleen hänen haluamalla tavalla (myöntää piirteen ja vähintään 1 esimerkki)

7.On saita rahojen käytön suhteen omiin ja muiden tarpeisiin; raha on kätkevä tulevien katastrofien ja pahan päivän varalle (myöntää piirteen ja väh 1 esimerkki)

8.Osoittaa jäykkyyttä ja itsepäisyyttä (myöntää piirteen tai toiset ihmiset ovat tätä mieltä)

Ryhmä ?: ***Passiivis-Vihamielinen Persoonallisuus(Passive-Aggressive Personality Disorders)***
Ennen Negativistinen eli kielteinen persoonallisuus
= Laaja-alaista negatiivista asennetta ja passiivista vastarintaa asianmukaisen suoriutumisen vaatimuksia vastaan. Alkaa varhaisaikuisuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä >4 seuraavista tavoista :

1.Passiivisesti vastustaa tavanomaisten sosiaalisten ja ammatillisten toimintojen suorittamista (myöntää piirteen ja vähintään 1 esimerkki)

2.Valittaa joutuneensa väärinymmärretyksi ja aliarvostetuksi (myöntää piirteen)

3.Murjottaa ja on väittelynhaluinen (myöntää piirteen)

4.Kohtuuttomasti arvostelee ja ylenkatsoo auktoriteetteja (useita esimerkkejä)

Diagnoosi :
vähintään 4
kriteeriä
täytyy

5.Osoittaa kademieltä ja kaunaa niitä kohtaan, joilla näyttää menevän paremmin (esimerkkejä kateudesta ja kaunasta)

6.Liioittelee ja valittaa jatkuvasti omaa epäonneaan (kertoo aina käyvän huonosti)

7.Vuorottelee vihamielisen uhman ja katumuksen välillä (myöntää piirteen ja väh. 1 esim)

Ryhmä ?:

Depressiivinen Persoonallisuus (Depressive Personality Disorders)

= Laaja-alaista masentunutta havainnointia ja käytöstä joka alkaa varhaisaikuisuudessa ja esiintyy monissa yhteyksissä >5 seuraavista tavoista :

Ei saa

olla

masentunut
arviointia
tehdessä

1. Mielialaa hallitsee tavallisesti
apeus, synkkyys, lohduttomuus,
ilottomuus, onnettomuus
(myöntää piirteen)

2. Käsitystä omasta itsestä
hallitsevat uskomukset
riittämättömyydestä, arvottomuudesta
ja huonosta itsearvostuksesta
(myöntää piirteen)

3. Suhtautuu itseensä syyttävästi,
kriittisesti ja alentavasti
(myöntää piirteen)

4. On taipuvainen murehtimiseen
ja asioiden hautomiseen
(myöntää piirteen)

Diagnoosi :
vähintään 5
kriteeriä
täyttyy

5. On kielteinen, kriittinen ja
tuomitseva muiden suhteen
(myöntää piirteen ja väh 1 esim)

6. On pessimistinen
(myöntää piirteen)

7. On taipuvainen tuntemaan
syyllisyyttä ja katumusta
(myöntää piirteen ja väh 1 esim)

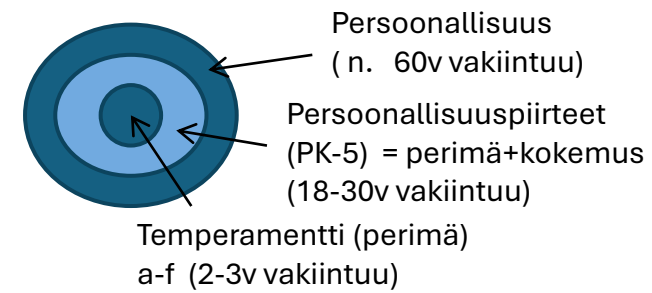
5) Persoonallisuushäiriöiden hoito

Yl juha kemppinen

191125 Hankalat potilaat – vuorovaikutus ja persoonallisuus

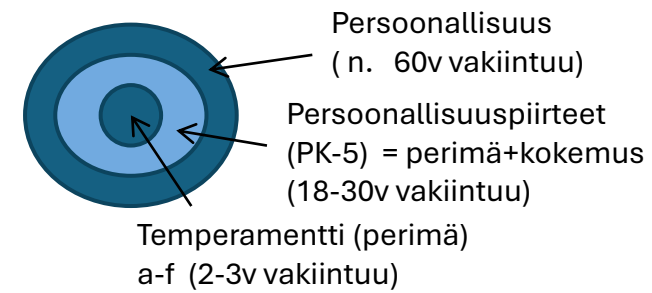
- Kysymys: Mikä on hankala henkilö?
- Vastaus: Henkilö, jonka käyttäytyminen aiheuttaa vaikeuksia – sinulle ja muille
- Sinä reagoit persoonaan, persoona reagoi sinuun – kun kohtaamme vaikean persoonan, voimme reagoida tavalla, joka pahentaa asiaa
 - Kuitata nopeasti takaisin (vastahyökkäys)
 - Ryhtyä puolustamaan omaa kantaa
- Et voi kontrolloida toisen ihmisen käyttäytymistä suoraan, mutta voit oppia kuinka hallita omaa käyttäytymistä ja kehittää tehokkaan kommunikaation taitoja
- Hankalien ihmisten kanssa toimeentuleminen tarkoittaa:
 - Tulee toimeen hankalan käyttäytymisen kanssa
 - Tunnistaa oman käyttäytymisen vaikutuksen toisen käyttäytymiseen
 - Miten opit hoitamaan oman osuutesi kahdenkeskisestä vuorovaikutuksesta

Persoonallisuus on kompleksinen käsite

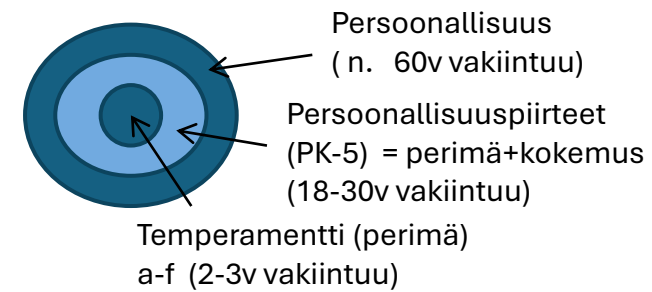
- 1. Mistä persoona(llisuus) koostuu?
 - Perimme temperamentin (jonka tutkijana Liisa Keltinkangas-Järvinen on kuuluisa; temperamentti on pysyvä synnynnäisten valmiuksien ja taipumuksien kokoelma), joka koostuu **kuudesta** ulottuvuudesta
 - (a) ulospäinsuuntautuneisuus (ekstrovertti),
 - b) ahdistuneisuus,
 - c) stressaantuneisuus yliärsytettynä,
 - d) ärtyisyys ja vihaisuus,
 - e) sovinnaisuus ja
 - f) tarkkaavuuden ylläpitäminen.

Persoonallisuus on kompleksinen käsite

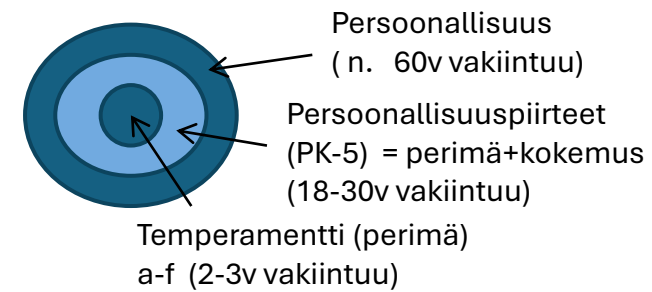
- 1. Mistä persoona(llisuus) koostuu?
 - Temperamenttipiirteet vakiintuvat 2-3 vuoden iässä eli miten suhtautuu ylipäätään elämässä.
 - Persoonallisuuspiirteet, joista tällä hetkellä uskotaan Big Five- eli FFM-malliin eniten: ekstrasversio, neurotisismi, avoimuus kokemuksille, sovinnaisuus ja tunnollisuus , josta on kehitetty suomalainen PK 5-malli (seuraava sivu)
 - Persoonallisuus on nämä kaikki yhdessä: **tapa havaita, ajatella ja käyttäytyä elämässä.**
- 2. Mihin asioihin persoonallisuutemme vaikuttaa?
 - Persoonallisuus vaikuttaa kaikkeen tapaamme havaita, ajatella ja käyttäytyä elämässä.

Persoonallisuus on kompleksinen käsite

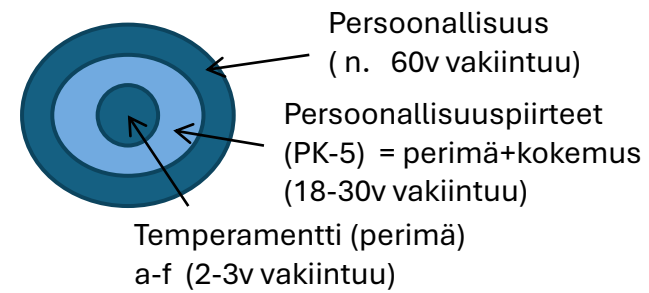
- 3. Miten tunnistaa omat persoonallispiirteet ja niiden aiheuttamat ongelmat?
 - Itsearviointikyselyjä on, psykologit ja psykiatrit tekevät strukturoituja haastatteluja, joilla koettavat määritellä persoonallisuuden piirteitä (psykologit, Pk5) tai persoonallisuushäiriöitä (psykologit ja psykiatrit SCID II, diagnoosin voi asettaa vain psykiatri)
 - Minun kirjani Naamion takaa- persoonallisuuden mahdollisuudet on suomenkielinen tavallisille ihmisille tarkoitettu kirja itsetuntemuksen lisäämiseksi. Alan kirjoja vaivaa akateemisuus, eikä niitä ole yleensä tarkoitettu tavallisille ihmisille.
 - Voi kysellä itseltään tai muilta, mikä muissa ihmisissä ärsyttää, niin löytää aika helposti itsensä kehittämisen kohteita. Jos ymmärtää j hyväksyy itsessään toisten persoonallisuudenpiirteiden
 - AA:ssa on sanonta, että kun etusormi osoittaa toista, niin kolme sormeä osoittaa itseä kohti ja peukalo taivaalle (Korkein Voima)

Persoonallisuus on kompleksinen käsite

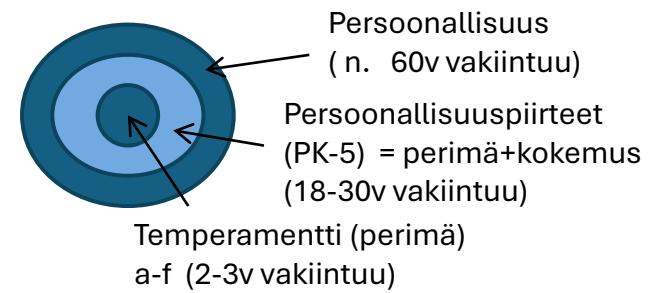
- 4. Miten omaa persoonallisuuttaan voi kehittää? Ihmisen voi itse tutkia tavallisimpia ongelmiaan, esim. **ns. 11 elämänansaa**, joita **skeematerapeutit** ovat eritelleet.
 - (Hylkääminen, Epäluottamus ja kaltoinkohtelu, Haavoittuvuus, Riippuvuus, Emotionaalinen puute, Sosiaalinen rajallisuus, Viallisuus, Epäonnistuminen, Alistaminen, Taipumattomat vaatimukset, Itsensä oikeuttaminen)
 - Ongelmiin keskittyminen aiheuttaa yleensä tunkkaisen ja epämiellyttävän itsensä kehittämisen ilmapiirin, joten ongelmia voi tavoitteistaa, eli kuvitella tilannetta, jolloin ongelmat on ratkaistu, milloin tietää mihin ryhtyä ja milloin itsensä kehittäminen on mukavampaa.
 - Ensin on tietysti **hyväksyttävä oma temperamentti**, joka on siis perinnöllinen. Persoonallisuuspiirteitä voi kasvattaa ”luonnettaan” eli persoonallisuuspiirteitään kasvattamalla. Tätä on täynnä suositut itsehoito-oppaat, kasvatustiede ja filosofiat.
 - Äiti-lapsi- vuorovaikutus selittää aikuisen käyttäytymisestä 20 %**, joten varhaislapsuuden suuri vaikutus psykologian **SUURI MYYYTTI**, josta ei haluta luopua.
 - Murrosikäisten lasten käyttäytymiseen vaikuttavat enemmän perimä, ympäristöolosuhteet ja kaverit kuin vanhemmat.

Persoonallisuus on kompleksinen käsite

- 5. Miten tunnistaa kanssaihmisten persoonallisuus ja miten elää harmonisesti erilaisten persoonallisuuksien kanssa?
 - Useita tuhansia vuosia on tiedetty, miten elää hyvä elämä. Hyvät käytöstavat ovat avain harmoniseen elämään.

Persoonallisuus on kompleksinen käsite

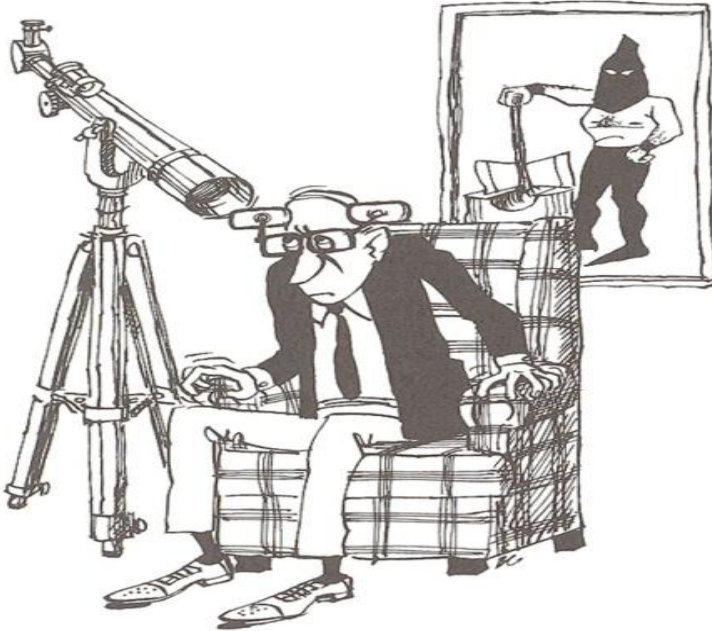
- 6 ohjetta harmoniaan toisten kanssa:
 - 1. Koeta pyytää lupa lähestyä toista,
 - 2. Koeta ymmärtää toista (sinun ei tarvitse hyväksyä hänen tekemisiään; se joka ei arvostele toista, ei tarvitse pyytää anteeksi),
 - 3. Kunnioita toisen ajatuksia (sinun ei tarvitse olla samaa mieltä) ja kiinnostu hänestä aidosti.
 - 4. Jos sinussa on aitoa toivoa, sinun lähellä on hyvä olla.
 - 5. Jos osaat kuunnella ja olla loukkaamattomassa vuoropuhelussa toisen kanssa.
 - 6. Joskus nämäkään ohjeet eivät riitä, odota ja harmonia palaa.

Persoonallisuus(häiriöt) - hoito

- Persoonallisuushäiriöt ovat kroonisia tiloja, jotka vaativat erityisiä hoitostrategioita. (joita osataan huonosti)
- Perusterveydenhuollossa useimmat ponnistukset on syytä keskittää potilas-lääkärisuhteen ylläpitämiseen ja tukemiseen sekä toimivaan hoitosuhteeseen.
- Tarkoitus on varmistaa, että PD- potilas on kykenevä ottamaan vastaan sopivaa lääketieteellistä hoitoa huolimatta vaikeuksista, joita hänellä voi olla hoitavan henkilön tai terveydenhuoltojärjestelmän kanssa.
- Useimmat perusterveydenhuollon interventiot ovat vuorovaikutuksellisia, missä tietty hoitostrategia riippuu häiriöstä. Joskus psykiatrinen konsultaatio, muodollinen psykoterapia tai farmakologinen hoito voivat olla indisoituja..

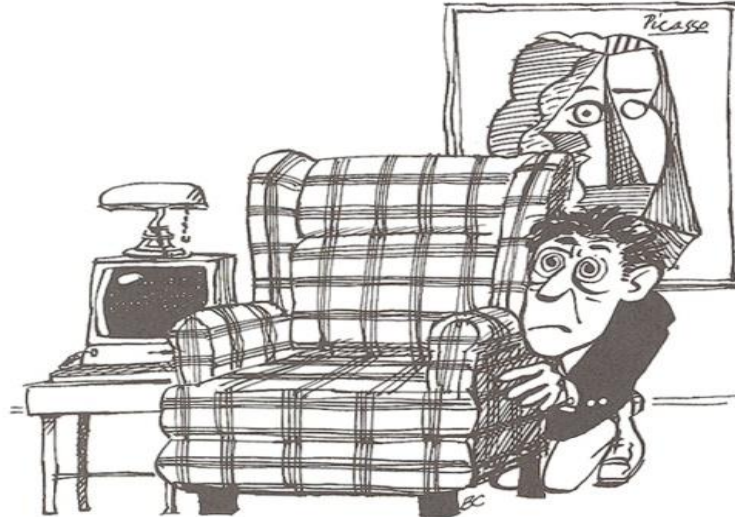
Epäluuloinen persoonallisuus

The Paranoid Personality

Eristäytyvä persoonallisuus

The Schizoid Personality

Psykoosipiirteinen persoonallisuus

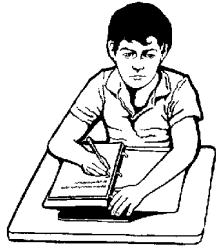
The Schizotypal Personality

1. Epäluuloinen persoonallisuus
2. Eristäytyvä persoonallisuus
3. Psykoosipiirteinen persoonallisuus

Ryhmä A : - *tietty outous ja erikoisuus*

Klusteri A ***Epäluuloinen persoonallisuus (paranoid)***
(outo, omituinen)

Para-
noidinen

Epäluottamus,
epäily

Vaino-
harhaiset
ajatukset

Aggres-
siivinen

Salamyh-
käinen

Kyräily,
epä-
luottamus

Pers.häiriö Kokemus sairaudesta Ongelmallinen käytt. PPD- Hoitostrategia

Vastaan-
otolla PPD:
epäluottamus,
epäily

Korostunut tunne
pelokkuus ja
haavoittuvuus

Pelkää, että hoitava
henkilö voi satuttaa,
väitellä tai aiheuttaa
konfliktin

Omaksu ammatillinen
asenne

Tarjoa selviä selityksiä

Ole empaattinen
peloille

Vältä vainoharhaisten
ajatusten suoraa
konfrontointia

Epäluuloinen persoonallisuus
The Paranoid
Personality

Klusteri A **Eristäytyvä persoonallisuus (schizoid)**
(outo, omituinen)

Eristäy-
tyvä

Irrallisuus,
viileys

Oudot
ajatukset

Rajoittu-
neet
tunne-
ilmaisut

Outous,
omitusuus

Yksin-
eläjä

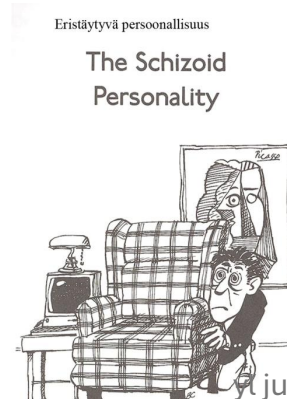
Pers.häiriö Kokemus sairaudesta Ongelmallinen käytt. Hoitostrategia

Vastaan-
otolla ScP:
Sosiaalinen
eristäytyminen,
emootioiden
rajoittaminen

Ahdistuneisuus,
koska on pako-
tettu kontaktiin
toisten kanssa

Viivyttelää hoitoon
hakeutumista,
vaikuttaa ei-ymmär-
tävältä ja ei-kiitelli-
seltä

Omaksu ammatillinen
asenne
Tarjoa selviä selityksiä
Vältä liiallista henkilö-
kohtaisiin ja sosiaalisiin
kysymyksiin
puuttumista

Klusteri A ***Psykoosipiirteinen persoonallisuus (Schizotypal , IDC-10 psychotic)***
(outo, omituinen)

Psykoosi-
piirteinen

Eriskum-
mallisuus

Omituisia
ajatuksia,
vihjaileva,
taikauskoinen,
outo puhe

Rajoittuneet
tunneilmaisut,
sosiaalisesti
ahdistunut

Eris-
kummal-
lista

Yksin-
eläjä

Pers.häiriö Kokemus sairaudesta Ongelmallinen käytt. Hoitostrategia

Vastaan-
otolla StP:
Omituiset
uskomukset,
sosiaalisesti
eristäytyvä

Oudot sairaus-
tulkinnat,
ahdistuneisuus
koska on pako-
tettu kontaktiin
toisten kanssa

Viivyttelen hoitoon
hakeutumista,
oudot uskomukset,
omituisen käytös

Omaksu ammatillinen
asenne

Tarjoa selviä selityksiä

Siedä omituisia
uskomuksia ja
käyttäytymistä

Vältä liiallista henkilö-
kohtaisiin ja sosiaalisiin
kysymyksiin
puuttumista

Psykoosipiirteinen persoonallisuus
The Schizotypal
Personality

Epäsosiaalinen persoonallisuus

The Antisocial Personality

Chapter 7. The Borderline Personality

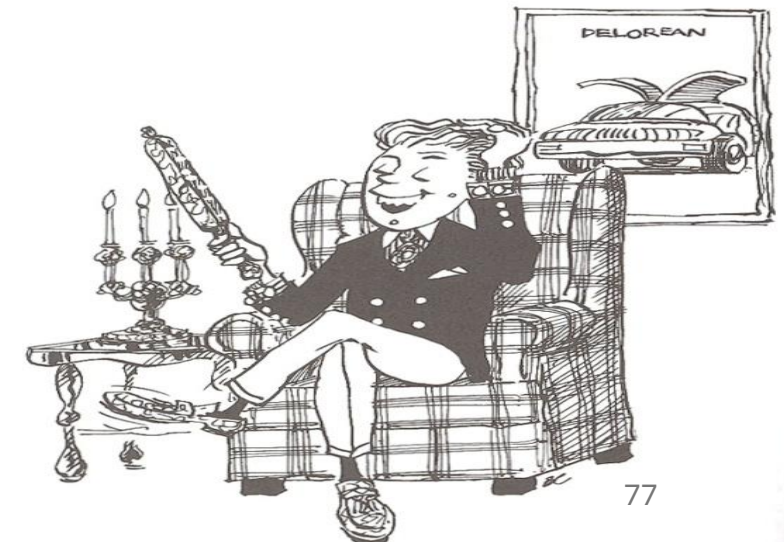
Huomionhakuinen persoonallisuus

The Histrionic Personality

Narsistinen persoonallisuus

The Narcissistic Personality

4. Epäsosiaalinen persoonallisuus
5. Epävakaa persoonallisuus
6. Huomionhakuinen persoonallisuus
7. Narsistinen persoonallisuus

Ryhmä B : - *dramaattisia, emotionaalisia ja epävakaita*

Klusteri B ***Epäsosiaalinen persoonallisuus (Antisocial)***
 (dramaattinen, emotionaalinen, arvaamaton)

Epäsosi- aalinen	Moraalinen kypsymättö- myys	Ei ole sisäistettyjä moraalisia normeja	Aggres- siivinen	Rikkoo toisten oikeuksia, rikollisuutta	Useita hyväksi- käyttö- suhteita
---------------------	-----------------------------------	--	---------------------	--	---

Pers.häiriö Kokemus sairaudesta Ongelmallinen käytt. Hoitostrategia

Vastaan-
otolla ASP:
ei huomioi
toisten
oikeuksia

Vihaisuus,
oikeutettu
pelon
maskeeraus

Epäsosiaalinen persoonallisuus
 The Antisocial
 Personality

Vihaisuus,
impulsiivisuus,
petos, valehtelu,
manipuloiva
käyttäytyminen

Huolellisesti tutki
huolenaiheita ja
- motiiveja

Kommunikoi selvästi
ja ei-rankaisevalla
tavalla

Aseta selvät rajat

Klusteri B ***Epävakaa persoonallisuus (Borderline)***

(dramaattinen, emotionaalinen, arvaamaton)

Epä-
vakaa

Impulsiivi-
suus

Hylätyksi
tulemisen
odotus, itsen
ja muiden yli-
ja aliarvioinnin
vaihtelu

Impulsiivi-
suus, aggres-
siivisuus,
masennus

Taistelee
toisten kanssa,
itsen vahingoit-
taminen

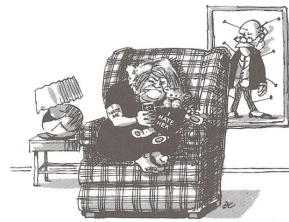
Useita
suhteita,
joissa
hätäänty-
neitä
yrityksiä
välttää
hylkäys

Pers.häiriö Kokemus sairaudesta Ongelmallinen käytt. Hoitostrategia

Vastaan-
otolla BPD:
epävakaisuus
vuorovaikutus-
suhteissa,
omakuvassa
ja affekteissa,
huomattava
impulsiivisuus

Pelottavat
mielikuvat
sairaudesta

Chapter 7.
The Borderline
Personality

Pelko torjumisesta
ja hylkäämisestä,
itsetuhoiset teot,
hoitavan henkilön
ihailun ja
aliarvioinnin
vaihtelu

Vältä liiallista tutta-
vallisuutta
Ohjelmoi säännölliset
vierailuajat
Tarjoa selviä, ei-teknisiä
selityksiä
Siedä vihanpurkauksia,
mutta aseta rajat
Ylläpidä tietoisuutta
henkilökohtaisista
tunteista
Konsultoi psykiatria

Klusteri B **Huomionhakuinen persoonallisuus (Histrionic)**
 (dramaattinen, emotionaalinen, arvaamaton)

Huomion- hakuinen	Hyväksi- käyttävä huomion etsiminen	Uskomus oikeutetusta toisten huomiosta mihin hintaan tahansa	Pinnalli- suus	Teatraalista, hyväksi- käyttävää huomion etsimistä	Useita pinnallisia suhteita
----------------------	--	---	-------------------	--	-----------------------------------

Pers.häiriö Kokemus sairaudesta Ongelmallinen käytt. Hoitostrategia

Vastaan-
otolla HPD:
ylenmääräinen
huomionhakuinen
käyttäytyminen,
emotionaalisuus

Tunne uhatusta
viehättävyydestä
ja itsearvostuk-
sesta

Huomionhakuinen persoonallisuus
 The Histrionic
 Personality

Ylidramaattinen,
huomiota hakeva
käyttäytyminen,
kyvyttömyys
keskittyä faktoihin
ja yksityiskohtiin,
somatisointi

Vältä liiallista tutta-
vallisuutta
Osoita ammatillista
hienotunteisuutta tunteille
Korosta objektiivisia
asioita

Klusteri B **Narsistinen persoonallisuus (Narsistic , ei ICD-10)**

(dramaattinen, emotionaalinen, arvaamaton)

Narsis- tinen	Itse- tärkeys, mahti- pontisuus	Uskomus oikeutetusta VIP-hoidosta, koska he ovat parempia kuin muut	Vaatii ihailua ja tulee vihai- seksi tai masen- tuneeksi ellei ihailun tarve tyydyty	Ihailun etsimistä	Useita suhteita, jotka epä- onnistuvat saavuttaa korkeita odotuksia
------------------	--	--	---	----------------------	---

Pers.häiriö Kokemus sairaudesta Ongelmallinen käytt. Hoitostrategia

Vastaan-
otolla NPD:
Mahtipontisuus,
tarve ihailulle,
empatian puute

Ahdistus
aiheutuu
henkilö-
kohtaisen
riittämättö-
myyden
epäilyistä

Vaativa, ihailun
oikeutuksen
asenne,
sairauden
kieltäminen,
hoitavan henkilön
kehumisen ja
aliarvioinnin
vaihtelu

Vahvista huolenaiheet

Anna huomiota ja
tosiasioihin perustuvia
vastauksia kysymyksiin

Kanavoi potilaan kyvyt
käsittämään sairautta

Narsistinen persoonallisuus
The Narcissistic
Personality

The Avoidant Personality

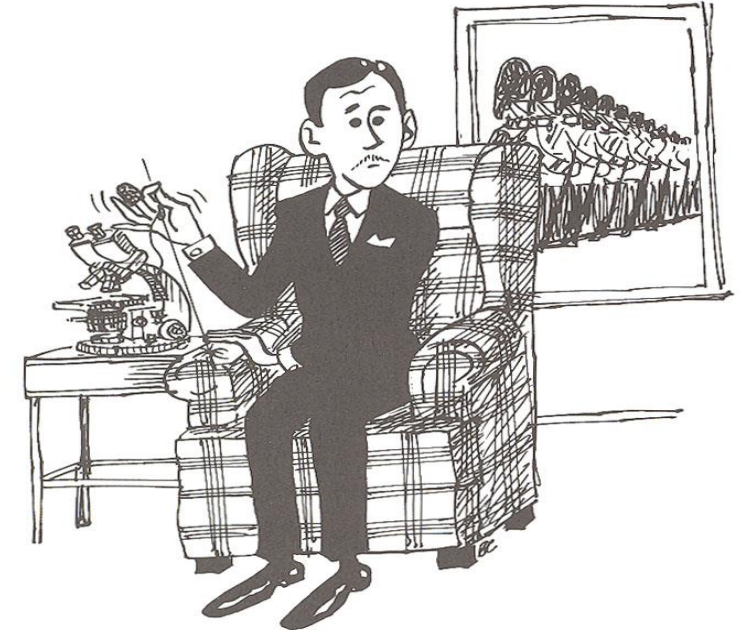
Riippuvainen persoonallisuus

The Dependent Personality

Vaativa persoonallisuus

The Obsessive-Compulsive Personality

8. Estynyt persoonallisuus
9. Riippuvainen persoonallisuus
10. Pakko-oireinen (obsessiivis-kompulsiivinen) persoonallisuus

Ryhmä C : - *ahdistuneita ja pelokkaita*

Klusteri C ***Estynyt persoonallisuus (Avoidant)***

(ahdistunut, pelokas)

estynyt

Ujous

Uskomus
että heidät
hylätään
toisten
taholta

Hylkäämisen
pelko

Sosiaalinen
vetäytyminen

Yksin-
eläjä

Pers.häiriö Kokemus sairaudesta Ongelmallinen käytt. Hoitostrategia

Vastaan-
otolla APD:
Sosiaalisesti
estynyt, koska
pelkää torju-
mista tai
nöyryytystä

Korostunut
tunne
riittämättö-
myydestä,
heikko
itsetunto

Pidättää infor-
maatiota,
välttää kyselyä
tai erimielisyyttä
hoitavan henkilön
kanssa

Tarjoa rauhoittelua

Vahvista huolenaiheet

Rohkaise kertomaan
oireista ja huolenaiheista

The Avoidant
Personality

Klusteri C **Riippuvainen persoonallisuus (Dependent)**

(ahdistunut, pelokas)

Riippu-
vainen

Itsenäi-
syyden
puute

Uskomus
että he eivät
voi toimia
itsenäisesti

Itsenäi-
syyden,
autonomian
pelko

Kieltäytyy
ottamasta
vastuuta
päättöksen
teosta,
tarrautuu

Useita
suhteita,
joissa he
ovat täysin
riippuvaisia
partneristaan

Pers.häiriö Kokemus sairaudesta Ongelmallinen käytt. Hoitostrategia

Vastaan-
otolla DPD:
Ylenmääräinen
tarve tulla
huolehdituksi,
alistuva ja
tarrautuva
käyttäytyminen

Hylkäämisen
pelko,
avuttomuus

Riippuvainen persoonallisuus
The Dependent
Personality

Välittömät
vaatimukset
huomiosta,
sairaus-
käyttäytymisen
pitkittyminen
saadakseen
huomiota ja
huolenpitoa

Tarjoa rauhoittelua

Ohjelmoi säännölliset
vastaanottoajat

Aseta realistiset rajat
saavutettavuudelle

Ohjelmoi aikoja myös
muille työntekijöille, jotka
tukevat potilasta

Vältä hylkäämästä
potilasta

Klusteri C **Pakko-oireinen persoonallisuus (Obsessive-compulsive)**

(ahdistunut, pelokas)

OCD	Täydellisuuden tavoittelu	Uskomus että turvallisuus ja varmuus voidaan ylläpitää järjestyksen pitämisellä	Epätäydellisuuden pelko	Yksityiskohtainen sääntöjen noudattaminen deadline 'sta ja yleisistä tavoitteista välittämättä	Useita suhteita, joissa heidän kylmyys ja tarve kontrolloida aiheuttaa konflikteja
-----	---------------------------	---	-------------------------	--	--

Pers.häiriö Kokemus sairaudesta Ongelmallinen käytt. Hoitostrategia

Vastaanotolla OCD: Syventyminen järjestykseen, täydellisyyteen ja kontrolliin

Pelko kontrollin menettämisestä kehollisten toimintojen ja emootioiden suhteen

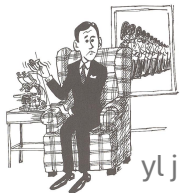
Pelko luopua kontrollista, ylenmääräinen kysely ja huomio yksityiskohdille, vihaisuus rutiinien häiriintymistä

Suorita perusteellinen anamneesi ja tutkimukset
Tarjoa perinpohjaisia selityksiä

Älä korosta epävarmuutta

Rohkaise potilasta osallistumaan hoitoon

Vastava persoonallisuus
The Obsessive-Compulsive Personality

yl juha kemppinen

Ryhmien ulkopuoliset persoonallisuudet

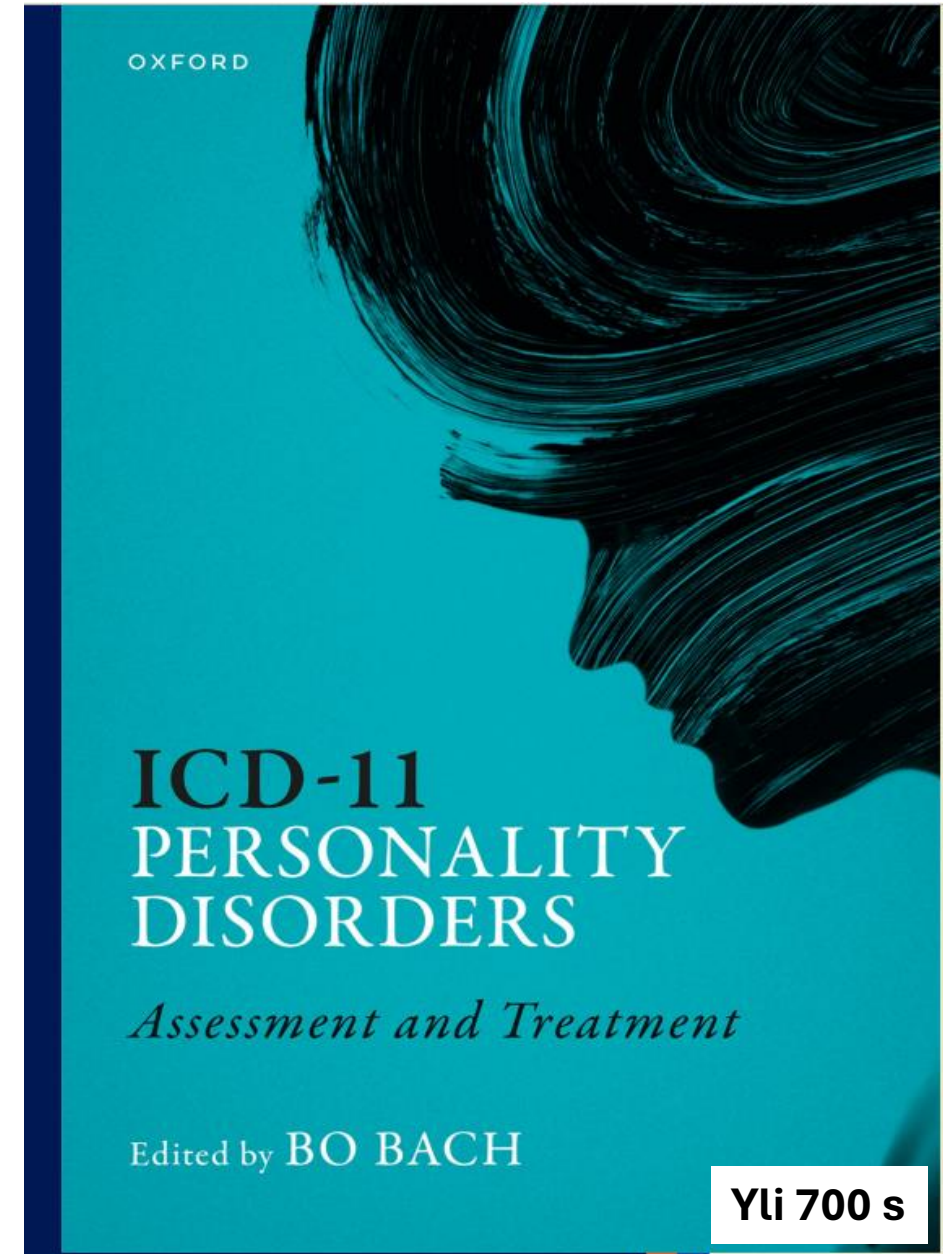
11. Passiivis-aggressiivinen persoonallisuus

12. Depressiivinen persoonallisuus

PDS-ICD-11 Scales – Psykiatri (ei suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi)

6) Persoonallisuus- häiriöt – kertausta ja tulevaa ICD-11

Yl juha kemppinen

191125 PDS-ICD-11 testi – englanniksi ja ruotsiksi

[pds-icd-11-english.pdf](#)

Yl juha kemppinen

[pds-icd-11-swedish.pdf](#)

PDS-ICD-11 testi – englanniksi

<https://app-rsjaxp-cms-prod-001.azurewebsites.net/media/qoplhfnf/pds-icd-11-english.pdf>

PDS-ICD-11

Please select the one statement for each area that best describes you in general

1. Identity

- ☐ I often have no sense of who I am, especially when I am with other people
- ☐ I am sometimes confused about who I am, especially when I am with other people
- ☐ I have a stable sense of who I am
- ☐ My sense of who I am is generally too fixed and restricted (e.g., in relation to work or to another person)
- ☐ My sense of who I am is overly restricted and unchangeable no matter the circumstances

2. Self-worth

- ☐ Most of the time I feel worthless which affects how I relate to other people
- ☐ I often have a hard time feeling good about myself which sometimes affects how I relate to other people
- ☐ I usually feel good about myself
- ☐ I often feel I am better than others which affects how I relate to other people
- ☐ I feel superior to others which affects how I relate to other people

3. Self-perception

- ☐ I have no strengths
- ☐ I have few strengths
- ☐ I have a good sense of my strengths and weaknesses
- ☐ I have few weaknesses or limitations
- ☐ I have no weaknesses or limitations

4. Goals

- ☐ I am rarely able to set and follow goals
- ☐ I sometimes find it hard to set and follow goals
- ☐ I have no problem setting and following realistic goals
- ☐ I sometimes find it hard to change my goals even when they will be too difficult to achieve
- ☐ I regularly find it hard to change my goals even when they will be nearly impossible to achieve

5. Interest in relationships

- ☐ I have no interest in being with others and do anything to avoid them
- ☐ I have little interest in being with others and therefore avoid them
- ☐ I have a good balance of being by myself and being with others
- ☐ I sometimes feel upset when not around others
- ☐ I often feel upset when not around others

6. Perspective-taking

- ☐ I never think about other people's thoughts and feelings
- ☐ I often do not think about other people's thoughts and feelings
- ☐ I can easily relate to other people's thoughts and feelings
- ☐ I often think too much about how others think and feel
- ☐ I always think too much into how others think and feel

PDS-ICD-11

7. Mutuality in relationships

- ☐ People always complain that I am too selfish in relationships
- ☐ People have sometimes complained that I am too selfish in relationships
- ☐ I am able to establish and maintain close and mutually satisfying relationships
- ☐ I am sometimes unable to end relationships, even when they are harmful to me
- ☐ I am rarely able to end relationships, even when they are harmful to me

8. Disagreement management

- ☐ I often get into disagreements with others that cause serious relationship problems
- ☐ I sometimes get into disagreements with others that cause relationship problems
- ☐ I am able to manage disagreements in relationships in a cooperative manner
- ☐ I often avoid disagreements by giving into others, even if I will be worse off
- ☐ I avoid disagreements and conflicts with others at any cost

9. Emotional control and expression

- ☐ I often cannot control my emotions which causes serious problems with others
- ☐ I sometimes have trouble controlling my emotions which causes some problems with others
- ☐ I am generally able to control and express my emotions in an appropriate way
- ☐ People sometimes complain that I don't express emotions
- ☐ People often complain that I never express emotions at all

10. Behavioral control

- ☐ I often act so rashly or impulsively that it causes serious problems
- ☐ I sometimes act on impulse without considering the consequences, which causes problems
- ☐ I am generally able to be spontaneous while keeping appropriate control of my actions
- ☐ I am sometimes so controlled in my actions that I don't get the same out of life as others do
- ☐ I am often so over-controlled in my actions that I hardly get anything out of life

PDS-ICD-11

11. Experience of reality during stress

- ☐ My experience of situations is usually accurate when feeling stressed out
- ☐ My experience of situations is somewhat distorted when feeling stressed out (e.g., expecting the worst to happen, feeling rejected when criticized by others)
- ☐ I sometimes lose touch with what is real when feeling stressed out (e.g., suspicious, feeling disconnected from reality, or things around me are like in a dream)
- ☐ I often lose touch with reality when feeling stressed out (e.g., extreme suspiciousness, seeing or hearing things that other people can't, having out-of-body experiences)

12. Harm to self

- ☐ I never harm myself
- ☐ I rarely harm myself
- ☐ I sometimes harm myself
- ☐ I often harm myself

13. Harm to others (intentional or unintentional)

- ☐ I never harm others
- ☐ I rarely harm others
- ☐ I sometimes harm others
- ☐ I often harm others

14. In thinking about your answers to the above, how much do they cause problems in important areas of your life (e.g., personal, family, social, education, work)?

- ☐ Not at all
- ☐ A little
- ☐ Moderately
- ☐ A lot

PDS-ICD-11

Personality Disorder Severity ICD-11 (PDS-ICD-11) Scale

Scoring instruction

Items 1-10 are scored 2 – 1 – 0 – 1 – 2

Items 11-14 are scored 0 – 1 – 2 – 3

The PDS-ICD-11 is scored by summing scores for all 14 items (sum score ranges from 0 to 32).

Note. In cases where the respondent selects more than one answer to an item, the answer with highest score counts.

Citing PDS-ICD-11

Bach, B., Brown, T. A., Mulder, R. T., Newton-Howes, G., Simonsen, E., & Sellbom, M. (2021). Development and Initial Evaluation of the ICD-11 Personality Disorder Severity Scale: PDS-ICD-11. *Personality and Mental Health*. <https://doi.org/10.1002/pmh.1510>

Development and translation

The PDS-ICD-11 scale was developed according to the WHO ICD-11 Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines (CDDG) for determining the presence and severity of personality disturbance. This was achieved through collaboration between the following two bodies:

Department of Psychology

Personality, Psychopathology, and Measurement (PPM) Lab

University of Otago

Dunedin 9016, New Zealand

Psychiatric Research Unit

Center for Personality Disorder Research (CPDR)

Mental Health Services, Region Zealand

Slagelse 4200, Denmark

Translation and use of the PDS-ICD-11 are permitted after agreement with the authors:
Bo Bach (bbpn@regionsjaelland.dk) and/or Martin Sellbom (martin.sellbom@otago.ac.nz)

PDS-ICD-11 testi – ruotsiksi

<https://app-rsjdxp-cms-prod-001.azurewebsites.net/media/501d4tmm/pds-icd-11-swedish.pdf>

Vänligen välj det påstående i varje område som bäst beskriver dig i allmänhet

1. Identitet

- ☐ Jag saknar ofta känsla för vem jag är, speciellt då jag är med andra människor
- ☐ Jag känner mig ibland förvirrad över vem jag är, speciellt då jag är med andra människor
- ☐ Jag har en stabil känsla för vem jag är
- ☐ I allmänhet är min känsla för vem jag är alltför bestämd och begränsad (t.ex. i relation till arbete eller till en annan person)
- ☐ Oavsett omständigheterna är min känsla för vem jag är kraftigt begränsad och opåverkbar

2. Självvärdering

- ☐ Jag känner mig mestadels värdelös vilket påverkar hur jag förhåller mig till andra människor
- ☐ Jag har ofta svårt för att trivas med mig själv vilket ibland påverkar hur jag förhåller mig till andra människor
- ☐ Jag trivs oftast med mig själv
- ☐ Jag känner ofta att jag är bättre än andra, vilket påverkar hur jag förhåller mig till andra människor
- ☐ Jag känner mig överlägsen andra vilket påverkar hur jag förhåller mig till andra människor

3. Självuppfattning

- ☐ Jag har inga styrkor
- ☐ Jag har få styrkor
- ☐ Jag har en god uppfattning om mina styrkor och svagheter
- ☐ Jag har få svagheter eller begränsningar
- ☐ Jag har inga svagheter eller begränsningar

4. Målsättning

- ☐ Jag har sällan förmågan att kunna sätta upp mål och fullfölja dem
- ☐ Jag tycker att det ibland är svårt att sätta upp mål och fullfölja dem
- ☐ Jag har inga problem att sätta upp och fullfölja realistiska mål
- ☐ Jag har ibland svårt att ändra mina mål även om de är för svåra för att uppnå
- ☐ Jag tycker oftast att det är svårt att ändra mina mål även om de är nästan omöjliga att uppnå

5. Intresse för relationer

- ☐ Jag ha inget intresse av att vara med andra och gör allt för att undvika dem
- ☐ Jag har begränsat intresse av att vara med andra därför undviker jag dem
- ☐ Jag har en god balans mellan att vara för mig själv och att vara med andra
- ☐ Jag känner mig ibland upprörd om jag inte är med andra
- ☐ Jag känner mig oftast upprörd om jag inte är med andra

6. Förmåga att se andras perspektiv

- ☐ Jag tänker aldrig på andra människors tankar och känslor
- ☐ Jag tänker sällan på andra människors tankar och känslor
- ☐ Jag kan lätt sätta mig in i andra människors tankar och känslor
- ☐ Jag tänker ofta för mycket på hur andra tänker och känner
- ☐ Jag tänker alltid för mycket på hur andra tänker och känner

PDS-ICD-11

7. Ömsesidighet i relationer

- ☐ Människor klagar alltid på att jag är för självisk i relationer
- ☐ Människor har ibland klagat på att jag är för självisk i relationer
- ☐ Jag har förmågan att skapa och behålla nära och ömsesidigt tillfredsställande relationer
- ☐ Jag kan ibland inte avsluta relationer även om de är skadliga för mig
- ☐ Jag kan sällan avsluta relationer även om de är skadliga för mig

8. Förmågan att hantera oenighet

- ☐ Jag hamnar ofta i oenighet med andra vilket leder till svåra relationsmässiga problem
- ☐ Jag hamnar ibland i oenighet med andra vilket leder till relationsproblem
- ☐ Jag kan hantera oenighet i en relation på ett samarbetsinriktat sätt
- ☐ Jag undviker ofta oenighet genom att ge den andre rätt, även om jag förlorar på det
- ☐ Jag undviker oenighet och konflikter till varje pris

9. Kontroll av känslor och känslouttryck

- ☐ Jag kan ofta inte kontrollera mina känslor vilket ger allvarliga problem i förhållande till andra människor
- ☐ Jag har ibland problem med att kontrollera mina känslor vilket ger problem i förhållande till andra människor
- ☐ Jag kan oftast kontrollera och uttrycka mina känslor på ett lämpligt sätt
- ☐ Andra klagar ibland på att jag inte uttrycker känslor
- ☐ Andra klagar ofta på att jag aldrig uttrycker känslor överhuvudtaget

10. Kontroll av beteende

- ☐ Jag agerar ofta så hastigt och impulsivt att det ger svåra problem
- ☐ Jag agerar ibland impulsivt utan att tänka på konsekvenserna vilket ger problem
- ☐ Jag har oftast förmågan att vara spontan och samtidigt ha ändamålsenlig kontroll över mitt beteende
- ☐ Jag är ibland så kontrollerad i mitt beteende att jag inte får ut lika mycket av livet som andra
- ☐ Jag är ofta så överkontrollerad i mitt beteende att jag knappast får ut någonting av livet

PDS-ICD-11

11. Verklighetsuppfattning under stress

- ☐ Min upplevelse av situationer är oftast korrekt även under stress
- ☐ Min upplevelse av situationer är något förvrängd under stress (t.ex. förväntan att det värsta ska hända; känslan av att ha blivit avvisad om jag blir kritiserad)
- ☐ Jag förlorar ibland kontakten med verkligheten då jag blir stressed (t.ex. misstänksam, känslan av att ha tappat kontakten med verkligheten eller att tillvaron känns som en dröm)
- ☐ Jag förlorar ofta kontakten med verkligheten då jag blir stressed (t.ex. extremt misstänksam, kan se och höra sådant andra inte kan, kan ha utanför-kroppen upplevelser)

12. Skada sig själv

- ☐ Jag skadar aldrig mig själv
- ☐ Jag skadar sällan mig själv
- ☐ Jag skadar mig själv ibland
- ☐ Jag skadar mig själv ofta

13. Skada någon annan (avsiktligt eller oavsiktligt)

- ☐ Jag skadar aldrig någon annan
- ☐ Jag skadar sällan någon annan
- ☐ Jag skadar någon annan ibland
- ☐ Jag skadar någon annan ofta

14. När du tänker på dina svar ovan, hur mycket problem ger de dig i viktiga områden i ditt liv (såsom personligt, familjemässigt, social, utbildningsmässigt, arbetsmässigt)?

- ☐ Inte alls
- ☐ Lite grann
- ☐ Måttligt
- ☐ Mycket

PDS-ICD-11

Skattningsskala för bedömning av allvarlighetsgrad avseende personlighetsstörning (Personality Disorder Severity ICD-11 [PDS-ICD-11] Scale)

Skattningsinstruktion

Punkt 1-10 skattas 2 – 1 – 0 – 1 – 2

Punkt 11-14 skattas 0 – 1 – 2 – 3

PDS-ICD-11 skattas genom att summera poängen för alla 14 punkter (summan av poängen är mellan 0 och 32).

Observera. I de fall den svarande väljer fler än ett svar på en punkt skall svaret med den högsta poängen väljas.

Citing PDS-ICD-11

Bach, B., Brown, T. A., Mulder, R., Newton-Howes, G., Simonsen, E., & Sellbom, M. (2021). Development and Initial Evaluation of the ICD-11 Personality Disorder Severity Scale: PDS-ICD-11. *Personality and Mental Health*. <https://doi.org/10.1002/pmh.1510>

Development and translation

The PDS-ICD-11 scale was developed according to the WHO ICD-11 Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines (CDDG) for determining the presence and severity of personality disturbance. This was achieved through collaboration between the following two bodies:

Department of Psychology
Personality, Psychopathology, and Measurement (PPM) Lab
University of Otago
Dunedin 9016, New Zealand

Psychiatric Research Unit
Center for Personality Disorder Research (CPDR)
Mental Health Services, Region Zealand
Slagelse 4200, Denmark

Translation and use of the PDS-ICD-11 are permitted after agreement with the authors.
Godkänd svensk översättning (approved Swedish translation) Carl Gyllenhammar M.D. Certified Schema Therapist; carl.gyllenhammar@telia.com

Persoonallisuuspieriteistä häiriöksi – klinikon näkökulma

TAULUKKO 2.

Persoonallisuushäiriöt ICD-10-tautiluokituksessa (20).

Häiriö	Tyypipiirteitä	Diagnoosinnumero	Ryhmä ¹
Psykoosipiirteinen persoonallisuus	Niukat ihmissuhteet ja outo käyttäytyminen	F21	A
Epäluuloinen persoonallisuus	Epäluuloinen suhtautuminen muihin ja heidän tarkoitusperiinsä	F60.0	”Psykoosityypiset”
Eristäytyvä persoonallisuus	Välinpitämätön suhtautuminen ihmissuhteisiin ja yksinäisten aktiviteettien priorisointi	F60.1	
Epäsosiaalinen persoonallisuus	Välinpitämättömyys yhteiskunnan normeja ja muita ihmisiä kohtaan	F60.2	B ”Impulsiiviset ja dramaattiset”
Epävakaa persoonallisuus	Tunnesäätelyn epävakaus, voimakkaat tunnereaktiot ja huomattavan negatiivinen tai häilyvä minäkuva	F60.3	
Huomionhakuinen persoonallisuus	Dramaattinen tunneilmaisu ja huomion hakeminen	F60.4	
Vaativa persoonallisuus	Hyvin korkea vaatimustaso ja hallinnantarve suhteessa itseen ja muihin	F60.5	C ”Ahdistuneet”
Estynyt persoonallisuus	Voimakasta estyneisyyttä sosiaalisia vuorovaikutustilanteita kohtaan ja usein korostuneen kielteinen käsitys omasta pystyvyydestä	F60.6	
Riippuvainen persoonallisuus	Takertuva ja alistuva käyttäytyminen läheisissä ihmissuhteissa	F60.7	

¹ Erityisesti DSM-5-tautiluokituksessa (19) käytettävä tapa karkeasti luokitella häiriöt kolmeen ryhmään (A, B ja C).

Persoonallisuuspiirteistä häiriöksi – klinikon näkökulma

TAULUKKO 3.

Persoonallisuushäiriöiden luokittelu ICD-11 tautiluokituksen luonnoksessa (21).

Potilaalla, jolla todetaan persoonallisuushäiriön yleisten kriteerien täyttyvän, luokitellaan persoonallisuushäiriön vaikeusaste aluksi kolmeasteisella luokittelulla. Häiriön ydinpiirteitä voidaan kuvata tarkemmin dimensionaalisten piirreluokkien avulla.

Persoonallisuushäiriön aste	Kuvaus	Piirreluokat	Tyypilliset piirteet
Lievä persoonallisuushäiriö	Persoonallisuuden vaikeudet aiheuttavat merkittäviä ongelmia ihmissuhteissa ja elämän eri osa-alueilla, mutta toimivat joissakin suhteissa ja osa-alueilla. Häiriö ei tyypillisesti aiheuta merkittävää haittaa itselle tai muille.	Negatiivinen emotionaalisuus Epäsosiaaliset piirteet	Kokee herkästi esim. ahdistuneisuutta, masentuneisuutta, vihaisuutta ja itseinhoa. Piittaamattomuus sosiaalisista velvoitteista, yhteiskunnan normeista ja muiden tunteista. Esimerkiksi tunnekylmyys, vihamielisyys ja pyrkimys hyväksikäyttää muita luonnehtivat.
Kohtalainen persoonallisuushäiriö	Merkittäviä ongelmia useimmissa ihmissuhteissa ja elämän eri osa-alueilla. Tyypillisesti itseä tai muita vahingoittavaa käytöstä, mutta ei suoraan henkeä uhkaavaa (esim. itsetuhoista käytöstä ilman varsinaista itsemurhatarkoitusta).	Kyvyttömyys/haluttomuus hallita impulsseja Pakonomaisuus/vaativuus	Toimii impulsiivisesti ja harkitsematta tekojensa seurauksia. Vastuuttomuus, impulsiivisuus ja harkitsemattomuus luonnehtivat. On hyvin jäykkä siinä, minkälaista käyttäytymistä hyväksyy itseltään ja muilta. Piirteistä vaativuus, jääräpäisyys ja järjestelmällisyys luonnehtivat.
Vaikea persoonallisuushäiriö	Ongelmat ihmissuhteissa ja elämän eri osa-alueilla ovat laaja-alaisia ja merkittäviä. Häiriö aiheuttaa tai on aiheuttanut henkeä uhkaavaa tai pitkäaikaista vahinkoa itselle tai muille.	Irrallisuus/välinpitämättömyys	Vetäytyy ihmissuhteista ja suhtautuu välinpitämättömästi sosiaalisiin kontakteihin ja ihmissuhteisiin. Varautuneisuus, passiivisuus ja niukka tunneilmaisu luonnehtivat.

Taulukko 1. Spesifisiin persoonallisuushäiriöihin (DSM-5) liittyviä laaja-alaisia ja keskeisiä ominaispiirteitä.

Epäluuloinen persoonallisuus	Muihin kohdistuva luottamuksen puute, epäluulo ja epäily pahoista tarkoituksperistä
Eristäytyvä persoonallisuus	Vetäytyminen sosiaalisista suhteista ja rajoittunut tunteiden ilmaiseminen ihmissuhteissa
Psykoosipiirteinen persoonallisuus	Puutteellinen kyky vuorovaikutukseen, läheisiin ihmissuhteisiin ja viihtymättömyys niissä, kognitiiviset ja havaitsemisen häiriöt, erikoinen käytös
Epäsosiaalinen persoonallisuus	Toisten oikeuksien loukkaaminen ja huomiotta jättäminen
Epävakaa persoonallisuus	Ihmissuhteisiin, minäkuvaan ja affekteihin liittyvä epävakaisuus ja huomattava impulsiivisuus

Taulukko 1. Spesifisiin persoonallisuushäiriöihin (DSM-5) liittyviä laaja-alaisia ja keskeisiä ominaispiirteitä. (jatkuu)

Huomionhakuinen persoonallisuus	Korostunut emotionaalisuus ja huomion hakeminen
Narsistinen persoonallisuus	Suuruuskuvitelmat tai vastaava käyttäytyminen, ihailun tarve ja empatian puute
Estynyt persoonallisuus	Sosiaalinen estoisuus, riittämättömyyden tunne sekä yliherkkyys kielteistä arvostelua kohtaan
Riippuvainen persoonallisuus	Korostunut hoivatuksi tulemisen tarve, alistuminen, takertuminen ja eroon joutumisen pelot
Pakko-oireinen (vaativa) persoonallisuus	Korostunut pyrkimys järjestykseen, täydellisyyteen ja mielen sekä ihmissuhteiden kontrolliin joustavuuden, avoimuuden ja tehokkuuden kustannuksella

Persoonallisuushäiriöt

- Persoonallisuuden normaaleja ja poikkeavia piirteitä esiintyy väestössä eriasteisina, ja ne muodostavat jatkumon normaalisuudesta hyvin vakavaan poikkeavuuteen.
- Persoonallisuushäiriöt ovat syvälle juurtuneita, pitkäaikaisia, joustamattomia ja vakiintuneita käyttäytymismalleja, jotka poikkeavat merkittävästi kulttuurin normeista ja ilmenevät haitallisina monissa elämäntilanteissa.
- Usein – mutta ei aina - persoonallisuushäiriöihin liittyvät haitat ovat voimakkaampia häiriön omaavan lähipiirille kuin mitä hän itse kokee.
- Persoonallisuushäiriöt ovat kehityksellisiä tiloja, jotka alkavat lapsuudessa tai nuoruudessa ja jatkuvat aikuisiässä.
- Pitkäaikaiset vuorovaikutuksen ongelmat muiden ihmisten kanssa ovat persoonallisuushäiriöissä keskeisiä.
- Persoonallisuushäiriöt luokitellaan diagnoosikategorioiksi niissä esiintyvien hallitsevimpien käyttäytymismallien perusteella.
- Psykoterapeuttiset hoitomallit ovat monien persoonallisuushäiriöiden hoidossa keskeisiä.
- Persoonallisuushäiriöiden lääkehoidossa ei ole vakiintunutta hoitokäytäntöä.
- Mikäli persoonallisuushäiriöstä kärsivällä on samanaikaisesti jokin muu mielenterveyden häiriö, on tärkeää hoitaa molempia häiriötä.

Persoonallisuushäiriöt

Persoonallisuushäiriön **yleiset diagnostiset kriteerit** ICD-10-luokituksessa.

- 1
 - Yksilön luonteenomaiset ja pysyvät sisäisen kokemisen tavat ja käytös kokonaisuudessaan poikkeavat merkittävästi kulttuurin sisäisistä normeista. Poikkeama ilmenee **vähintään kahdella alla** luetellulla alueella:
 - tiedollinen toiminta (kuinka ihminen havaitsee ja tulkitsee asioita, ihmisiä ja tapahtumia miten hän asennoituu ihmisiin ja muodostaa mielikuvia itsestään ja muista)
 - tunne-elämä (tunne-elämän kirjo, voimakkuus ja asianmukaisuus tilanteeseen nähden)
 - impulssikontrolli ja tarpeiden tyydyttäminen
 - ihmissuhteiden luonne ja toimintatapa muiden ihmisten kanssa.
- 2 Poikkeama ilmenee pysyvänä käytösmallina, joka on joustamaton, sopeutumaton tai muutoin häiriintynyt laajalti eri henkilökohtaisissa ja sosiaalisissa tilanteissa.
- 3 Kohdassa 2 kuvattu käytösmalli aiheuttaa henkilökohtaista kärsimystä tai vastoinkäymisiä sosiaalisessa selviytymisessä tai molempia.
- 4 Häiriö on pysyvä ja pitkäaikainen ja se on alkanut myöhäislapsuudessa tai nuoruusiässä.
- 5 Häiriö ei ole muun aikuispsykiatrisen häiriön ilmenemismuoto tai sen seurausta.
- 6 Elimellinen syy, aivosairaus, -vamma tai toimintahäiriö tulee sulkea pois.

Persoonallisuushäiriöt

Persoonallisuushäiriöt ja pitkäaikaiset persoonallisuuden muutokset (ICD-10).

Persoonallisuushäiriöt

- Epäluuloinen persoonallisuus
- Eristäytyvä, skitsoidinen persoonallisuus
- Epäsosiaalinen persoonallisuus
- Tunne-elämältään epävakaa persoonallisuus
- Huomionhakuinen persoonallisuus
- Vaativa eli obsessiivis-kompulsiivinen persoonallisuus
- Estynyt persoonallisuus
- Riippuvainen persoonallisuus

Muut määritetyt persoonallisuushäiriöt

Sekamuotoiset ja muut persoonallisuushäiriöt

Pitkäaikaiset persoonallisuuden muutokset, jotka eivät aiheudu aivovauriosta tai aivosairaudesta

- Tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos
- Vakavaa mielenterveyden häiriötä seuraava pitkäaikainen persoonallisuuden muutos
- Muut määritetyt pitkäaikaiset persoonallisuuden muutokset

Persoonallisuushäiriöt

DSM-5-luokituksen mukaiset persoonallisuushäiriöt.

Ryhmä A

Epäluuloinen persoonallisuushäiriö

Eristäytyvä persoonallisuushäiriö

Psykoosipiirteinen persoonallisuushäiriö

Ryhmä B

Epäsosiaalinen persoonallisuushäiriö

Epävakaa persoonallisuushäiriö

Huomiohakuinen persoonallisuushäiriö

Narsistinen persoonallisuushäiriö

Ryhmä C

Estynyt persoonallisuushäiriö

Riippuvainen persoonallisuushäiriö

Pakko-oireinen persoonallisuushäiriö

Persoonallisuushäiriöt - diagnostiset kriteerit (esimerkkejä)

Persoonallisuushäiriöt

Eristäytyvä (skitsoidi) persoonallisuushäiriö (ICD-10).

A. Täyttää persoonallisuushäiriön yleiset kriteerit.

B. Vähintään neljä seuraavista:

- (1) vain harvat asiat tai toiminnot tuottavat mielihyvää
- (2) tunne-elämän kylmyys, etäisyys tai tunteiden latistuminen
- (3) puutteellinen kyky ilmaista joko helliä, lämpimiä tunteita tai vihaisuutta muita kohtaan
- (4) välinpitämättömyys sekä kiitoksen että arvostelun suhteen
- (5) vain vähäinen kiinnostus sukupuoliseen kanssakäymiseen muiden kanssa (ottaen huomioon iän)
- (6) jatkuva yksinäisten toimintojen asettaminen etusijalle
- (7) mielikuvitusmaailma ja itsetutkistelu hallitsevat ajattelua
- (8) korkeintaan yksi tai ei yhtään läheistä ystävää tai luottamuksellista ihmissuhdetta tai ei haluakaan läheiseen ihmissuhteeseen
- (9) tahaton kyvyttömyys ottaa mitenkään huomioon vallitsevia sosiaalisia normeja tai tapoja.

Persoonallisuushäiriöt

Epäsosiaalinen persoonallisuushäiriö (ICD-10).

A. Täyttää persoonallisuushäiriön yleiset kriteerit.

B. Vähintään kolme seuraavista:

- (1) paatunut välinpitämättömyys toisten tunteita kohtaan
- (2) jatkuva ja karkea vastuuttomuus ja välinpitämättömyys sosiaalisia normeja, sääntöjä ja velvoitteita kohtaan
- (3) vaikeus ylläpitää kestäviä ihmissuhteita, vaikkakaan ei vaikeutta luoda suhteita
- (4) turhaumien sietokyky on alhainen samoin kuin aggressiivisen ja väkivaltaisen käyttäytymisen kynnys
- (5) kyvyttömyys tuntea syyllisyyttä tai ottaa opiksi epämiellyttävistä kokemuksista, erityisesti rangaistuksista
- (6) taipumus moittia muita tai puolustella kaunistelevin järkeistyksin omaa käytöstä, joka on johtanut selkkaukseen yhteiskunnan kanssa.

Persoonallisuushäiriöt

Tunne-elämältään epävakaa persoonallisuushäiriö (ICD-10).

Impulsiivinen häiriötyyppi

A. Täyttää persoonallisuushäiriön yleiset kriteerit.

B. Kohta (2) ja sen lisäksi vähintään kaksi seuraavista:

- (1) taipumus toimia hetken mielihohteesta ja seurauksia harkitsematta
- (2) taipumus käyttäytyä riitaisasti ja joutua ristiriitatilanteisiin muiden ihmisten kanssa etenkin, jos impulsiivista käytöstä pyritään estämään tai sitä arvostellaan
- (3) alttius vihan ja väkivallan purkauksille ja kyvyttömyys hallita niitä
- (4) kyvyttömyys ylläpitää mitään toimintaa, joka ei tuota välitöntä palkkiota
- (5) epävakaa ja oikukas mieliala.

Persoonallisuushäiriöt

Rajatilatyyppejä

A. Täyttää persoonallisuushäiriön yleiset kriteerit.

B. Diagnoosin F60.30 osiosta B. esiintyy vähintään kolme ja lisäksi ainakin kaksi seuraavista:

- (1) minäkuvan, sisäisten pyrkimysten ja seksuaalisen suuntautuneisuuden epävarmuus ja häiriintyneisyys
- (2) taipumus intensiivisiin ja epävakaisiin ihmissuhteisiin ja niiden myötä tunne-elämän kriiseihin
- (3) liiallinen hylätyksi tulemisen välttäminen
- (4) toistuvaa itsensä vahingoittamista tai sillä uhkailua
- (5) jatkuva tyhjyyden tunne.

Persoonallisuushäiriöt

Vaativa persoonallisuushäiriö (ICD-10).

A. Täyttää persoonallisuushäiriön yleiset kriteerit.

B. Vähintään neljä seuraavista:

- (1) jatkuva huoli ja epäily
- (2) ajattelua hallitsevat asioiden yksityiskohdat, säännöt, listat, järjestys, organisaatio tai aikataulu
- (3) täydellisyyden tavoittelu, joka haittaa tehtävien loppuun viemistä
- (4) ylenmääräinen tunnontarkkuus
- (5) mielihyvän ja ihmissuhteiden laiminlyöminen työn ja aikaansaamisen kustannuksella
- (6) pikkutarkkuus ja sovinnaisuus
- (7) joustamattomuus ja itsepäisyys
- (8) pyrkimys kohtuuttomassa määrin saada muut toimimaan täsmälleen haluamallaan tavalla tai kohtuuton vastenmielisyys sallia muiden toimia omalla tavallaan.

Persoonallisuushäiriöt

Estynyt persoonallisuushäiriö (ICD-10).

A. Täyttää persoonallisuushäiriön yleiset kriteerit.

B. Vähintään neljä seuraavista:

- (1) jatkuva kaikkialle tunkeva jännitys ja pelko
- (2) usko sosiaalisesta epäkelpoisuudesta, epäviehättävyydestä tai vähäarvoisuudesta muihin verrattuna
- (3) ajattelua hallitseva pelko arvostelun kohteeksi joutumisesta tai torjutuksi tulemisesta sosiaalisissa tilanteissa
- (4) haluttomuus olla muiden ihmisten kanssa tekemisissä ellei voi olla varma heidän myönteisestä suhtautumisestaan
- (5) fyysisen turvallisuuden tarpeesta aiheutuva elämäntavan rajoittuminen
- (6) kritiikin, paheksumisen tai torjutuksi tulemisen pelosta henkilö välttää sellaisia sosiaalisia tai ammatillisia toimintoja, joihin liittyy paljon ihmissuhteita.

7) Persoonallisuuksien kognitiivinen malli

Persoonallisuushäiriöiden luonneprofiilit

Table 4.2 Structured Intervention Strategies for Personality Disorders

1. Anger Management Training
2. Anxiety Management Training
3. Assertiveness Training
4. Distress Tolerance Training
5. Emotional Regulation Training
6. Empathy Training
7. Impulse Control Training
8. Interpersonal Skills Training
9. Limit Setting
10. Mindfulness Training
11. Problem-Solving Training
12. Radical Openness Skills Training
13. Self-Management Training
14. Sensitivity Reduction Training
15. Symptom Management Training
16. Thought Stopping

Table 4.1 Classification of Personality Disorders (PD) as Externalizing or Internalizing Disorders

<i>Externalizing Disorders</i>	<i>Internalizing Disorders</i>
Borderline PD	Avoidant PD
Antisocial PD	Obsessive-Compulsive PD
Narcissistic PD (overt)	Narcissistic PD (covert)
Histrionic PD	Dependent PD

**COGNITIVE BEHAVIOR
THERAPY OF DSM-5
PERSONALITY DISORDERS**
Assessment, Case Conceptualization, and Treatment

THIRD EDITION

LEN SPERRY and JON SPERRY

Perinteisten persoonallisuushäiriöiden perususkomukset ja -strategiat

A. Beck et al, 1990, Cognitive Therapy of Personality Disorders - kirjassa kuvaavat, kuinka kullakin persoonallisuushäiriöllä on oma uskomus/asennejärjestelmä ja strategiat, jotka luovat luonteenomaisen persoonallisuusprofiilin. Persoonallisuus koostuu heidän mukaansa perustavaa laatua olevista KOGNITION, AFFEKTien ja MOTIVAATION prosesseista. Persoonallisuuden perusprosessit lepäävät perusrakenteiden (skeemojen) varassa. Havainnot laukaisevat skeemat (kognitiiviset, affektiiviset, motivaationaaliset, instrumentaaliset eli toimintavalmiudet ja kontrolli eli itsearviointi ja toiminnan estäminen tai suuntaaminen).

Persoonallisuushäiriöisten ongelmana ovat päälle jäävät, ylikorostuvat, uskottavuudessa lisääntyvät, kaikkea koskevaksi yleistyvät, äärimmäistyivät, jäykät, rakenteellistuvat ja esineellistyvät uskomukset ja perusstrategiat, jotka ovat syynä heidän kärsimyksiinsä ja ongelmiinsa.

Persoonallisuushäiriö	perususkomus/ -asenne	strategia/	näkyvä käytös
- riippuvainen	- olen avuton		- kiinnittyminen
- epäluuloinen	- saatan vahingoittaa		- välttäminen
- passiivis-aggressiivinen	- voisin kiirehtiä		- vastustus
- vainoharhainen (paranoid)	- ihmiset ovat mahdollisia vastustajia		- varuillaanolo
- narsistinen	- olen erityistapaus		- itsensä suurentelu
- hysteerinen	- minun on tehtävä vaikutus		- dramatiikka
- obsessiivis-kompulsiivinen	- virheet ovat pahasta. En saa tehdä virheitä.		- täydellisyydentavoittelu
- epäsosiaalinen	- ihmiset ovat hyväksikäytettäviä		- hyökkäys
- eristäytyvä, schizoidi	- tarvitsen runsaasti tilaa		- eristäytyminen

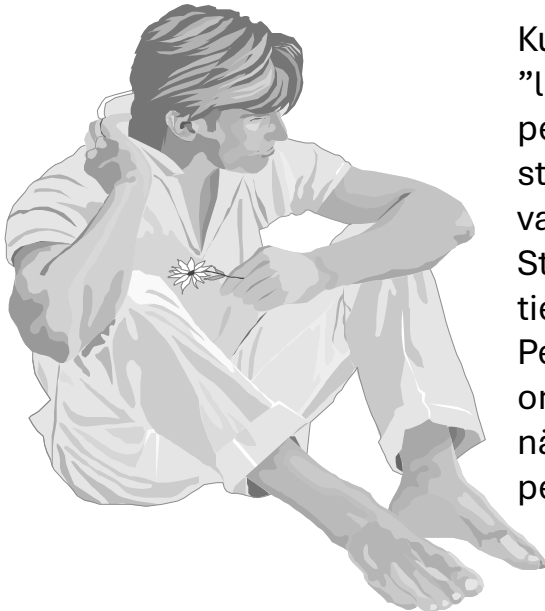
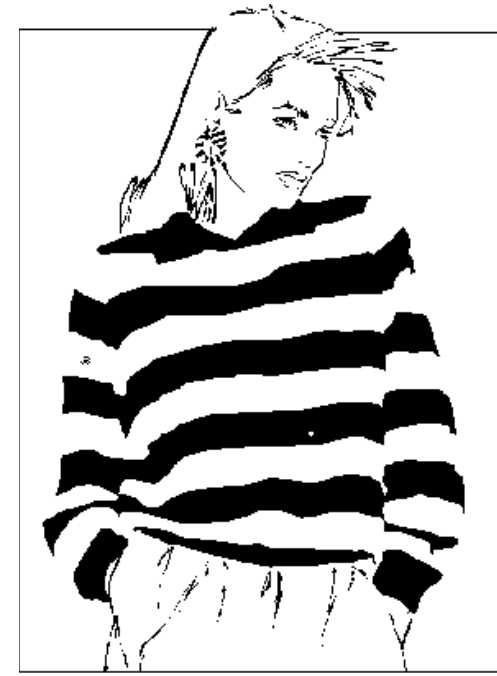
rajatila- ja skitsotypoidaalisella persoonallisuushäiriöisillä ei em:ja voida erottaa, vaan heillä on useimmanlaatuaisia perususkomuksia ja -strategioita.

Perinteisten persoonallisuushäiriöiden perususkomukset ja -strategiat

Persoonallisuushäiriöisillä ei- toimivat uskomukset ja asenteet aiheuttavat tulkinta- ja sitä kautta käyttäytymisharhaa, mitkä ovat omiaan heikentämään uskomusten ja asenteiden todenperäistä testausta.

Persoonallisuus tyypistä tai luonteenpiirteestä siirtyään ”kognitiivisen siirtymän” kautta persoonallisuushäiriöisen oireilevaan käyttäytymiseen, mikä saa potilaan itsensä tai jonkun muun (omaiset, sukulaiset, yhteiskunta) ehdottamaan potilaalle hoitoa.

Hoidon tarpeen hän voi kieltää tai vain häiritsevien oireidensa tasolla (ahdistus, masennus, ongelmia työssä tai ihmissuhteissa) myöntää. Vaikka potilasta haastatellessa saattaa kokonainen vaikeuksienkirjo näkyä, potilas yleensä haluaa apua vain oireisiinsa. Tai hän saattaa pitää omia uskomuksiaan ja käyttäytymisstrategioitaan aivan normaaleina ja tyydyttävinä, eikä ymmärrä mikä niissä voisi olla ei-normaalia ja saa aikaan diagnostisen leiman, stigman (narsistinen, schizoidinen ja epäsosiaalinen persoonallisuus).

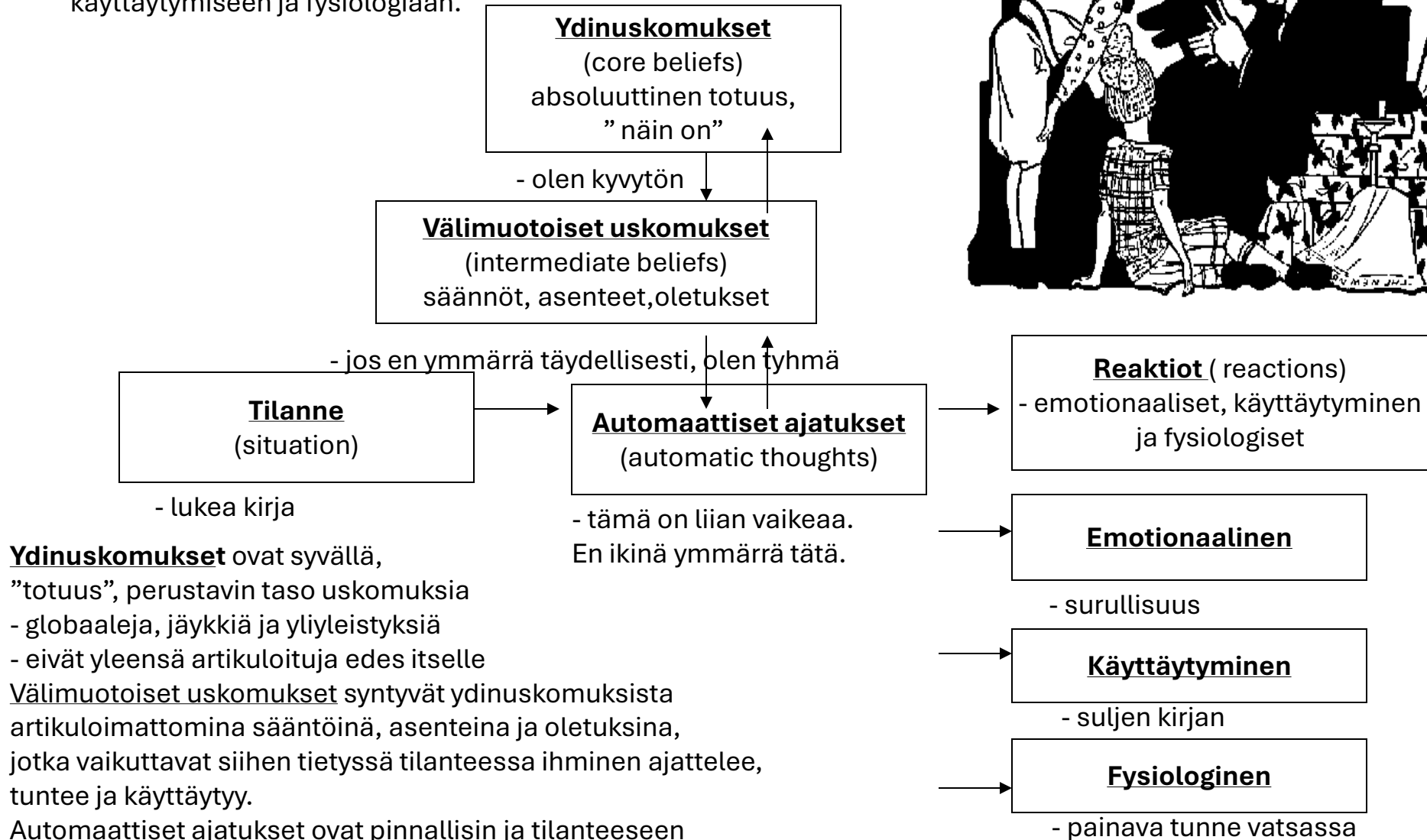

Kun he joutuvat tilanteeseen, jossa heidän luontainen ”liikaherkkyys” joutuu koetukselle, paljastuu heidän perususkomus- ja - asennejärjestelmänsä sekä perusstrategiansa. Heidän ylikehittyneitä sopeutumisstrategioita vastaa heidän vastakkainen alikehittynyt strategia. Strategioiden kehittymisen takana on aina perinnöllinen alttius, tietyt kehitykselliset kokemukset ja tietyn tyyppinen minäkäsitys. Persoonallisuushäiriöisten yksilöiden psykologisia luonteenpiirteitä on hyödyllistä eritellä ja analysoida. On hyvä selvittää, miten he näkevät itsensä ja muut. On hyvä eritellä heidän perususkomuksia, perusstrategioita ja pääasiallisia tunteita (affekteja).

A. Beck et al, 1990, Cognitive Therapy of Personality Disorders
yl juha kemppinen

Ihmisenä olemisen kognitiivinen malli

Kognitiivinen terapia perustuu kognitiiviseen malliin, joka olettaa että ihmisten tilanteen havaitseminen vaikuttaa heidän emotionoihin, käyttäytymiseen ja fysiologiaan.

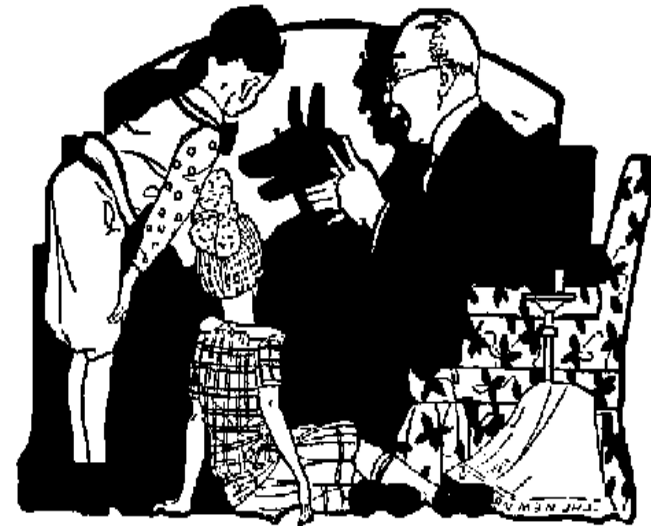

Ydinuskomukset ovat syvällä, "totuus", perustavin taso uskomuksia

- globaaleja, jäykkiä ja yllileistyksiä
- eivät yleensä artikuloituja edes itselle

Välimuotoiset uskomukset syntyvät ydinuskomuksista artikuloimattomina sääntöinä, asenteina ja oletuksina, jotka vaikuttavat siihen tietyssä tilanteessa ihminen ajattelee, tuntee ja käyttäytyy.

Automaattiset ajatukset ovat pinnallisina ja tilanteeseen spesifisesti liittyvä kognitio eli todelliset sanat ja mielikuvat jotka tulevat mieleen tilanteessa.

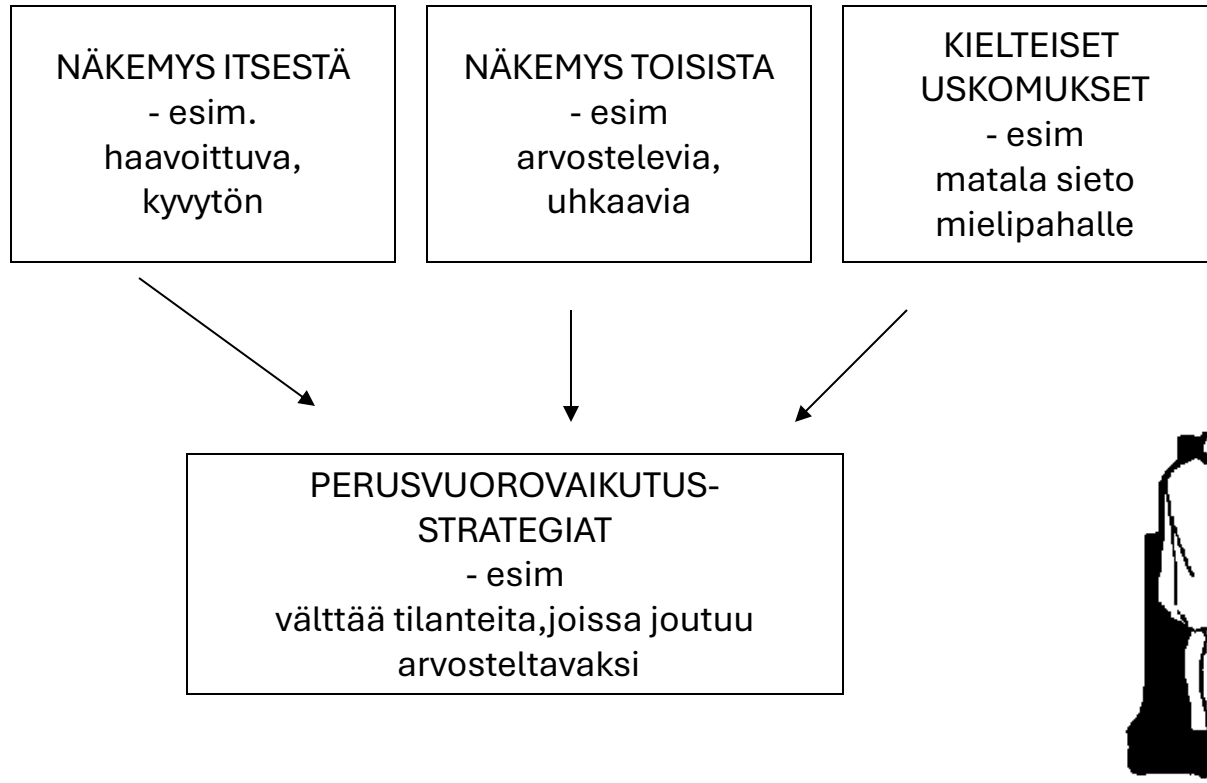

A. Beck et al, 1990, *Cognitive Therapy of Personality Disorders*

Juha Beck, 1995, *Cognitive Therapy- Basics and Beyond*,

Juha kemppinen, 2000

Persoonallisuushäiriöihin liittyvien näkemysten ja uskomusten yhteys perusvuorovaikutusstrategioihin

Lyhyesti, kognitiivinen malli ehdottaa , että vääristynyt tai epätoimiva ajattelu (joka vaikuttaa ihmisen mielialaan ja käyttäytymiseen) on yleistä kaikissa psykologisissa häiriöissä. Realistinen ajattelun arviointi ja uudelleenmuotoilu(modifikaatio) tuottaa parannusta mielialaan ja käyttäytymiseen. Pysyvämpiä muutoksia saadaan aikaan , jos saadaan muutetuksi ihmisen kielteisiä ja ei- toimivia uskomuksia. Terapeutti etsii keinoja tuottaa kognitiivinen muutos (cognitive shift) - muutos ihmisen ajattelussa ja uskomusjärjestelmässä- tuodakseen asiakkaalleen kestäviä emotionaalisia ja käyttäytymismuutoksia.

A. Beck et al, 1990, Cognitive Therapy of Personality Disorders
J.S.Beck, 1995, Cognitive Therapy- Basics and Beyond,

Persoonallisuushäiriöiden luonneprofiilit

<u>Pershäiriö</u>	<u>näkemys itsestä</u>	<u>näkemys toisista</u>	<u>perususkomukset</u>	<u>perusstrategiat</u>
estynyt (avoidant)	- haavoittuva arvonalennukselle, hylkäämiselle - sosiaalisesti kyvytön - epäpätevä	- arvostelevia - uhkaavia - ylempänä	- on kamalaa tulla hylätyksi nolatuksi - jos ihmiset tuntisivat todellisen minäni, he hylkäisivät minut - en voi sietää epämiellyttäviä tunteita	- välttää arviointitilanteita - välttää epämiellyttäviä tunteita ja ajatuksia
riippuvainen (dependent)	- tarvitseva, heikko - avuton, epäpätevä	- idealisoitu - huoltapitäviä - tukevia, päteviä	- tarvitsee ihmisiä selviytyäkseen, ollakseen onnellinen - tarvitsee jatkuvasti tukea ja rohkaisua	- kehittää riippuvuus- suhteita
passiivis- vihamielinen (passive- aggressive)	- itseriittoisa - haavoittuva kontrollille ja estämiselle	- tunkeileva - vaativia - sekaantuvia - kontrolloivia - hallitsevia	- muut häiritsevät toiminta- vapauttani - muiden kontrolli on sietämätöntä - täytyy tehdä asiat omalla tavallani	- passiivinen vastustus - pinnallinen alistuminen - välttelee, kiertelee sääntöjä
vaativa (obsessive- compulsive)	- vastuuntuntoinen - luotettava - turhantarkka - pätevä	- vastuuttomia huolettomia - epäpäteviä halujensa tydyttäjiä	- tiedän mikä on parasta - yksityiskohdat ovat tärkeitä - ihmisten pitäisi tehdä paremmin, yrittää enemmän rangaista	- soveltaa sääntöjä - täydellisyydentavoittelu - arvioida, kontrolloida - ”pitäisi”, kritisoida,
epäluuloinen (paranoid)	- oikeudenmukainen - viaton, nöyrä - haavoittuva	- sekaantuvia - pahansuopia - syrjiviä - hyväksikäyttäviä motiiveiltaan	- motiivit ovat epäilyttäviä - ole vartiossa - älä luota	- varuillaanolo - etsi kätkeytyjä motiiveja - syytä toisia - vastahyökkäys

Persoonallisuushäiriöiden luonneprofiilit

Pershäiriö näkemys itsestä

epäsosiaalinen - yksineläjä
(antisocial) - itsenäinen

narsistinen
(narcissistic)

huomion-
hakuinen
(histrionic)

eristäytyvä
(schizoid)

- vahva

- erityinen,
- ainutlaatuinen
- ansaitsee erityis-
säännöt
- sääntöjen yläpuolella

- lumoava
- vaikuttava

- itseriittoinen
- yksinäinen

näkemys toisista

- haavoittuvia
- hyväksikäytettäviä
- toiset ovat nenästä-
vedettäviä, nössöjä,
hyväksikäytettäviä

- alempiarvoisia
- ihailijoita

- vieteltäviä
- vastaanottavia
- ihailijoita

- tunkeilevia

perususkomukset

- oikeutettu rikkomaan
sääntöjä

- koska olen spesiaalia,
ansaitseen erikoissäännöt
- olen sääntöjen yläpuolella
- olen parempi kuin muut

- muut ovat palvellakseen
tai ihaillakseen minua
- heillä ei ole oikeutta
kieltää minua ansioistani
- voin toimia tunteitteni mukaan

- toiset ovat ei-palkitsevia
- ihmissuhteet ovat sotkuisia,
ei-haluttavia

perusstrategiat

- hyökkää,
ryöstä, varasta
- petä, manipuloi

- käytä muita
- säännöt muita varten
- manipuloi
- kilpaile

- käytä dramatiikkaa,
charmia, kiukku-
kohtauksia, itkua,
itsemurhaeleitä

- pysy kaukana

8) Persoonallisuushäiriöt ikäihmisillä

Yl juha kemppinen

Vanhuuden persoonallisuushäiriöt

- Persoonallisuushäiriö ilmenee yleensä **jo nuoruusiässä tai nuorella aikuisiällä.**
- Myös rakenteellisiin aivosairauksiin ja aikuisiällä kohdattuihin **vaikeisiin stressitilanteisiin tai mielenterveyden häiriöihin** voi liittyä persoonallisuushäiriön kehittyminen.
- Persoonallisuushäiriöt ilmenevät **pitkäkestoisina, sopeutumista häiritsevinä henkilön itsensä ja hänen ympäristönsä sekä niiden välisten suhteiden jäsentämistapoina.**
- Tämän takia persoonallisuushäiriöstä kärsivän henkilön **toimintakyky on alentunut** ja hänen **ihmissuhteisiinsa liittyy huomattavaa kuormittuneisuutta.** Vaikka persoonallisuushäiriöt alkavat nuorella iällä ja säilyvät useimmiten muuttumattomina läpi aikuisiän, niitä on **vanhuusiässä vähemmän** kuin keski-iässä, jossa niiden esiintyvyys on tavallisesti **6–14 %.**

Vanhuuden persoonallisuushäiriöt

- Syitä persoonallisuushäiriöiden erilaiseen esiintyvyyteen eri ikäkausina voivat olla erot eri ikäkohorttien välillä, persoonallisuushäiriöihin liittyvä **ylikuolleisuus** tai se, että osa **oireenmuodostuksesta voi sammua** ikääntymisen myötä. Yksittäisten persoonallisuushäiriöiden esiintymisen muutoksista on hyvin vähän tutkimuksia.
- **Aistitoimintojen muutokset** voivat johtaa epäluuloisen persoonallisuuden suurempaan esiintymiseen iäkkäillä. Toisaalta **epäsosiaaliseen persoonallisuuteen** liittyvä **ylikuolleisuus** voi selittää sen harvinaisuuden vanhuksilla.
- Lisäksi **epävakaan, huomionhakuksen ja narsistisen** persoonallisuushäiriön oireet **voivat vähetä ikääntymisen myötä**; sitä vastoin vanhenemiseen liittyvä **riippuvuuden korostuminen voi lisätä passiivis-riippuvaisen tai passiivis-vihamielisen persoonallisuushäiriön** oireiden voimakkuutta.
- Paranoidiset persoonallisuuden piirteet voivat altistaa myöhemmälle **harhaluuloisuushäiriön kehittymiselle**.

Koponen H ja Leinonen E,
Psykiatria 2021

Vanhuuden persoonallisuushäiriöt

- läkkäiden persoonallisuushäiriöiden diagnoosi
- Persoonallisuushäiriötä luonnehtii **urautunut kokemus- ja käyttäytymistapa, joka poikkeaa selvästi** ympäröivän kulttuurin odotuksista ja ilmenee **kognition, mielialan säätelyn, vuorovaikutuskyvyn ja impulssikontrollin** alueilla.
- Persoonallisuushäiriöiden erotusdiagnostiikkaa vaikeuttaa oleellisesti muun samanaikaisen merkittävän mielenterveyden häiriön, esimerkiksi masennustilan tai ahdistuneisuushäiriön, olemassaolo. Tämän takia persoonallisuuden piirteet tulisi kin arvioida vasta muuhun häiriöön kohdistuneen hoidon jälkeen.
- Anamneesi tulisi saada paitsi henkilöltä itseltään, myös muilta hänet läheisesti tuntevilta, kuten puolisoilta, sisaruksilta tai muilta ikätovereilta.
- Lisäksi erotusdiagnoosissa tulisi ottaa huomioon **päihteiden käyttöön liittyvät tilat ja elimelliset aivo-oireyhtymät**, sillä persoonallisuuden muutoksia ilmenee usein muistisairauksien varhaisvaiheessa.

Vanhuuden persoonallisuushäiriöt

- Iäkkäiden persoonallisuushäiriöiden hoito
- Iäkkäiden persoonallisuushäiriöiden hoitoa suunniteltaessa tulee huomioida potilaan **muiden psykiatristen oireiden ja häiriöiden sekä elimellisten sairauksien aiheuttama hoidon tarve.**
- **Potilaan läheisten tarjoama tuki** on myös pyrittävä hyödyntämään.
- Iäkkäiden persoonallisuushäiriöiden hoidossa käytetään **samoja hoitomuotoja** kuin nuorempien ja keski-ikäisten potilaiden, mutta niiden suunnittelun yhteydessä tulee huolehtia **todellisuuden mukaisesta tavoitteenasettelusta** sekä vuorovaikutukseen perustuvan että lääkehoidon osalta.
- Iäkkäiden persoonallisuushäiriöiden tuloksellisuustutkimuksia on kuitenkin vähän.

191125 Persoonallisuushäiriöt ikäihmisillä

Table 25.1 Classification of personality disorders based on current DSM-5 model, with general definition and each 10 personality disorders, with the minimum number criteria that must be met for each and their specific patterns of dysfunction [4]

Personality disorders

General definition: An enduring pattern of inner experience and behavior that deviates markedly from the expectations of the individual's culture. The pattern is manifested in two or more of the following: (1) cognition, (2) affectivity, (3) interpersonal functioning, (4) impulse control

Cluster A:

Paranoid (4/7): distrust (others' motives are interpreted as malevolent)

Schizoid (4/7): social and emotional detachment

Schizotypal (5/9): discomfort in close relations, distortions, eccentricities

Cluster B:

Antisocial (3/7): disregard for rights of others; empathy deficits

Borderline (5/9): instability in relationships and affects

Histrionic (5/8): excessive emotionality, attention-seeking

Narcissistic (5/9): grandiosity, need for admiration, vulnerability to shame

Cluster C:

Avoidant (4/7): social inhibition and hypersensitivity to negative evaluation

Dependent (5/8): excessive need to be taken care of leading to submissiveness

Obsessive-compulsive (4/8): preoccupation with perfection and control

Other personality disorders:

Personality change due to another medical condition: for instance, secondary to a frontal lobe lesion (specifiers: labile, disinhibited, aggressive, apathetic, paranoid, other, combined, unspecified)

Other specified personality disorder: the general criteria are met, and: 1) traits from several personality disorders are present, but criteria for any specific personality disorder do not meet the threshold (also formerly called "mixed" or "personality disorder NOS" in DSM-IV), or 2) the individual has a personality disorder that is not included in the DSM-5 classification (e.g., passive-aggressive)

Unspecified personality disorder: clinical situation not meeting criteria for any of the above categories (also formerly "personality disorder NOS" in DSM-IV)

191125 Persoonallisuushäiriöt ikäihmisillä

■ **Table 25.2** Comparison of clusters based on affect regulation and relationship dysfunction

Cluster A	Cluster B	Cluster C
Affect high (paranoid) or low (schizoid)	Affect high	Affect low (obsessive-compulsive, avoidant)
Relationship low	Relationship dysfunction (high, intense)	Relationship ineffective (low in avoidant and obsessive-compulsive, clingy in dependent)

■ **Table 25.3** Examples of maladaptive variants for each item from the five-factor model

Five-factor model	Maladaptive variants
Neuroticism	Negative affect
Extraversion: low→introversion	Detachment (avoidant)
Agreeableness→ high vs. low	Dependent versus antagonism
Conscientiousness→high vs. low	Paranoid, obsessive-compulsive vs. disinhibition
Openness to experience→ high vs. low	Thrill seeking vs. inhibition/withdrawal
Neuroticism + extraversion	Impulsivity

191125 Persoonallisuushäiriöt ikäihmisillä

■ **Table 25.4** Eight psychosocial crises according to Erikson and with associated features or personality disorders that would emerge and manifestations in old age when non-resolved

Stages of development	Associated features if stage was interfered with
Basic trust vs. mistrust	Antisocial, paranoid, borderline
Autonomy vs. shame and doubt	Narcissistic, dependent
Initiative vs. guilt	Obsessive-compulsive
Industry vs. inferiority	Obsessive-compulsive, avoidant, narcissistic
Identity vs. role confusion	Borderline, narcissistic
Intimacy vs. isolation	Borderline, dependent
Generativity vs. stagnation	Depression in narcissistic type
Ego integrity vs. despair	All personality disorders could face challenges Exacerbation of anxiety (generalized anxiety, panic, posttraumatic stress disorder, unresolved grief)

■ **Table 25.5** Misconceptions constituting barriers to diagnose personality disorder in older adults

Potential bias to the evaluation of personality disorder in older adults

Older people spend little money

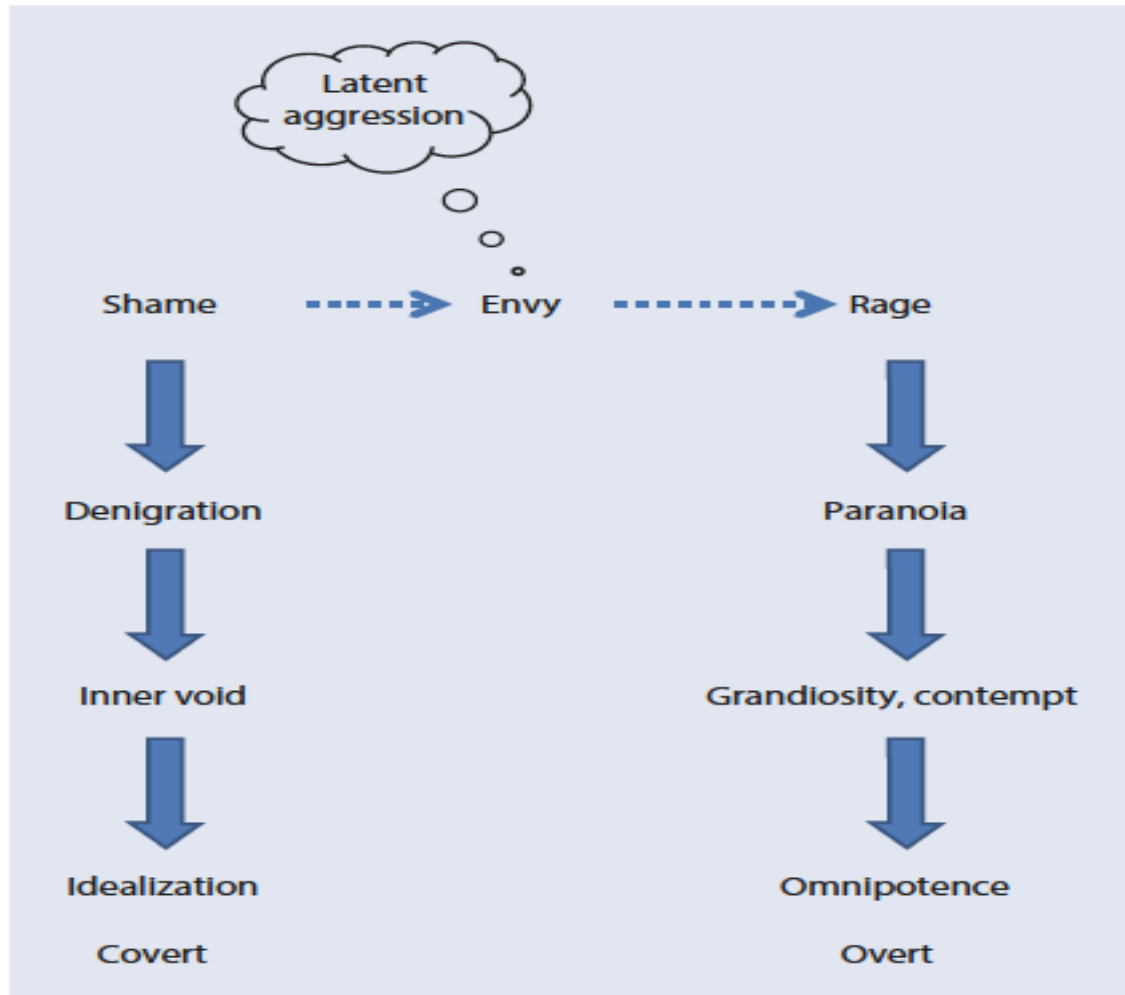
Older people do not have sex

Older people are dependent

Older people are less active

Older people have a depressed mood that is "normal"

191125 Persoonallisuushäiriöt ikäihmisillä

■ **Fig. 25.1** Painful primitive affects and corresponding affective/attitudinal defenses in narcissistic personality disorders (both covert and overt subtypes)

A Hategan et al 2018, 541

yl juha kemppinen

■ **Table 25.6** Defense mechanisms and examples of personality disorders in which those defenses become the preferred coping

Defense mechanisms	Associated personality disorders
Denial	Avoidant
Projection	Paranoid
Projective identification	Borderline, narcissistic
Acting out	Borderline, narcissistic
Undoing	Obsessive-compulsive
Rationalization	Narcissistic, antisocial
Grandiosity	Narcissistic, paranoid

A Hategan et al 2018, 542

142

191125 Persoonallisuushäiriöt ikäihmisillä

Individuals with personality disorders tend to have [14]:

- Lower self-perceived quality of life and general health
- Decreased physical, social, and cognitive functioning
- Lower self-esteem
- Less life satisfaction
- Decreased well-being
- A lower number of, and satisfaction with, social supports
- Increased predisposition to other psychiatric disorders

191125 Persoonallisuushäiriöt ikäihmisillä

Table 25.7 Challenges associated with the diagnostic process of personality disorders in old age

General challenges with diagnosis	Self-report can be limited by
Complex entity at any age	Lower accuracy/reliability of recall covering 40 or 50 years
How to distinguish a functional difficulty from age versus personality disorder	Cognitive and memory deficits
DSM does not take into account changes associated with aging	Social stigma
False positives	Lack of insight
	Depression (can distort account of previous functioning)

191125 Persoonallisuushäiriöt ikäihmisillä

Table 25.8 Elements of the clinical interview to identify a personality disorder

Biographical domains	Example of aspects
Developmental history	Adverse childhood experiences
Relationship history	Milestones
Employment history	Circumstances of job changes
Coping	Stress management, emotional reactions to separations, losses, illnesses
Negotiation of life transitions	Marriage, parenting
Other people's perception	Have they been labeled "eccentric" or "loner"
Experiences with psychotherapy	Circumstances of termination
Sociocultural	Cultural expectations and level of identification/adherence to cultural norms Cohort-specific elements
Background check	Substance use, legal/incarceration

191125 Persoonallisuushäiriöt ikäihmisillä

■ **Table 25.9** Examples of questions during the general screening of personality style

Domains	Open-ended questions
Self-perception	What do you like about yourself?
	What are you most proud of?
	In terms of aspects of yourself, what would you like to work on?
	Do you have any regrets?
Relationships	Throughout your lifetime, who or which type of person did you get along the best, and why?
	Conversely, who or which personality style was the most difficult to get along with, and why?
	If your best friend were in the room, how would he/she describe you as a person?

Persoonallisuuspiirteistä häiriöksi – klinikon näkökulma

TAULUKKO 2.

Persoonallisuushäiriöt ICD-10-tautiluokituksessa (20).

Häiriö	Tyypipiirteitä	Diagnoosinnumero	Ryhmä ¹
Psykoosipiirteinen persoonallisuus	Niukat ihmissuhteet ja outo käyttäytyminen	F21	A
Epäluuloinen persoonallisuus	Epäluuloinen suhtautuminen muihin ja heidän tarkoitusperiinsä	F60.0	”Psykoosityypiset”
Eistäytyvä persoonallisuus	Välinpitämätön suhtautuminen ihmissuhteisiin ja yksinäisten aktiviteettien priorisointi	F60.1	
Epäsosiaalinen persoonallisuus	Välinpitämättömyys yhteiskunnan normeja ja muita ihmisiä kohtaan	F60.2	B ”Impulsiiviset ja dramaattiset”
Epävakaa persoonallisuus	Tunnesäätelyn epävakaus, voimakkaat tunnereaktiot ja huomattavan negatiivinen tai häilyvä minäkuva	F60.3	
Huomionhakuinen persoonallisuus	Dramaattinen tunneilmaisu ja huomion hakeminen	F60.4	
Vaativa persoonallisuus	Hyvin korkea vaatimustaso ja hallinnantarve suhteessa itseen ja muihin	F60.5	C ”Ahdistuneet”
Estynyt persoonallisuus	Voimakasta estyneisyyttä sosiaalisia vuorovaikutustilanteita kohtaan ja usein korostuneen kielteinen käsitys omasta pystyvyydestä	F60.6	
Riippuvainen persoonallisuus	Takertuva ja alistuva käyttäytyminen läheisissä ihmissuhteissa	F60.7	

¹ Erityisesti DSM-5-tautiluokituksessa (19) käytettävä tapa karkeasti luokitella häiriöt kolmeen ryhmään (A, B ja C).

Persoonallisuuspiirteistä häiriöksi – klinikon näkökulma

TAULUKKO 3.

Persoonallisuushäiriöiden luokittelu ICD-11 tautiluokituksen luonnoksessa (21).

Potilaalla, jolla todetaan persoonallisuushäiriön yleisten kriteerien täyttyvän, luokitellaan persoonallisuushäiriön vaikeusaste aluksi kolmeasteisella luokittelulla. Häiriön ydinpiirteitä voidaan kuvata tarkemmin dimensionaalisten piirreluokkien avulla.

Persoonallisuushäiriön aste	Kuvaus	Piirreluokat	Tyypilliset piirteet
Lievä persoonallisuushäiriö	Persoonallisuuden vaikeudet aiheuttavat merkittäviä ongelmia ihmissuhteissa ja elämän eri osa-alueilla, mutta toimivat joissakin suhteissa ja osa-alueilla. Häiriö ei tyypillisesti aiheuta merkittävää haittaa itselle tai muille.	Negatiivinen emotionaalisuus Epäsosiaaliset piirteet	Kokee herkästi esim. ahdistuneisuutta, masentuneisuutta, vihaisuutta ja itseinhoa. Piittaamattomuus sosiaalisista velvoitteista, yhteiskunnan normeista ja muiden tunteista. Esimerkiksi tunnekylläisyys, vihamielisyys ja pyrkimys hyväksikäyttää muita luonnehtivat.
Kohtalainen persoonallisuushäiriö	Merkittäviä ongelmia useimmissa ihmissuhteissa ja elämän eri osa-alueilla. Tyypillisesti itseä tai muita vahingoittavaa käytöstä, mutta ei suoraan henkeä uhkaavaa (esim. itsetuhoista käytöstä ilman varsinaista itsemurhatarkoitusta).	Kyvyttömyys/haluttomuus hallita impulsseja Pakonomaisuus/vaativuus	Toimii impulsiivisesti ja harkitsematta tekojensa seurauksia. Vastuuttomuus, impulsiivisuus ja harkitsemattomuus luonnehtivat. On hyvin jäykkä siinä, minkälaista käyttäytymistä hyväksyy itseltään ja muilta. Piirteistä vaativuus, järeäpäisyys ja järjestelmällisyys luonnehtivat.
Vaikea persoonallisuushäiriö	Ongelmat ihmissuhteissa ja elämän eri osa-alueilla ovat laaja-alaisia ja merkittäviä. Häiriö aiheuttaa tai on aiheuttanut henkeä uhkaavaa tai pitkäaikaista vahinkoa itselle tai muille.	Irrallisuus/välinpitämättömyys	Vetäytyy ihmissuhteista ja suhtautuu välinpitämättömästi sosiaalisiin kontakteihin ja ihmissuhteisiin. Varautuneisuus, passiivisuus ja niukka tunneilmaisuus luonnehtivat.

9) PDQ-4 persoonallisuushäiriökysely ja sen tulkinta

Yl juha kemppinen

PDQ-4

Nimi: _____

S.aika: _____

Päiväys: _____

PDQ-4—Personality Diagnostic Questionnaire
© Human Informatics 2005
Käyttöoikeus suomenkieliseen versioon: Imatran
mielenterveyspalveluiden vastuualue.

19.11.2025

OHJEET

Tämän kyselyn tarkoituksena on auttaa sinua hoitavia henkilöitä ymmärtämään paremmin sinun luonnettasi.

Luonnetta koskevat kysymykset eivät kartoita sinun tämänhetkistä vointiasi. *Kun vastaat kysymyksiin, ajattele miten olet tuntenut, ajatellut ja toiminut useamman viimeisen vuoden aikana.*

Jokaisesta kysymyksestä ruksaa (X) joko "Kyllä" tai "Ei" -vaihtoehto.

- "Kyllä"-vaihtoehto tarkoittaa että kysymyksen väittämä on suurimmaksi osaksi totta sinun kohdallasi.
- "Ei"-vaihtoehto tarkoittaa että kysymyksen väittämä ei suurimmaksi osaksi ole totta sinun kohdallasi.
- Jos et ole jostakin vaihtoehdosta ihan varma, valitse silti jompi kumpi vaihtoehto.
- Jos et ole varma siitä, mitä kysymys tarkoittaa, laita vastauksesi perään kysymysmerkki (?).

Pyri vastaamaan kysymyksiin mahdollisimman totuudenmukaisesti.
Kysymyksiin ei ole oikeita tai vääriä vastauksia.

Voit käyttää vastaamiseen niin paljon aikaa, kuin halut.

PDQ-4

Nimi: _____

S.aika: _____

Päiväys: _____

Ajattele itseäsi usean viimeisen vuoden ajalta:

1. En halua työskennellä sellaisten henkilöiden kanssa, jotka saattavat arvostella minua tai torjua minut.	☐ Kyllä
☐ Ei
2. En osaa tehdä päätöksiä, jollei joku toinen ei auta tai rohkaise minua.	☐ Kyllä
☐ Ei
3. Toimissani minulla on usein tapana keskittyä yksityiskohtiin ja pikkuseikkoihin niin, että kokonaisuus unohtuu.	☐ Kyllä
☐ Ei
4. Haluan olla huomion keskipisteenä.	☐ Kyllä
☐ Ei
5. Olen taitavampi ja pystyvämpi monissa asioissa, kuin muut tietävät ja tunnustavat.	☐ Kyllä
☐ Ei
6. Teen mitä tahansa, jotta minulle tärkeät ihmiset eivät koskaan jättäisi minua.	☐ Kyllä
☐ Ei
7. Toiset ovat valittaneet, että minä en tee työtäni tai muuta velvolisuuttani loppuun asti.	☐ Kyllä
☐ Ei
8. Olen ollut tekemisissä useamman kerran poliisin kanssa lainrikomusten takia (tai olisin, jos olisin jäänyt kiinni)	☐ Kyllä
☐ Ei
9. Minua ei kiinnosta viettää aikaani perheeni tai ystävieni kanssa.	☐ Kyllä
☐ Ei
10. Minä saan usein jostakin erityisiä minulle tarkoitettuja viestejä asioista, joita tulee tapahtumaan.	☐ Kyllä
☐ Ei

Ajattele itseäsi usean viimeisen vuoden ajalta:

11. Minun täytyy usein olla varuillani, jotta ihmiset eivät käyttäisi minua hyväkseen, tai loukkaisi minua.	☐ Kyllä
☐ Ei
12. Olen joskus väsynyt.	☐ Kyllä
☐ Ei
13. Haluan olla tekemisissä vain sellaisten ihmisten kanssa, jotka pitävät minusta.	☐ Kyllä
☐ Ei
14. Olen tavallisesti masentunut.	☐ Kyllä
☐ Ei
15. Minusta on parempi, että toiset huolehtivat minusta, kun on kyse tärkeistä asioista.	☐ Kyllä
☐ Ei
16. Minulla kuluu paljon aikaa siihen, että yritän tehdä asiat liian tarkasti ja huolellisesti.	☐ Kyllä
☐ Ei
17. Olen viehättävämpi ja seksikkäämpi kuin useimmat muut ihmiset.	☐ Kyllä
☐ Ei
18. Huomaan ajattelevani usein, miten merkittävä henkilö minä olen, tai tulen olemaan.	☐ Kyllä
☐ Ei
19. Minä joko pidän jostakin paljon, tai vihaan häntä. Välimuotoja ihmissuhteissani ei ole.	☐ Kyllä
☐ Ei
20. Joudun toistuvasti tappeluihin ja kahnauksiin.	☐ Kyllä
☐ Ei

Ajattele itseäsi usean viimeisen vuoden ajalta:

21. Minusta tuntuu että muut eivät ymmärrä tai arvosta minua.	☐ Kyllä
☐ Ei
22. Teen asioita ja töitä mieluummin yksikseni, kuin toisten ihmisten kanssa.	☐ Kyllä
☐ Ei
23. Minulla on ennalta-aavistamisen kyky. Tiedän usein ennalta mitä tulee tapahtumaan.	☐ Kyllä
☐ Ei
24. Pohdin usein, voinko todella luottaa ystäviini ja työtovereihini.	☐ Kyllä
☐ Ei
25. Olen joskus puhunut ihmisistä heidän selkänsä takana.	☐ Kyllä
☐ Ei
26. Olen varautunut ihmissuhteissani, koska pelkään joutuvani häpeään tai naurunalaiseksi.	☐ Kyllä
☐ Ei
27. Pelkään, että menetän toisten ihmisten tuen, jos olen erimieltä heidän kanssaan.	☐ Kyllä
☐ Ei
28. Minulla on paljon erilaisia puutteita.	☐ Kyllä
☐ Ei
29. Työ on minulle tärkeämpi, kuin perhe tai ystävät tai harrastukset.	☐ Kyllä
☐ Ei
30. Pystyn näyttämään tunteitani helposti.	☐ Kyllä
☐ Ei

Ajattele itseäsi usean viimeisen vuoden ajalta:

31. Vain jotkut harvat ja tärkeät ihmiset voivat todella arvostaa ja ymmärtää minua.	☐ Kyllä
☐ Ei
32. Pohdin usein, kuka minä oikein olen.	☐ Kyllä
☐ Ei
33. Minulla on vaikeuksia selvitä veloistani, koska en yleensä pysy työpaikassani kovin pitkää aikaa.	☐ Kyllä
☐ Ei
34. Voisin olla tyytyväinen, vaikka minulla ei olisi koskaan sukupuolisuhdetta toisen ihmisen kanssa.	☐ Kyllä
☐ Ei
35. Toiset ihmiset pitävät minua äreänä ja herkästi malttinsa menettävänä.	☐ Kyllä
☐ Ei
36. Minä pystyyn usein näkemään tai tuntemaan asioita, joita muut eivät näe.	☐ Kyllä
☐ Ei
37. En halua toisten ihmisten tietävän liikaa minusta, koska he käyttävät tietoja minua vastaan.	☐ Kyllä
☐ Ei
38. Tiedän ainakin yhden ihmisen, josta minä en pidä.	☐ Kyllä
☐ Ei
39. Olen herkempi arvostelulle tai hylkäämisille, kuin useimmat muut ihmiset.	☐ Kyllä
☐ Ei
40. Minusta on vaikea aloittaa uutta tehtävää, jos joudun tekemään sen yksin, koska en luota tarpeeksi itseeni.	☐ Kyllä
☐ Ei

Ajattele itseäsi usean viimeisen vuoden ajalta:

41. Minulla on korkeampi moraalinen ja oikeudentunto kuin useimmilla muilla ihmisillä.	☐ Kyllä
☐ Ei
42. Olen itseäni kohtaan tiukempi ja kriittisempi, kuin toiset ihmiset.	☐ Kyllä
☐ Ei
43. Ulkonäköni avulla saan tarvitsemaani toisten ihmisten huomiota.	☐ Kyllä
☐ Ei
44. Minusta on tärkeää, että toiset ihmiset huomioivat minut ja saan heiltä huomaavaisuuden osituksia.	☐ Kyllä
☐ Ei
45. Olen joskus vahingoittanut itseäni tai olen yrittänyt itsemurhaa.	☐ Kyllä
☐ Ei
46. Teen usein asioita tai tekoja ilman että ajattelen seurauksia.	☐ Kyllä
☐ Ei
47. On olemassa vain vähän asioita, jotka kiinnostavat minua ja tuottavat minulle mielihyvää.	☐ Kyllä
☐ Ei
48. Ihmisten on usein vaikea ymmärtää, mitä minä sanon.	☐ Kyllä
☐ Ei
49. Minä sanon vastaan esimiehille, jotka sanovat minulle miten työ tai tehtävä pitäisi tehdä.	☐ Kyllä
☐ Ei
50. Huomaan usein kätkeytyä loukkauksia tai uhkauksia toisten sanomisissa tei tekemisissä.	☐ Kyllä
☐ Ei

Ajattele itseäsi usean viimeisen vuoden ajalta:

51. En ole koskaan elämäni aikana valehdellut.	☐ Kyllä	☐ Ei
52. Pelkään tavata uusi ihmisiä, koska tunnen itseni huonommaksi kuin muut.	☐ Kyllä	☐ Ei
53. Olen valmis tekemään jopa epämiellyttäviä asioita, jotta toiset pitäisivät minusta ja arvostaisivat minua.	☐ Kyllä	☐ Ei
54. Minulle on kertynyt paljon tavaroita, joita en enää tarvitse, mutta joita en raaski heittää pois.	☐ Kyllä	☐ Ei
55. vaikka puhun paljon, toiset sanovat, että sanomiseni tarkoitusta on vaikea ymmärtää.	☐ Kyllä	☐ Ei
56. Minulla on tapana huolehtia ja murehtia monia asioita.	☐ Kyllä	☐ Ei
57. Mielestäni toisten pitää tehdä minulle palveluksia, vaikka minun ei tarvitsisi tehdä niitä heille.	☐ Kyllä	☐ Ei
58. Olen luonteeltani epävakaa ja mielialani vaihtelevat nopeasti.	☐ Kyllä	☐ Ei
59. Valehteleminen on helppoa ja huomaan valehtelevani usein.	☐ Kyllä	☐ Ei
60. Minusta on yhdentekevää, vaikka minulla ei olisi yhtään läheistä ihmissuhdetta.	☐ Kyllä	☐ Ei

Ajattele itseäsi usean viimeisen vuoden ajalta:

61. Olen usein varuillani, jotta minua ei käytetä hyväksi.	☐ Kyllä	☐ Ei
62. En koskaan unohda, enkä anna anteeksi niille, jotka ovat loukanneet minua tai petkuttaneet minua.	☐ Kyllä	☐ Ei
63. En hyväksy ihmisiä, joilla on enemmän onnea ja menestystä kuin minulla.	☐ Kyllä	☐ Ei
64. Ydinsota maailmassa saattaisi olla ratkaisu maailman ongelmiin.	☐ Kyllä	☐ Ei
65. Joutuessani olemaan yksin tunnen itseni avuttomaksi ja pelkään, että en pysty huolehtimaan itsestäni.	☐ Kyllä	☐ Ei
66. Jos toiset eivät osaa tehdä asioita riittävän hyvin, on parempi että minä teen ne itse.	☐ Kyllä	☐ Ei
67. Olen luonteeltani dramaattinen.	☐ Kyllä	☐ Ei
68. Jotkut ihmiset ajattelevat, että minä käytän hyväkseni muita ihmisiä.	☐ Kyllä	☐ Ei
69. Minusta tuntuu että elämäni on tylsää ja sillä ei ole merkitystä.	☐ Kyllä	☐ Ei
70. Minä ole kriittinen ja arvosteleva muita kohtaan.	☐ Kyllä	☐ Ei

Ajattele itseäsi usean viimeisen vuoden ajalta:

71.	Minusta on yhdentekevää, mitä muut ihmiset sanovat minusta.	☐ Kyllä
☐ Ei
72.	Minusta on vaikeaa olla tasa-arvoisissa ihmissuhteissa.	☐ Kyllä
☐ Ei
73.	Ihmiset ovat kertoneet, että minä en usein huomaa toisten vaikeuksia tai pahaa oloa.	☐ Kyllä
☐ Ei
74.	Ulkonäköni perusteella ihmiset saattavat pitää minua outona, kummallisena tai poikkeavana.	☐ Kyllä
☐ Ei
75.	Minusta on mukava tehdä vaarallisia asioita tai tekoja.	☐ Kyllä
☐ Ei
76.	Olen valehdellut vastatessani useisiin tämän lomakkeen kysymyksiin.	☐ Kyllä
☐ Ei
77.	Valitan usein epäonneani.	☐ Kyllä
☐ Ei
78.	Minulla on usein vaikeuksia pitää kurissa kiivasta tai äkkipikaista luonnettani.	☐ Kyllä
☐ Ei
79.	Jotkut ihmiset ovat kateellisia minulle.	☐ Kyllä
☐ Ei
80.	Toiset ihmiset pystyvät helposti vaikuttamaan minun mielipiteisiini tai tekoihini.	☐ Kyllä
☐ Ei

Ajattele itseäsi usean viimeisen vuoden ajalta:

81.	Omasta mielestäni minä olen tarkka raha-asioitteni hoidossa, mutta jotkut pitävät minua saitana.	☐ Kyllä
☐ Ei
82.	Kun minulle läheinen ihmissuhde loppuu, tarvitsen tilalle heti uuden ihmissuhteen.	☐ Kyllä
☐ Ei
83.	Minun itsetuntoni on matala ja huono.	☐ Kyllä
☐ Ei
84.	Olen pessimisti. Odotan kaikelta aina pahinta vaihtoehtoa.	☐ Kyllä
☐ Ei
85.	Minä suutun tai menetän malttini helposti, jos joku arvotelee tai loukkaa minua.	☐ Kyllä
☐ Ei
86.	Tunnen itseni hermostuneeksi, jos ympärilläni on muita ihmisiä.	☐ Kyllä
☐ Ei
87.	Uusissa tilanteissa tunnen oloni vaivaantuneeksi ja hämillään olevaksi.	☐ Kyllä
☐ Ei
88.	Pelkään toistuvasti, että minut jätetään ja joudun huolehtimaan itsestäni yksin.	☐ Kyllä
☐ Ei
89.	Ihmiset sanovat minun olevan joustamaton ja itsepäinen.	☐ Kyllä
☐ Ei
90.	Minä otan ihmissuhteet vakavammin, kuin useimmat läheiseni.	☐ Kyllä
☐ Ei

Ajattele itseäsi usean viimeisen vuoden ajalta:

91. Voin olla jollekulle ilkeä ja huomaa hetken kuluttua pyytäväni häneltä anteeksi.	☐ Kyllä
☐ Ei
92. Toisten ihmisten mielestä olen teennäinen ja olevinani.	☐ Kyllä
☐ Ei
93. Kun olen uupunut tai stressaantunut, muutun epäluuloiseksi tai toimin arvaamattomasti.	☐ Kyllä
☐ Ei
94. Ei haittaa vaikka toiset vahingoittuvat. Tärkeintä on että minä saan mitä haluan.	☐ Kyllä
☐ Ei
95. Haluan pitää riittävän välimatkan toisiin ihmisiin.	☐ Kyllä
☐ Ei
96. Mietin usein onko puolisoni uskon minua kohtaan	☐ Kyllä
☐ Ei
97. Tunnen oloni usein syylliseksi.	☐ Kyllä
☐ Ei
98. Olen tehnyt asioita tai tekoja äkkipikaisesti ajattelematta ja olen sen takia joutunut vaikeuksiin.	☐ Kyllä
☐ Ei
Jos vastasit "Kyllä", ruksaa vaihtoehdot	☐
• kulutin rahaa ajattelemattomasti	☐
• minulla oli irrallisia seksisuhteita	☐
• Join liian paljon alkoholia	☐
• Käytin huumeita	☐
• Pakonomaista syömistä	☐
• Holtitonta ajamista autolla	☐

99. Kun olin lapsi (alle 15v), olin häirikön ja ongelmalapsen maineessa ja tein seuraavia asioita: ☐ Kyllä
☐ Ei

Ruksaa alla olevasta luettelosta kaikki ne ominaisuudet, jotka sopivat tuolloin sinuun.

• kiusasin muita lapsia	☐
• tappelin usein toisten kanssa	☐
• tappeluissa käytin aseita	☐
• ryöstin väkivalloin toisilta	☐
• pahoinpitelin toisia ihmisiä	☐
• kiusasin eläimiä	☐
• käytin jotakuta seksuaalisesti hyväksi	☐
• valehtelin paljon	☐
• olin öitä ulkona ilman lupaa	☐
• varastin	☐
• sytytin tulipaloja	☐
• rikoin ikkunoita tai muuta omaisuutta	☐
• karkasin kotoa yli yöksi useammin kuin kerran	☐
• aloin pinnata koulusta ennen 13 ikävuotta	☐
• murtauduin jonkun asuntoon, huoneistoon tai autoon	☐

Kiitos vastauksestasi!

Nimi: _____
S.aika: _____ Päiväys: _____
Arvioija: _____

PDQ-4 - Personality Diagnostic Questionnaire
Yhteenvetolomake.

Liian hyvä HUOM! 12,25,38: ”EI” on patologinen vastaus!			Epäilyttävät vastaukset Huomaa että Kyllä-vastaus on patologinen.		
12	Olen joskus väsynyt.	☐	64.	Ydinsota maailmassa saattaisi olla ratkaisu maailman ongelmiin.	☐
25.	Olen joskus puhunut ihmisistä heidän selkänsä takana.	☐	76.	Olen valehdellut vastatessani useisiin tämän lomakkeen kysymyksiin	☐
38.	Tiedän ainakin yhden ihmisen, josta minä en pidä.	☐			
51.	En ole koskaan elämäni aikana valehdellut.	☐			
	Raja = 2	☐		Raja = 1	☐

Yhteenveto	Raja	Pisteet	Tarkistus
Epäluuloinen, paranoidinen F60.0	4		
Eristäytyvä, skitsoidi F60.1	4		
Psykoosi- piirteinen F21	5		
Huomionhakuinen F60.4	5		
Narsistinen F60.8	5		
Tunne-elämältään epävakaa F60.3	5		
Epäsosiaalinen, antisosi. F60.2	3+Q99		
Estynyt F60.6	4		
Riippuvainen F60.7	5		
Vaativa F60.5	4		
(Negativistinen, F60.8)	4		
(Depressiivinen, F60.8)	5		
Pisteet yhteensä.....			

Epäluuloinen PH		
11.	Tiedän, että ihmiset käyttävät minua hyväkseen, jos en ole varuillani.	
24.	Pohdin usein, voinko todella luottaa tuntemiini ihmisiin.	
37.	Minusta tuntuu, että toiset käyttävät minua vastaan heille kertomiani tietoja.	
50.	Yritän aina selvittää ihmisten puheista, mitä he todella tarkoittavat sanoillaan.	
62.	En koskaan unohda, enkä anna anteeksi niille, jotka ovat loukanneet minua tai kodelleet väärin.	
85.	Jos joku loukkaa minua, haluan heti antaa taksiin samalla mitalla.	
96.	Mietin usein, onko puolisoni uskonon minua kohtaan.	
Diagnoosiraja: 4 (→ tarkistus)		

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonnettasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?	Kyllä	
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä Kyllä/ei		

Eristäytyvä PH		
9.	Minua ei kiinnosta viettää aikaa perheeni tai ystäväni kanssa.	
22.	Teen asioita ja töitä mieluummin yksikseni kuin toisten kanssa.	
34.	Sukupuolielämä ei kiinnosta minua.	
47.	On vain muutamia asioita, jotka kiinnostavat minua.	
60. *	Ei haittaa, vaikka minulla ei ole läheisiä ystäviä.	
71.	Minusta on yhdentekevää, mitä muut ihmiset sanovat minusta.	
95.	Haluan pitää riittävän välimatkan toisiin ihmisiin.	
* Kysymys 60 sisältyy sekä eristäytyvän ph:n, että psykoosi- piirteisen ph:n diagnoosiin. Kokonaispistemäärää laskettaessa se huomioidaan kuitenkin vain kerran.		
Diagnoosiraja 4		

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonnettasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?	Kyllä	
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä Kyllä/ei		

Psykoosiipirteinen PH		
10.	Minä saan erityisviestejä tulevista tapahtumista.	
23.	Minulla on ennalta-aavistamisen kyky.	
36.	Minä pystyn usein näkemään tai tuntemaan asioita, joita muut eivät näe.	
48.	Ihmisten on usein vaikeaa ymmärtää, mitä minä sanon.	
60. *	Ei haittaa, vaikka minulla ei ole läheisiä ystäviä.	
61.	Olen usein varuillani, jotta minua ei käytetä hyväksi.	
72.	Minusta on vaikeaa olla tasa-arvoisissa ihmissuhteissa.	
74.	Ulkonäköni perusteella ihmiset saattavat päittää minua outona, kummallisena tai poikkeavana.	
86.	Tunnen itseni hermostyuneeksi, jos ympärilläni on muita ihmisiä.	
* Kysymys 60 sisältyy sekä eristäytyvän ph:n, että psykoosiipirteisen ph:n diagnoosiin. Kokonaispistemäärää laskettaessa se huomioidaan kuitenkin vain kerran.		
Diagnoosiraja: 4		

Huomiohakuinen PH		
4.	Haluan olla tavallisesti huomion keskipisteenä,	
17.	Olen viehättävämpi ja seksikkäämpi kuin useimmat muut ihmiset.	
30.	Pystyn näyttämään tunteitani helposti.	
43.	Ulkonäköni avulla saan toiset ihmiset kiinnittämään minuun huomiot.	
55.	Vaikka puhun paljon, ihmiset sanovat että sanomiseni tarkoitusta on vaikea selvittää.	
67.	Olen luenteeltani dramaattinen, teatraalinen ja käytän voimakkaita tunneilmaisuja.	
80.	Toiset ihmiset pystyvät helposti vaikuttamaan mielipiteisiini ja tekoihini.	
90.	Otan ihmissuhteet vakavammin, kuin useimmat läheiseni.	
Diagnoosiraja: 5		

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonnettasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
	Kyllä	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?		
A+B+C+(D tai E) = Kyllä		

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonnettasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
	Kyllä	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?		
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä Kyllä/Ei		

Narsistinen PH		
5.	Olen taitavampi ja pystyvämpi monissa asioissa, kuin muut tietävät tai tunnustavat.	
18.	Huomaan usein ajattelvani miten merkittävä henkilö minä olen, tai tulen olemaan.	
31.	Vain jotkut harvat ja tärkeät ihmiset voivat todella ymmärtää minua.	
44.	Minusta on tärkeää, että toiset ihmiset huomioivat minut ja saan heiltä huomaavaisuuden osoituksia.	
57.	Mielestäni toisten pitää tehdä minulle palveluksia, vaikka minun ei tarvitse tehdä niitä heille.	
68.	Jotkut ihmiset ajattelevat, että minä käytän hyväkseni muita ihmisiä.	
73.	Ihmiset ovat kertoneet, että minä en usin huomaan toisten vaikeuksia tai pahaa oloa.	
79.	Jotkut ihmiset ovat kateellisia minulle.	
92.	Toisten ihmisten mielestä olen teennäinen ja olevinani.	
Diagnoosiraja: 5		

Epävakaa PH		
6.	Teen mitä tahansa, jotta minulle tärkeät ihmiset eivät koskaan jättäisi minua.	
19.	Minä joko pidän jostakin paljon, tai vihaan häntä. Välimuotoja ihmissuhteissani ei ole.	
32.	Pohdin usein, kuka minä oikein olen.	
45.	Olen joskus vahingoittanut itseäni tai olen yrittänyt itsemurhaa.	
58.	Olen luenteeltani epävakaa ja mielialani vaihtelevat nopeasti.	
69.	Minusta tuntuu, että elämäni on tylsää ja sillä ei ole merkitystä.	
78.	Minulla on usein vaiksuksia pitää kurissa kiivasta ja äkkipikaista luonnettani.	
93.	Kun olen uupunut tai stressaantunut, muutun epäluuloiseksi tai arvaamattomaksi.	
98.	Olen tehnyt asioita tai tekoja äkkipikaisesti ajattelematta ja olen sen takia joutunut vaikeuksiin. Vähintään kaksi: Kulutin rahaa ajattelemattomasti () Minulla oli irrallisia seksisuhteita () Join liian paljon alkoholia () Käytin huumeita () Pakonomaista syömistä () Holtitonta ajamista autolla ()	
Diagnoosiraja: 5		

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonnettasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
	Kyllä	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?		
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä. Kyllä/Ei		

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonnettasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
	Kyllä	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?		
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä. Kyllä/Ei		

Epäsosiaalinen PH	
8.	Olen ollut useamman kerran tekemisissä poliisin kanssa lain rikkomuksen takia (tai olisin, jos olisin jäänyt kiinni).
20.	Joudun toistuvasti tappeluihin ja kahnauksiin.
33.	Minulla on vaikeuksia selvittää veloistani, koska yleensä en pysy työpaikoissani kovin pitkää aikaa.
46.	Teen usein asioita tai tekoja ilman että ajattelen seurauksia.
59.	Valehteleminen on helppoa ja huomaan valehtelevani usein.
75.	Minusta on mukava tehdä vaarallisia asioita ja tekoja.
94.	Ei haittaa, vaikka toiset vahingoittuvat. Tärkeintä on, että saan mitä haluan.
99.	Kun olin lapsi (alle 15v), olin häirikön ja ongelmalapsen maineessa ja tein seuraavia asioita: Vähintään kolme (3): () Kiusasin muita lapsia () Tappelin usein () Tappeluissa käytin aseita () Ryöstin väkivalloin toisilta () Pahoinpitelin toisia ihmisiä () Kiusasin eläimiä () Käytin jotakuta seksuaalisesti hyväksi () Valehtelin paljon () Olin öitä ulkona ilman lupaa () Varastin () Sytytin tulipaloja () Rikoin ikkunoita/muuta omaisuutta () Karkasin kotoa yöksi useammin kuin kerran () aloin pinnata koulusta ennen 13 ikävuotta () Murtauduin jonkun asuntoon, huoneistoon tai autoon.
Diagnoosiraja: 3 + no 99.	

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonneitasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?	Kyllä	
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä. Kyllä/Ei		

Estynyt PH	
1.	En halua työskennellä sellaisten henkilöiden kanssa, jotka saattavat arvostella minua tai torjua minut.
13.	Haluan olla tekemisissä vain sellaisten ihmisten kanssa, joiden tiedän pitävän minusta.
26.	Olen varautunut ihmissuhteissani, koska pelkään joutuvani häpeään tai naurun-alaiseksi.
39.	Olen herkempi arvostelulle ja hylkäämisille, kuin useimmat muut ihmiset.
52.	Pelkään tavata uusi ihmisiä, koska tunnen itseni huonommaksi kuin muut.
83.	Minun itsetuntoni on matala ja huono.
87.	Uusissa tilanteissa tunnen oloni vaivaantuneeksi ja hämillään olevaksi.
Diagnoosiraja: 4	

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonneitasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?	Kyllä	
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä. Kyllä/Ei		

Riippuvainen PH	
2.	En osaa tehdä päätöksiä, jollei joku toinen auta tai rohkaise minua.
15.	Minusta on parempi, että toiset huolehtivat minusta, kun on kyse tärkeistä asioista.
27.	Pelkään, että menetän toisten ihmisten tuen tai hyväksynnän, jos olen eri mieltä heidän kanssaan.
40.	Minusta on vaikeaa aloittaa uusia tehtäviä, jos joudun tekemään sen yksin, koska en luota tarpeeksi itseäni.
53.	Olen valmis tekemään jopa epämiellyttäviä asioita, jotta toiset pitäisivät ja arvostaisivat minua.
65.	Joutuessani olemaan yksin tunnen itseni avuttomaksi ja pelkään että en pysty huolehtimaan itsestäni.
82.	Kun minulle läheinen ihmissuhde päättyy, haluan löytää tilalle heti uuden ihmissuhteen.
88.	Pelkään toistuvasti, että minut jätetään ja joudun huolehtimaan itsestäni yksin.
Diagnoosiraja: 5	

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonneitasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?	Kyllä	
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä. Kyllä/Ei		

Vaativa PH	
3.	Toimissani minulla on usein tapana keskittyä yksityiskohtiin ja pikkuseikkoihin, niin että kokonaisuus unohtuu.
16.	Minulla kuluu paljon aikaa siihen, että yritän tehdä asiat liian tarkasti ja huolellisesti.
29.	Työ on minulle tärkeämpi, kuin perhe, ystävät tai harrastukset.
41.	Minulla on korkeampi moraali ja oikeudentunto, kuin useimmilla muilla ihmisillä.
54.	Minulle on kertynyt paljon tavaroita, joita en enää tarvitse, mutta joita en raaski heittää pois.
66.	Jos muut eivät osaa tehdä asioita riittävän hyvin, on parempi, että minä teen ne itse.
81.	Omasta mielestäni minä olen raha-asoiden hoidossa hyvin tarkka, mutta jotkut pitävät minua säitana.
89.	Ihmiset sanovat minun olevan joustamaton ja itsepäinen.
Diagnoosiraja: 4	

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonnettasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?	Kyllä	
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä. Kyllä/Ei		

Negativistinen PH	
7.	Toiset ovat valittaneet, että minä en tee työtäni tai muuta velvollisuuttani loppuun asti.
21.	Minusta tuntuu, että muut eivät ymmärrä tai arvosta minua.
35.	Toiset ihmiset pitävät minua äreänä ja herkästi malttinsa menettävänä.
49.	Minä sanon vastaan esimiehille, jotka sanovat minulle miten työ tai tehtävä pitäisi tehdä.
63.	En hyväksy ihmisiä, joilla on enemmän onnea ja menestystä, kuin minulla.
77.	Valitan usein epäonneani.
91.	Voin olla jollekulle ilkeä ja huomaan hetken kuluttua pyytäväni häneltä anteeksi.
Diagnoosiraja: 4	

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonnettasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?	Kyllä	
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä. Kyllä/Ei		

Depresiivinen PH	
14.	Olen tavallisesti masentunut.
28.	Minulla on paljon erilaisia puutteita.
42.	Olen itseäni kohtaan tiukempi ja kriittisempi, kuin toiset ihmiset.
56.	Minulla on tapana huolehtia ja murehtia monia asioita.
70.	Minä ole kriittinen ja arvosteleva muita kohtaan.
84.	Olen pessimisti. Odotan kaikelta aina pahinta vaihtoehtoa.
97.	Tunnen oloni usein syylliseksi.
Diagnoosiraja: 5	

Tarkistuskysymykset	Vaatus	OK
A. Lue valitut kohdat: Varmista, että jokainen on todella oikein.	Ei muutoksia	
B. Miten kauan nämä piirteet ovat olleet osa luonnettasi?	>5v	
C. Millä elämän alueilla nämä piirteet aiheuttavat sinulle vaikeuksia: koti, työ, koulu, ihmissuhteet.	Ainakin yksi alue.	
D. Liittyvätkö nämä piirteet sinuun vain kun olet masentunut, ahdistunut, käyttänyt alkoholia/ huumeita tai olet muuten sairas, vai ovatko ne haittaavina ilman yllä mainittuja syitä.	Ei liity muihin sairauksiin.	
E. Haittaavatko nämä piirteet sinua itseäsi?	Kyllä	
A+B+C+(D tai E) = Kliinisesti merkittävä. Kyllä/Ei		